

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Θέκλα Μιχάλογλου & Ελένη Ξεφτέρη

Σε συνεργασία με τη Γεωργία Δούβλη ¹

¹ Δούβλη Γεωργία: Εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με Διδακτορικό δίπλωμα στις Επιστήμες της Αγωγής στον τομέα της Διδακτικής των Μαθηματικών

Μιχάλογλου Θέκλα: Εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με μεταπτυχιακό δίπλωμα στη Συγκριτική Εκπαίδευση και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Ξεφτέρη Ελένη: Εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με μεταπτυχιακό δίπλωμα στις Επιστήμες της Αγωγής, κατεύθυνση Διδακτική της γλώσσας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το υλικό αυτό αποτελεί ένα ενδεικτικό πλαίσιο για αρχικό γραμματισμό, στο οποίο μπορείτε να στηριχτείτε για να δημιουργήσετε το δικό σας πρόγραμμα, για τη δική σας τάξη ανάλογα με τις ανάγκες και τις εμπειρίες των μαθητών/τριών σας. Δημιουργήθηκε με βάση την επιστημονική γνώση και την εμπειρία μας σχετικά με τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας τόσο σε παιδιά που τη μαθαίνουν ως μητρική αλλά και σε παιδιά που τη μαθαίνουν ως δεύτερη γλώσσα.

Απευθύνεται και σε μαθητές/τριες που βρίσκονται στο στάδιο αρχικού γραμματισμού ακόμη και αν ηλικιακά δεν ανήκουν στην πρώτη τάξη. Κάποια από αυτά τα παιδιά μπορεί να ξεκινούν το σχολείο σε μεγαλύτερη από την καθορισμένη ηλικία. Κάποια άλλα έχουν παρακολουθήσει έστω και πλημμελώς κάποιες τάξεις του δημοτικού σχολείου χωρίς όμως να έχουν καταφέρει να μάθουν να γράφουν και να διαβάζουν ακόμη.

Το ότι δεν κατάφεραν ως τώρα να διαβάσουν δε σημαίνει ότι δεν μπορούν να μάθουν. Δεν μαθαίνουν όλα τα παιδιά με τον ίδιο τρόπο και δεν είναι κατάλληλο το κλασικό πρόγραμμα διδασκαλίας για όλα τα παιδιά. Συχνά οι συνθήκες και εμπειρίες ζωής που βιώνουν συγκεκριμένες ομάδες παιδιών δεν εναρμονίζονται με τις απαιτήσεις του σχολείου, που συνήθως προϋποθέτουν συγκεκριμένες γνώσεις και δεξιότητες.

Η διαδικασία μάθησης της ανάγνωσης και της γραφής στα μικρά παιδιά ξεκινά όταν αυτά αρχίζουν να συνειδητοποιούν ότι ο γραπτός λόγος περιέχει νόημα και όταν αρχίζουν να διερωτώνται πώς αναδύεται το νόημα μέσα από τον γραπτό λόγο. Όλες οι μορφές συμπεριφοράς που εκδηλώνει το παιδί στην προσπάθειά του να κατανοήσει και να κατακτήσει το γραπτό λόγο, δημιουργούν τις “ρίζες της ανάγνωσης και της γραφής.” Πολλά παιδιά όμως φτάνουν στο σχολείο και:

- δεν έχουν δει κανέναν να διαβάζει ή να γράφει.
- δεν τους έχει διαβάσει κάποιος παραμύθια.
- δεν υπάρχει γραπτή κουλτούρα και αλφαβητικός πολιτισμός στην οικογένειά τους.

Οι εμπειρίες και οι γνώσεις με τις οποίες έχουν ανατραφεί στην οικογένεια και στην κοινότητά τους είναι ωστόσο πολλές και πλούσιες, απλά δεν είναι συμβατές με την κουλτούρα του σχολείου.

Από τη στιγμή που το σχολείο λειτουργεί με το αυτονόητο μιας ομοιόμορφης προϋπάρχουσας γνώσης, τα παιδιά που δεν την έχουν θεωρούνται «ελλειμματικά» και δυσκολεύονται να ενταχθούν και να προοδέψουν. Πολύ συχνά μάλιστα οι δυσκολίες των παιδιών και η αποτυχία τους, χρεώνονται στα ίδια τα παιδιά και τις οικογένειές τους. Για παράδειγμα, ακούγεται συχνά για τους Ρομά ότι «δεν κάνουν για το σχολείο», «είναι πολύ ελεύθεροι για να μπουν σε καλούπια», κλπ. Τέτοιου είδους επιχειρήματα απενοχοποιούν το σχολείο για την αποτυχία που συχνά βιώνουν τα παιδιά. Επειδή και τα παιδιά Ρομά χρειάζονται τον τυπικό γραμματισμό όπως αυτός γίνεται αντιληπτός από την κυρίαρχη τάση και το επίσημο σχολείο, προκειμένου να αυξηθούν οι προοπτικές τους για κοινωνική κινητικότητα και επαγγελματική αποκατάσταση, γι αυτό, χρειάζεται να κατανοήσουν τη λειτουργία και την αξία του γραπτού λόγου στην καθημερινή ζωή, αλλά και την απόλαυση που αυτός μπορεί να προσφέρει. Δεν είναι αυτονόητο, άλλωστε, ότι ακόμη και παιδιά που μεγαλώνουν σε ευνοημένα και προνομιούχα περιβάλλοντα αγαπούν το διάβασμα και διαβάζουν βιβλία. Το σχολείο λοιπόν μπορεί να δημιουργήσει μια κοινή αφετηρία δημιουργώντας ένα περιβάλλον μάθησης που να εμπλέκει ισότιμα όλα τα παιδιά με ή χωρίς αναγνωστική εμπειρία και ετοιμότητα για το βιβλίο.

Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε ένα σχολικό περιβάλλον με πλούσιο έντυπο υλικό στο οποίο θα εμβαπτιστούν τα παιδιά για να αποκτήσουν εξοικείωση με το γραπτό λόγο. Διαθεματικές, ομαδοσυνεργατικές, ολιστικές προσεγγίσεις συντελούν στη δημιουργία ενός τέτοιου μαθησιακού περιβάλλοντος.

Η ολιστική προσέγγιση στη μάθηση

Πες μου, το ξεχνώ
Δείξε μου, το θυμάμαι
Ενέπλεξε με, το καταλαβαίνω
Αρχαίο Κινέζικο ρητό

Βασική θέση της ολιστικής προσέγγισης είναι ότι τα παιδιά μαθαίνουν όταν τα ενθαρρύνουμε να συμμετέχουν ενεργά και να γίνουν βαθμιαία ανεξάρτητα στη μάθησή τους. Υπάρχουν άφθονες εμπειρικές και θεωρητικές μαρτυρίες (Butler 1980, Butler and Clay 1979, Goodman 1986, Goodman and Altwerger 1981, Halliday 1975, 1978, Holdaway 1979, Vygotsky 1962, 1978, Wells 1986) που συγκλίνουν στην άποψη ότι ο γραμματισμός αναπτύσσεται τόσο στη μητρική όσο και στη δεύτερη γλώσσα σφαιρικά και όχι γραμμικά,

μέσα σε ένα εμπλουτισμένο, «φυσικό και αυθεντικό» (Goodman 1986) μαθησιακό περιβάλλον, στο οποίο τα παιδιά ενθαρρύνονται να συμμετέχουν.

Πρόκειται για μια μετατόπιση από την παραδοσιακή δασκαλοκεντρική, αυστηρά συστηματοποιημένη μαθησιακή και διδακτική ρουτίνα προς μια μαθητοκεντρική, αυτορυθμιζόμενη, αυτοελεγχόμενη και αυτοσυντηρούμενη πορεία. Οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται να δουλεύουν με τους μαθητές και τις μαθήτριες τους αντί να διδάσκουν τους μαθητές και τις μαθήτριες τους. Έτσι δημιουργείται η κοινότητα της τάξης.

Η έμφαση της διδασκαλίας της γλώσσας μετατοπίζεται από τη διδασκαλία ενός αφηρημένου συστήματος συμβόλων σε κατάκτηση ενός εργαλείου που χρησιμοποιείται στις αλληλεπιδράσεις των παιδιών με τον κόσμο. Με άλλα λόγια, η κατάκτηση της γλώσσας γίνεται μια δημιουργική διαδικασία κατά την οποία το παιδί ενθαρρύνεται να χρησιμοποιεί τη γλώσσα του (και τη μητρική σε περίπτωση διγλωσσίας) και τις εμπειρίες του ως τα συμφοραζόμενα μέσα στα οποία κάνει συσχετίσεις, γεννά υποθέσεις και θέτει ερωτήματα για να δημιουργήσει νόημα. Η ιδέα είναι ότι τα παιδιά κατακτούν τη γλώσσα, είτε πρόκειται για γλώσσα μητρική είτε για δεύτερη, με φυσικό και αβίαστο τρόπο όταν η γλώσσα χρησιμοποιείται σε αυθεντικές καταστάσεις επικοινωνίας, καταστάσεις όπου ανταλλάσσονται ενδιαφέροντα ή σημαντικά νοήματα ανάμεσα σε συνομιλητές.

Η ολιστική προσέγγιση στηρίζεται στο αναπτυξιακό μοντέλο κατάκτησης της γλώσσας (developmental model for language learning, Holdaway 1979), ένα μοντέλο που αντλεί τις αρχές του από τον τρόπο που τα παιδιά μαθαίνουν στο σπίτι. Στο σπίτι τα παιδιά μαθαίνουν τον κόσμο και για τον κόσμο μέσα από τις αλληλεπιδράσεις τους με ενήλικες που τα αποδέχονται και τα ενθαρρύνουν να συμμετέχουν σε κάθε διαδικασία που τα αφορά και τα ενδιαφέρει χωρίς να ασχολούνται με τα λάθη και τις αποκλίσεις τους από το «σωστό». Αντίθετα, οι ενήλικες προσφέρονται και λειτουργούν ως «σκαλωσιά» στηρίζοντας τα παιδιά στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν και να κατακτήσουν τις ικανότητες και δεξιότητες που χρειάζονται για να γίνουν μέλη της κοινότητας. Για παράδειγμα, στην κατάκτηση της γλώσσας, οι ενήλικες αποτελούν μοντέλα εκφοράς της γλώσσας της κοινότητας σε διάφορες επικοινωνιακές καταστάσεις: μιλούν στα ίδια τα παιδιά, σε άλλους ενήλικες, στο τηλέφωνο, σχολιάζουν την επικαιρότητα, συζητούν θέματα που τους απασχολούν.

Σ' αυτό το περιβάλλον, τα παιδιά αντιμετωπίζονται ως ισότιμοι συνομιλητές, χωρίς απαιτήσεις για αλάνθαστη εκφορά του λόγου. Οι

ενήλικες στο περιβάλλον του σπιτιού με προθυμία μπαίνουν στη διαδικασία να ακούσουν και να καταλάβουν τον ελλιπή λόγο του παιδιού και ανταποκρίνονται σ' αυτόν. Η ανταπόκρισή τους προσφέρει στα παιδιά την ανατροφοδότηση που χρειάζονται, έτσι ώστε να επιβεβαιώσουν ή να απορρίψουν τις υποθέσεις τους σχετικά με τη δομή και τη λειτουργία της γλώσσας. Παράλληλα, η ανταπόκρισή τους είναι συνήθως μια έμμεση διόρθωση και επέκταση του λόγου των παιδιών. Π.χ. «πένει», λέει ο μικρός καθισμένος μπροστά στο πλυντήριο, «ναι, πλένει το πλυντήριο, είδες πως γυρνάει τα ρούχα;» απαντά η γιαγιά επιβραβεύοντας το παιδί και προσφέροντας του επιβεβαίωση ότι κατάφερε να επικοινωνήσει το νόημα. Παράλληλα του παρέχει τα συμφραζόμενα για να διορθώσει και να επεκτείνει το λόγο του.

Αρχές που διέπουν τη λειτουργία μιας ολιστικής μαθησιακής κοινότητας είναι:

- Η γλωσσική κατάκτηση είναι ανταπόκριση σε προσωπικές και κοινωνικές ανάγκες.
- Η γλώσσα κατακτιέται με ευκολία όταν:
 - χρησιμοποιείται για αυθεντική επικοινωνία, μέσα δηλαδή από τη φυσική της χρήση,
 - παρουσιάζεται από το όλο στο μέρος, από παισιωμένες σε αποπαισιωμένες επικοινωνιακές καταστάσεις,
 - όλες οι γλωσσικές δεξιότητες (ακουστική κατανόηση, ομιλία, ανάγνωση και γραφή) αναπτύσσονται συγχρόνως, καθώς όλα τα συστήματα της γλώσσας (μορφολογικό, συντακτικό, φωνολογικό, σημασιολογικό) είναι σε διαρκή αλληλεπίδραση μεταξύ τους.
- Τα παιδιά εμπλέκονται με περισσότερο ενθουσιασμό στη μαθησιακή διαδικασία όταν ενθαρρύνονται:
 - να αξιοποιούν τις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες τους ως αφετηρία για την κατάκτηση νέων γνώσεων,
 - να παίρνουν πρωτοβουλίες ακόμη και αν κάνουν λάθη,
 - να συνεργάζονται και να συμμετέχουν ενεργά για την κατάκτηση της γνώσης.
- Οι εκπαιδευτικοί εξασφαλίζουν τη «σκαλωσιά» που χρειάζονται τα παιδιά όταν:

- τα ενθαρρύνουν και τα διευκολύνουν να αξιοποιούν και να αναπτύσσουν τις δυνατότητές τους,
- δίνουν έμφαση στο νόημα αυτού που προσπαθούν να επικοινωνήσουν τα παιδιά,
- διδάσκουν το συμβατικό τύπο της γλώσσας συστηματικά αλλά σε οικεία για το παιδί συμφραζόμενα,
- δίνουν σημασία τόσο στη διαδικασία όσο και στο τελικό προϊόν της μάθησης,
- αποφεύγουν συστήματα αξιολόγησης που χωρίζουν τα παιδιά σε πετυχημένα και αποτυχημένα.

Σε ένα ολιστικό πρόγραμμα για τη μάθηση, η θέση της λογοτεχνίας είναι κυρίαρχη. Με τη λογοτεχνία τα παιδιά ενθαρρύνονται να δουλέψουν με αυθεντικά κείμενα, ελκυστικές πλοκές και «αληθινούς» χαρακτήρες. Η κατανόηση του κειμένου και η ευχαρίστηση που αντλούν από αυτό αιχμαλωτίζουν την προσοχή και το ενδιαφέρον των παιδιών. Έτσι η γλωσσική επεξεργασία γίνεται μια φυσική επέκταση της επεξεργασίας του κειμένου. Με τη λογοτεχνία ως όχημα για τη μάθηση, τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν βαθιά γνώση για τη δομή και λειτουργία της γλώσσας, καθώς

- προσφέρεται ένα μοντέλο χρήσης της γλώσσας, γλώσσας στην καλύτερη της μορφή, μέσα από μια μεγάλη ποικιλία λογοτεχνικών ειδών, αφηγηματικών δομών, θεμάτων και συγγραφικών στυλ,
- παρέχεται η «σκαλωσιά» που χρειάζονται τα παιδιά για να πετύχουν τη γλωσσική τους ανάπτυξη,
- δίνεται προτεραιότητα στο νόημα,
- ανθρώπινες καταστάσεις και συναισθήματα που μπορεί να απασχολούν τα παιδιά γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης μέσα σε ένα μη-απειλητικό και ανώδυνο πλαίσιο,
- αναπτύσσεται η αισθητική καλλιέργεια των παιδιών μέσα από το λόγο και τις εικόνες,
- καλλιεργείται η αυτοεκτίμηση των παιδιών που μαθαίνουν να διαβάζουν,
- δημιουργούνται προοπτικές για μακρόχρονη και ουσιαστική σχέση με το διάβασμα.

Η χρήση λογοτεχνικών κειμένων για τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων του Αναλυτικού Προγράμματος δεν είναι καινούρια πρακτική. Σε πολλές χώρες στον κόσμο τα λογοτεχνικά βιβλία έχουν αντικαταστήσει σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό ή

χρησιμοποιούνται παράλληλα με τα σχολικά εγχειρίδια, αλλά και πολλοί εκπαιδευτικοί στη χώρα μας έχουν ανακαλύψει την αξία τους και τα χρησιμοποιούν στη διδασκαλία διαφόρων γνωστικών αντικειμένων. Πληροφορίες ενταγμένες μέσα σε συναρπαστικές αφηγήσεις συχνά εμπλουτισμένες με όμορφες εικόνες μένουν χαραγμένες στη μνήμη των παιδιών ενισχύοντας την κατανόηση των εννοιών-στόχων. Η ιστορία, η πλοκή, οι χαρακτήρες, ο χώρος και ο χρόνος στον οποίο διαδραματίζονται τα γεγονότα δημιουργούν ελκυστικό πλαίσιο διδασκαλίας και μάθησης για παιδιά και εκπαιδευτικό. Η επίλυση προβλημάτων που προκύπτουν από την πλοκή είναι μια διαδικασία εσωτερική της ιστορίας. Η εμπλοκή του παιδιού σ' αυτή τη διαδικασία είναι η φυσική συνέχεια και συνέπεια της εμπλοκής του στην αφήγηση.

Με τη λογική αυτή, όλα τα γνωστικά αντικείμενα θα μπορούσαν να αναπτυχθούν μέσα από ένα κείμενο. Έτσι λογοτεχνικά ή και άλλα κείμενα προσφέρονται για να αναπτυχθούν περιεχόμενα και των μαθηματικών, καθώς δημιουργούνται μοναδικές ευκαιρίες για να τοποθετηθούν και να εξεταστούν τα μαθηματικά σε μικροπολιτισμικά και μακροπολιτισμικά πλαίσια συμφραζομένων. Ο συνδυασμός γλώσσας και μαθηματικών σε προγράμματα εκπαίδευσης, γενικά και σε προγράμματα εκπαίδευσης γλωσσικών μειονοτήτων, ειδικά, μπορεί να συντελέσει στην ποιοτική αναβάθμιση του περιεχομένου και της λειτουργίας των σχολικών τάξεων. Η διαδικασία επίλυσης προβλημάτων στις τάξεις αυτές χρησιμοποιείται όχι μόνο για την απόκτηση γνώσεων και στα δύο γνωστικά αντικείμενα, αλλά και για την απόκτηση γνώσεων δια μέσου αυτών. Κατά την επίλυση προβλημάτων, τα μέλη της μαθησιακής κοινότητας χρησιμοποιούν τη γλώσσα, τις εμπειρίες τους και τα συμφραζόμενα της δραστηριότητας στην οποία συμμετέχουν για να βρουν συσχετίσεις, να διαμορφώσουν υποθέσεις, να θέσουν ερωτήματα, να δοκιμάσουν στρατηγικές και μ' αυτόν τον τρόπο να κατανοήσουν και να λύσουν τα προβλήματα. Η γλώσσα δηλαδή και τα μαθηματικά χρησιμοποιούνται ως μέσα για την κατάκτηση νοήματος.

Η λογοτεχνία προσφέρεται ως πεδίο για μια διαφορετική προσέγγιση στη διδασκαλία των μαθηματικών και της γλώσσας, καθώς και άλλων μαθημάτων του σχολείου. Προσφέρει ευκαιρίες αξιοποίησης των γνώσεων που έχουν ήδη τα παιδιά και εξασφαλίζει περιβάλλοντα από τα οποία αναδύονται νέες έννοιες που μπορεί να διδαχθούν πλαισιωμένα. Αυτό βέβαια με την προϋπόθεση ότι η ιστορία θα αιχμαλωτίσει την προσοχή και το ενδιαφέρον των παιδιών και ότι θα περιέχει έννοιες που η γνώση τους εντάσσεται στους

μαθησιακούς στόχους του/της εκπαιδευτικού και αντιστοιχεί στο γνωστικό επίπεδο των παιδιών (Μητακίδου & Τρέσσου, 2002).

Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητη μια επισήμανση: η χρήση της λογοτεχνίας στη σχολική τάξη δεν εξασφαλίζει αυτόματα πλεονεκτήματα. Η αξιοποίηση της λογοτεχνίας σε καθημερινή βάση στο πρόγραμμα του σχολείου, απαιτεί αλλαγή της ατμόσφαιρας της τάξης: η τάξη πρέπει να γίνει η μαθησιακή κοινότητα που αντανακλά τις ανάγκες και τις επιθυμίες τόσο των παιδιών όσο και του/της εκπαιδευτικού. Για να γίνει αυτό, ο/η εκπαιδευτικός, χρειάζεται να:

- έχει υψηλές προσδοκίες για όλα τα παιδιά της τάξης,
- δημιουργεί καθημερινά ευκαιρίες για απασχόληση των παιδιών και με τις 4 γλωσσικές δεξιότητες,
- λειτουργεί ως συντονιστής/στρια της μαθησιακής διαδικασίας,
- αναγνωρίζει και συντονίζεται με το επίπεδο ανάπτυξης του κάθε παιδιού,
- ενθαρρύνει τα παιδιά να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να αυτενεργούν, να αξιοποιούν το πλήρες δυναμικό τους,
- παρέχει άφθονες ευκαιρίες και παραδείγματα γλωσσικής έκφρασης,
- καλλιεργεί συνεργασίες με παιδιά και συναδέλφους,
- οργανώνει σχήματα αξιολόγησης που δεν διαχωρίζουν τα παιδιά σε πετυχημένα και αποτυχημένα.

Οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν στην τάξη συνοψίζονται στον πίνακα που ακολουθεί (προσαρμοσμένο από Routman, 1988:

ολιστικό πρόγραμμα	παραδοσιακό πρόγραμμα
ο/η εκπαιδευτικός διδάσκει μαθητές/τριες	ο/η εκπαιδευτικός διδάσκει προγράμματα
ο/η εκπαιδευτικός διευκολύνει τη μάθηση	ο/η εκπαιδευτικός διεθύνει τη μάθηση
έμφαση στη διαδικασία	έμφαση στο τελικό προϊόν της μάθησης
έμφαση στην κατάκτηση στρατηγικών μάθησης	έμφαση στην απόκτηση μιας σειράς δεξιοτήτων
ελευθερία στον τρόπο έκφρασης(π.χ. αποδοχή λαθών ως στάδια της γλωσσικής ανάπτυξης)	έμφαση στην αλάνθαστη έκφραση
σεβασμός στην ιδιαιτερότητα και το ρυθμό ανάπτυξης του κάθε παιδιού	έμφαση στην ομοιόμορφη επίδοση
κλίμα συνεργασίας	κλίμα ανταγωνισμού
έμφαση στις δυνατότητες των παιδιών	έμφαση στις αδυναμίες των παιδιών
ανεξαρτησία στην κατάκτηση της μάθησης	εξάρτηση από τον/την εκπαιδευτικό

Η λογική του υλικού διδασκαλίας που προτείνουμε

Το υλικό αυτό δεν το προτείνουμε σαν συνταγή: δεν προτείνουμε να εφαρμοστεί κατά γράμμα για να επιτευχθούν οι στόχοι της κάθε ενότητας. Τέτοιο υλικό δεν υπάρχει γιατί κάθε τάξη αποτελεί μια μοναδική μαθησιακή κοινότητα, με διαφορετικά μεταξύ τους παιδιά. Εκείνο που επιχειρήσαμε να κάνουμε είναι περισσότερο μια πρόταση η οποία θα είναι διαρκώς ανοιχτή σε συμπληρώσεις, διαφοροποιήσεις και ανατροπές. Στην αρχή κάθε ενότητας, τίθενται οι στόχοι που περιμένουμε να επιτευχθούν. Οι στόχοι αυτοί όμως είναι ενδεικτικοί και σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να περιορίσουν ή ν' αγχώσουν τον/την εκπαιδευτικό με αποτέλεσμα να αφοσιωθεί σ' αυτούς αγνοώντας τις δυνατότητες και το ρυθμό μάθησης των παιδιών. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο και δε βάζουμε συγκεκριμένη χρονική διάρκεια στις ενότητες. Ιδιαίτερα για τα παιδιά που παρακολουθούν τις τάξεις υποδοχής(έχουμε αναφέρει παραπάνω ότι είναι κατάλληλο και γι' αυτές τις τάξεις) έχουν ήδη εσωτερικεύσει την αντίληψη ότι δεν μπορούν να μάθουν να γράφουν και να διαβάζουν και χρειάζονται αρκετό χρόνο για να πειστούν ότι μπορούν να τα καταφέρουν κι έτσι ν' αρχίσουν να λειτουργούν μέσα στην τάξη. Χρειάζεται από τη μεριά του/της εκπαιδευτικού πολλή κατανόηση, υπομονή, ενθάρρυνση και ενδυνάμωση των παιδιών. Το πρώτο λοιπόν που πρέπει να κάνει ο/η εκπαιδευτικός είναι να παρατηρεί διαρκώς τα παιδιά, να τα κάνει να αισθάνονται ότι είναι ευπρόσδεκτα στην τάξη ακόμα κι αν δεν «ξέρουν τίποτα», ότι όλα τα παιδιά και το καθένα χωριστά είναι ισότιμα μέλη της μαθησιακής κοινότητας.

Για να είναι το περιβάλλον της τάξης πλούσιο σε γραμματισμό, προτείνουμε:

Δημιουργία βιβλιοθήκης στην τάξη με βιβλία επιλεγμένα από τον/την εκπαιδευτικό που εκτός από τους μαθησιακούς στόχους γνωρίζει και τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Ο τρόπος που τα βιβλία θα τοποθετηθούν στη βιβλιοθήκη είναι εξαιρετικά σημαντικός για την ανταπόκριση των παιδιών.

Οι φωτογραφίες είναι αρκετά εύγλωττες. Διευθετούμε έτσι τη βιβλιοθήκη ώστε τα παιδιά να έχουν διαρκώς τη δυνατότητα να έρχονται σε επαφή με όλα τα βιβλία. Να βλέπουν τα εξώφυλλά τους, την εικονογράφησή τους έτσι ώστε να θέλουν να τα πάρουν στα χέρια τους να τα ξεφυλλίσουν, να τα «διαβάσουν» και να αλληλεπιδράσουν τόσο με τα βιβλία όσο και μεταξύ τους μέσω των βιβλίων.

Εκτός από βιβλία παιδικής λογοτεχνίας, καλό είναι να υπάρχει στην τάξη κι άλλου είδους, πολλών ειδών καλύτερα, έντυπο υλικό, όπως εφημερίδες, περιοδικά, διαφημιστικά φυλλάδια, αφίσες κλπ. Για παράδειγμα, μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να διαβάζει άρθρα από εφημερίδες ή το διαδίκτυο ανοίγοντας έτσι συζήτηση για την επικαιρότητα και πως την εισπράττουν τα παιδιά. Αν κάποια μέρα πρωτοσέλιδο είναι η ανεργία μπορεί να ανοίξει μια συζήτηση στην τάξη για το θέμα με αφορμή τα οικογενειακά βιώματα των παιδιών.

Μπορεί επίσης να υπάρχει πίνακας ανακοινώσεων όπου τα παιδιά θα ενθαρρύνονται να κρεμάνε σημειώματα που απευθύνονται είτε στο/στη δάσκαλο/α, είτε σε κάποιο συμμαθητή τους, είτε να αναφέρονται σε κάποια θέματα που θα ήθελαν να συζητήσουν στην τάξη. Στην τάξη θα υπάρχουν βέβαια και πίνακες ή πλαίσια όπου θα αναρτούνται σε καρτέλες όλα όσα μαθαίνουν καθημερινά τα παιδιά ειδικά τον πρώτο καιρό². Είναι καλό επίσης να υπάρχουν και άλλα υλικά, όπως χάρτες ή η υδρόγειος σφαίρα αρκεί να χρησιμοποιούνται στη μαθησιακή διαδικασία ώστε να εξασκούνται σταδιακά τα παιδιά στον τρόπο χρήσης και λειτουργίας τους. Μπορεί, για παράδειγμα, να γίνει μια συζήτηση για τους τόπους καταγωγής των παιδιών ή για τα μέρη που έχουν ταξιδέψει, να εντοπίζονται ταυτόχρονα στο χάρτη οι περιοχές που αναφέρονται και έτσι τα παιδιά να διαβάσουν τα τοπωνύμια, να μετρήσουν/συζητήσουν για αποστάσεις, να μιλήσουν για μεταφορικά μέσα, κτλ.

Αναφέρθηκαν παραπάνω αναλυτικά οι λόγοι που προτείνεται η παιδική λογοτεχνία με τη διευρυμένη της μορφή ως βασικό υλικό κατάκτησης του γραμματισμού. Είναι σημαντικό ωστόσο να τονιστεί ότι τα βιβλία που προτείνονται σε κάθε ενότητα είναι ενδεικτικά και μπορούν ν' αντικατασταθούν από άλλα ή και άλλα κείμενα, αν ο/η εκπαιδευτικός τα θεωρήσει πιο κατάλληλα ή αν δει ότι τα παιδιά δεν ανταποκρίνονται στα βιβλία που έχει επιλέξει. Σε κάθε περίπτωση όμως πρέπει να υπάρχουν κάποια βιβλία στην τάξη.

² Μια απλή και σχετικά φτηνή και λειτουργική λύση είναι πίνακες φτιαγμένοι από το φτηνότερο και λεπτότερο νοβοπάν με κολλημένη πάνω τους την πιο φτηνή μοκέτα. Οι πίνακες στερεώνονται στον τοίχο σ' ένα λογικό ύψος για τα παιδιά. Αυτοί οι πίνακες είναι πολύ εύχρηστοι γιατί οι καρτέλες που θα χρησιμοποιούνται μπορούν να κολλάνε με αυτοκόλλητο βέλκρο (χρατσ,χρουτς) και να ξεκολλάνε εύκολα.

Προτείνουμε τα λογοτεχνικά βιβλία ως βασικά βιβλία για τον αρχικό γραμματισμό, γιατί η παιδική λογοτεχνία μπορεί να υπερβεί τις επιφανειακές διαχωριστικές γραμμές των πολιτισμικών διαφορών που υπάρχουν σε μια τάξη. Προβάλλει και διαπραγματεύεται πανανθρώπινα θέματα, έτσι μπορεί να απευθύνεται σε όλα ή στα περισσότερα παιδιά προσφέροντας μια κοινή αφετηρία, ένα κοινό, μη απειλητικό πλαίσιο για την κατάκτηση του γραμματισμού.

Η ιστορία λειτουργεί ως μοντέλο γλώσσας και κανόνων, γίνεται η «σκαλωσιά» που χρειάζεται το παιδί ώστε να εξοικειωθεί με το ρόλο του αναγνώστη και να συνειδητοποιήσει τη λειτουργία του γραπτού λόγου. Για παράδειγμα, μέσα από την ανάγνωση και την επεξεργασία ιστοριών, τα παιδιά αντιλαμβάνονται ότι διαβάζουμε το κείμενο και όχι τις εικόνες, κατανοούν τη φορά της ανάγνωσης (διαβάζουμε από τα αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω –τουλάχιστον στο δυτικό κόσμο), αντιλαμβάνονται τις διαφορές ανάμεσα στα πεζά και τα κεφαλαία γράμματα, προσέχουν τη λειτουργία των σημείων στίξης, εξοικειώνονται με το είδος του γραπτού λόγου που χρησιμοποιείται στα βιβλία. Αρκεί τα παιδιά να μην παραμένουν παθητικοί δέκτες αλλά να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ενεργά.

Το μοντέλο του ενήλικα που διαβάζει και δείχνει ταυτόχρονα με το δάκτυλό του αυτό που διαβάζει στο κείμενο κρατώντας το παιδί στην αγκαλιά του, μπορεί να μεταφερθεί και στη μεγάλωφωνη ανάγνωση στην τάξη, αν ο/η εκπαιδευτικός καθώς διαβάζει έχει στραμμένο το βιβλίο προς τα παιδιά και δείχνει με το δάκτυλο ή ένα χάρακα αυτό που διαβάζει. Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκαν τα *Μεγάλα Βιβλία*: Ερευνητές στη Ν. Ζηλανδία και την Αυστραλία τη δεκαετία του '70, για να κάνουν το μεγάλωφωνο διάβασμα μια εμπειρία που να θυμίζει στο παιδί το διάβασμα στο σπίτι, στην αγκαλιά ή πλάι σε κάποιον ενήλικα, σκέφτηκαν να δημιουργήσουν *Μεγάλα Βιβλία*. Μεγέθυναν δηλαδή γνωστά και αγαπημένα βιβλία παιδικής λογοτεχνίας, έτσι ώστε όλη η τάξη να μπορεί να βλέπει τα γράμματα και τις εικόνες εύκολα. Στη συνέχεια γράφτηκαν πολλά πρωτότυπα *Μεγάλα Βιβλία* που διαθέτουν αντίστοιχα κι έναν ικανό αριθμό αντιτύπων σε συμβατικό μέγεθος για να μπορούν τα παιδιά να τα διαβάζουν και μόνα τους ή να τα χρησιμοποιούν για δραστηριότητες μέσα στην τάξη.³

Η ανάγνωση της ίδιας ιστορίας όχι μία αλλά πολλές φορές, είναι μια προσφιλή συνήθεια των παιδιών. Με την επανάληψη τα παιδιά μαθαίνουν την πλοκή της ιστορίας, οικειοποιούνται την ιστορία και σιγά-σιγά εστιάζουν την προσοχή τους στο κείμενο. Με τις πολλαπλές

³ Για περισσότερες πληροφορίες για τα μεγάλα βιβλία δες Holdaway, 1979 και τον Οδηγό για το βιβλίο των Μητακίδου & Τρέσσου, *Η Μαιρη Πινέζα* στο www.kaleidoscope.gr

αναγνώσεις της ίδιας ιστορίας, μειώνονται οι παρεμβάσεις των ενηλίκων και αυξάνεται η συμμετοχή των παιδιών.

Προσπαθώντας να μεταφέρουμε αυτό το περιβάλλον μάθησης και μέσα στην τάξη, προτείνουμε σε κάθε ενότητα ανάλογες δραστηριότητες με συγκεκριμένα βιβλία που αφορούν στο θέμα με το οποίο η τάξη ασχολείται εκείνη τη στιγμή ή παίρνουν αφορμή από το θέμα για να κάνουν προεκτάσεις αναλόγως με τα ενδιαφέροντα των παιδιών.

Το διδακτικό υλικό είναι χωρισμένο σε θεματικές ενότητες που αναπτύσσουν συγκεκριμένα θέματα που ενδέχεται να είναι οικεία και ενδιαφέροντα για τα παιδιά. Βέβαια αυτό είναι κάτι που θα επιβεβαιωθεί από την πράξη. Επίσης θα λέμε και θα ξαναλέμε διαρκώς ότι το υλικό είναι ενδεικτικό και μπορεί να λειτουργήσει ως παράδειγμα και όχι ως «συνταγή». Αν προκύψουν κάποια άλλα ενδιαφέροντα από τα παιδιά της τάξης σας μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ως παράδειγμα μια ενότητα του διδακτικού υλικού για να αναπτύξετε εσείς τη δικιά σας.

Εκτός από παιδικά λογοτεχνικά βιβλία χρησιμοποιούμε πολύ και λειτουργικά γραπτά και προφορικά κείμενα καθημερινής χρήσης όπως το όνομα των παιδιών, ο χαιρετισμός, οι μέρες της εβδομάδας, οι εποχές, ταμπέλες καταστημάτων κι ό,τι άλλο έχει να κάνει με την καθημερινότητά τους. Πολύ σημαντικό ρόλο στην όλη διαδικασία έχουν βέβαια και τα κείμενα που παράγουν τα ίδια τα παιδιά. Όταν μιλάμε για κείμενα των παιδιών αναφερόμαστε σε οτιδήποτε γράφουν τα παιδιά, από το όνομά τους ή τη λεζάντα στη ζωγραφιά τους μέχρι οτιδήποτε καταφέρουν να δημιουργήσουν μόνο τους. Αποδεχόμαστε το γραπτό λόγο των παιδιών, όποιος και να είναι αυτός και παρατηρώντας τον αντλούμε πληροφορίες για το βαθμό κατάκτησής του. Οι πληροφορίες αυτές θα μας βοηθήσουν να δώσουμε στο παιδί τη βοήθεια που χρειάζεται στη συγκεκριμένη στιγμή και παράλληλα διαφοροποιούμε τη διδασκαλία μας ανάλογα με τις ανάγκες κάθε παιδιού. Ακόμα κι όταν τα παιδιά δεν είναι σε θέση να γράφουν ολοκληρωμένα τη σκέψη τους ή δεν «τολμούν» να το κάνουν, μπορούμε να τα παρακινούμε να μας λένε τη σκέψη τους και εμείς να την αποτυπώνουμε γραπτά.

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Κάνουμε σαφές από την αρχή ότι το υλικό και ο τρόπος που προτείνουμε να χρησιμοποιηθεί στην τάξη απέχει πολύ από τη διδασκαλία των γραμμάτων με τον κλασικό τρόπο, δηλαδή κάθε μέρα κι από ένα ξεκινώντας από τα πλέον συχνόχρηστα και καταλήγοντας στα λιγότερο χρησιμοποιούμενα. Δεν είναι η διδασκαλία συγκεκριμένων γραμμάτων η προτεραιότητά μας και ούτε η διδασκαλία τους που καθορίζει και τις δραστηριότητες. Άλλωστε δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε τις ανάγκες που έχει κάθε παιδί και το επίπεδο γνώσης κάποιων γραμμάτων. Εκείνο που κάνουμε μέσα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες είναι να δίνουμε καθημερινές ευκαιρίες ενασχόλησης με τον προφορικό και γραπτό λόγο⁴. Οι ανάγκες που θα προκύπτουν από αυτήν την ενασχόληση θα λαμβάνονται υπόψη από τον/την εκπαιδευτικό για να βοηθήσει τα παιδιά να μάθουν μέσα από δραστηριότητες που έχουν νόημα για τα ίδια. Αυτό σε καμιά περίπτωση δεν σημαίνει ότι τα παιδιά δεν πρέπει να μάθουν τα γράμματα, αν και όσα δε γνωρίζουν. Η καθημερινή επαφή τους με τον έντυπο λόγο θα κάνει αυτή την εκμάθηση πολύ πιο εύκολη αφού μέσα από τα λογοτεχνικά βιβλία, τα τραγούδια, τα ποιήματα και κάθε είδους κείμενα, και τον τρόπο που αυτά θα παρουσιάζονται, τα παιδιά θα έχουν καθημερινά πολλές ευκαιρίες επαφής με όλα σχεδόν τα γράμματα και θα έχουν τη δυνατότητα να δουν τη λειτουργία τους μέσα στο λόγο.

Ενδεικτικά πάντα και όχι δεσμευτικά, χωρίσαμε τις δραστηριότητες σε κάθε ενότητα σε διδακτικά δίωρα, που χωρίζονται μεταξύ τους με την εικόνα των μικρών αναγνωστών που επαναλαμβάνεται.

⁴ Θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί μια συνέχεια του τρόπου με τον οποίο τα παιδιά μαθαίνουν στο νηπιαγωγείο, δίνοντας όμως περισσότερη έμφαση στις συμβάσεις του γραπτού λόγου και τη διδασκαλία τους.

Πρώτη μέρα

Το υλικό ξεκινάει από την πρώτη μέρα στην τάξη προτείνοντας ένα παιχνίδι γνωριμίας τόσο του/της εκπαιδευτικού με τα παιδιά όσο και των παιδιών μεταξύ τους. Αν η πρώτη μέρα έχει περάσει όταν πάρετε το υλικό στα χέρια σας μπορείτε να προσαρμόσετε το παιχνίδι, έτσι ώστε να ταιριάζει και σε άλλες περιστάσεις. Όπως θα δείτε, από την αρχή προσπαθούμε να φέρουμε τον κόσμο και τα ενδιαφέροντα των παιδιών μέσα στην τάξη κάνοντας αναφορά στους αγαπημένους τους τηλεοπτικούς ήρωες. Στόχος μας φυσικά δεν είναι να ενισχύσουμε τη συνήθειά τους να βλέπουν τηλεόραση. Όμως η εμπειρία λέει ότι τα παιδιά σίγουρα βλέπουν τηλεόραση και έτσι επιλέξαμε κάτι που θα είναι κοινό σε όλα τα παιδιά. Αν για παράδειγμα ρωτούσαμε για αγαπημένο παραμύθι δεν είναι σίγουρο ότι θα ξέρανε όλα τα παιδιά κάποιο.

Το παιχνίδι περιλαμβάνει και δραστηριότητα γραφής του ονόματός τους στη ζωγραφιά που θα κάνουν. Η γραφή του ονόματος θα δώσει αρκετές πληροφορίες στην/στον εκπαιδευτικό για τις γνώσεις των παιδιών γύρω από το γραπτό λόγο και θα βοηθήσει έτσι ν' αποκτήσει μια πρώτη εικόνα για τις μαθησιακές ανάγκες των παιδιών.

Είναι πολύ σημαντικό να τονίσουμε εξ αρχής ότι ο/η εκπαιδευτικός βοηθάει κι ενθαρρύνει τα παιδιά να συμμετέχουν σε όλες τις δραστηριότητες στο βαθμό που κάθε παιδί έχει ανάγκη. Αν δηλαδή κάποια παιδιά διστάζουν να αποπειραθούν να γράψουν φοβούμενα το λάθος (έχοντας εσωτερικεύσει την αποτυχία σε κάποιες περιπτώσεις) ο/η εκπαιδευτικός είναι εκεί και γράφει αυτός/η αυτό που θέλει το παιδί εξηγώντας του ότι είναι ο «γραμματέας» του μέχρι που αυτό θα μπορεί να το κάνει μόνο του. Ό,τι γράφει ο/η εκπαιδευτικός τα γράφει με μεγάλοφωνα γραφή (επαναλαμβάνει φωναχτά αυτό που γράφει) και κάθε στιγμή εξηγεί τι κάνει και γιατί.

Πρώτη ενότητα

Η **πρώτη ενότητα** αφορά δυο λειτουργικά κείμενα με τα οποία όλα τα παιδιά έρχονται σε επαφή. Κι αυτά δεν είναι άλλα από το *χαιρετισμό* (καλημέρα) και το *όνομά* τους. Επιλέχθηκαν αυτά τα δυο κείμενα ακριβώς γιατί τα παιδιά είναι απολύτως εξοικειωμένα μαζί τους κι έχουν κάποιο νόημα. Μέσα απ' αυτά τα κείμενα θα δοθεί η δυνατότητα στα παιδιά να έρθουν σε επαφή με πολλά και διαφορετικά γράμματα ταυτόχρονα, να τα δουν πώς λειτουργούν μέσα στο γραπτό λόγο και να τα μάθουν, αν δε τα γνωρίζουν. Μεγάλη σημασία δίνουμε τον πρώτο καιρό αλλά και για όσο χρειαστεί, στη φωνολογική ενημερότητα των παιδιών.

Φωνολογική ενημερότητα σύμφωνα με τη βιβλιογραφία είναι η ικανότητα των παιδιών να αναγνωρίζουν τα φωνολογικά συστατικά των γλωσσικών μονάδων και να μπορούν να τα χειρίζονται κατά βούληση. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, και στην αρχή της σχολικής, παρ' όλο που αρθρώνουν διάφορες λέξεις στον προφορικό τους λόγο, δυσκολεύονται να τις χειριστούν συνειδητά. Ακόμα και στο επίπεδο των λέξεων, δυσκολεύονται να κατανοήσουν ότι η πρόταση αποτελείται από ξεχωριστές λέξεις, δυσκολεύονται να αντιληφθούν τα όρια των λέξεων, και γι' αυτό το λόγο συναντούν μεγάλες δυσκολίες αν τους ζητήσουμε να αναγνωρίσουν μια λέξη σε μια πρόταση ή να χωρίσουν μια πρόταση στις επιμέρους λέξεις. Πολύ συχνά θεωρούν ως λέξη μια τυχαία ομάδα γραμμάτων ή δεν υπολογίζουν ως ξεχωριστές λέξεις τις αντωνυμίες, τα άρθρα ή τους συνδέσμους. Είναι προφανές ότι αν δυσκολεύονται να συνειδητοποιήσουν τις λέξεις ως σύνολα, θα δυσκολεύονται πολύ περισσότερο να συνειδητοποιήσουν ότι οι λέξεις αποτελούνται από συλλαβές και φωνήματα. Εστιάζουν κυρίως την προσοχή τους στο συνολικό νόημα της λέξης και όχι στη συγκρότησή της από επιμέρους και σε καθορισμένη σειρά ήχους (για περισσότερα, Τάφα, 2001:30). Αυτό σημαίνει ότι δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν τις γλωσσικές μονάδες από τις οποίες αποτελούνται οι λέξεις και ακόμη περισσότερο δυσκολεύονται να διακρίνουν τα φωνήματα (τους ήχους των γραμμάτων), δηλαδή τις μικρότερες γλωσσικές μονάδες, οι οποίες είναι και μονάδες χωρίς σημασία για τα παιδιά. Ο λόγος για τον οποίο συμβαίνει αυτό, σύμφωνα με την Adams (1994), είναι ότι τα παιδιά μαθαίνουν να μιλούν σε πολύ μικρή ηλικία, με αποτέλεσμα, να αυτοματοποιείται τέλεια η διαδικασία με την οποία επεξεργάζονται τα φωνήματα, κι έτσι να μπορούν να προσέχουν υψηλότερου επιπέδου νοήματα του προφορικού λόγου. Η συνειδητή σκέψη πάνω στη διαφορά των φωνημικών μονάδων είναι πολύ δύσκολη γιατί δεν υπάρχει μια απλή φυσική βάση για να αναγνωριστούν τα φωνήματα στον προφορικό λόγο. Απαιτείται επομένως από τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν μια τελείως αφηρημένη οντότητα. Έχοντας μάθει τα φωνήματα τόσο καλά, δεν έχουν σχεδόν κανένα λόγο να τα δίνουν συνειδητά προσοχή, παρά μόνο αν πρέπει να μάθουν να διαβάζουν. Για να μάθουν τα παιδιά την αλφαβητική γραφή θα πρέπει να μάθουν να προσέχουν αυτό που είχαν μάθει να μην προσέχουν (Adams 1994:66). Κατά τα τις τρεις τελευταίες δεκαετίες η ανάπτυξη της *φωνολογικής επίγνωσης* ή *ενημερότητας* έχει απασχολήσει σε μεγάλο βαθμό τους/τις ερευνητές/τριες. Έχουν γίνει αρκετές έρευνες, σε διάφορες γλώσσες, που έδειξαν ότι η φωνολογική ενημερότητα είναι εξαιρετικά σημαντικός δείκτης κι απαραίτητη δεξιότητα για την απόκτηση της ικανότητας της ανάγνωσης και της γραφής.

Ζητάμε δηλαδή από τα παιδιά να αναλύουν προφορικά προτάσεις σε λέξεις, λέξεις σε συλλαβές και συλλαβές σε φωνήματα. Να προσπαθούν να εντοπίσουν το αρχικό φώνημα (ήχος γράμματος) μια λέξης καθώς και το τελικό. Υπάρχουν αρκετές τέτοιες προτεινόμενες δραστηριότητες ειδικά στην πρώτη ενότητα, αλλά και στις επόμενες και μπορεί να επινοήσει κι άλλες ο/η εκπαιδευτικός για όσο τις έχουν ανάγκη τα παιδιά. Φυσικά όλη αυτή η διαδικασία της φωνολογικής ενημερότητας πρέπει να γίνεται με δραστηριότητες που έχουν κάποιο νόημα για τα παιδιά. Πρέπει δηλαδή οι λέξεις που χρησιμοποιούνται να έχουν άμεση σχέση είτε με τον κόσμο τους είτε με ό,τι η τάξη διαπραγματεύεται εκείνη τη στιγμή και πάντα με μορφή παιχνιδιού.

Και τα δυο κείμενα «καλημέρα» και «όνομα» δίνονται στα παιδιά σε καρτέλες και με τις δυο τους μορφές, κεφαλαία-πεζά, ούτως ώστε τα παιδιά να έρχονται σε επαφή και με τις δυο μορφές του κάθε γράμματος. Μέσα απ' αυτή τη διαδικασία εκτιμούμε ότι πολύ γρήγορα τα παιδιά θα έρθουν σε επαφή και θ' αρχίσουν να μαθαίνουν ένα σημαντικό αριθμό γραμμάτων που δεν θα είναι τα ίδια σε κάθε τάξη αφού τα ονόματα των παιδιών μπορεί να είναι και διαφορετικά. Γι' αυτό το λόγο εκτός από κάποια παραδείγματα δεν θέτουμε στόχο για την εκμάθηση κάθε γράμματος ξεχωριστά. Αφήνουμε στη διακριτική ευχέρεια του/της κάθε εκπαιδευτικού, ανάλογα με τις ανάγκες των παιδιών της κάθε τάξης, να δομήσει ανάλογες δραστηριότητες εκμάθησης κάποιων γραμμάτων πάντα σ' ένα πλαίσιο που να έχει νόημα για τα παιδιά. Έτσι η εκμάθησή τους γίνεται ευκολότερη.

Ένα παράδειγμα: Προτείνουμε για ανάγνωση το παραμύθι του Πινόκιο. Μέσα σ' αυτό το παραμύθι πέρα από τα /π/, /κ/, /ι/, /ο/ από το όνομα, είναι δυο λέξεις που παίζουν κυρίαρχο ρόλο στην όλη αφήγηση: το **ξύλο** από το οποίο ήταν φτιαγμένος ο Πινόκιο και το **ψέμα** που μεγάλωνε τη μύτη του. Μας παρουσιάζεται έτσι μια θαυμάσια ευκαιρία να διδάξουμε στα παιδιά το Ξξ και το Ψψ μέσα σ' ένα πλαίσιο που έχει νόημα γι' αυτά και προκύπτει αβίαστα μέσα από την ιστορία. Με τον ίδιο τρόπο θα προκύπτουν καθημερινά ευκαιρίες για διδασκαλία γραμμάτων που δεν γνωρίζουν όλα τα παιδιά. Επίσης μέσα από δραστηριότητες ενταγμένες πλήρως στην ενότητα μαθαίνουν τα παιδιά να χρησιμοποιούν προφορικά αλλά και να γράφουν το **και** αλλά και το **αρσενικό** και **θηλυκό** άρθρο συνδυάζοντας το με τα ονόματά τους. Γίνεται και μια αρχική προσέγγιση του επωνύμου των παιδιών συνδυάζοντας το και με το όνομα κι επώνυμο του συγγραφέα των βιβλίων που διάβασαν κι έτσι δίνεται και η ευκαιρία ν' ανοίξει μια κουβέντα για τα στοιχεία και τις πληροφορίες που μας δίνει το εξώφυλλο ενός βιβλίου.

Τα παιδιά έρχονται ταυτόχρονα σε επαφή με αφηγηματικά κείμενα (κλασικά παραμύθια) και κάνουν τις πρώτες απόπειρες προφορικής αφήγησης ιστοριών που άκουσαν. Προτείνουμε να ηχογραφούνται αυτές οι αφηγήσεις των παιδιών, να τις ακούν και στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός να τις απομαγνητοφωνεί, να τις καταγράφει και να παρουσιάζει στα παιδιά τα δικά τους προφορικά κείμενα σε γραπτή μορφή. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να βλέπουν τα παιδιά ότι ο λόγος τους μπορεί να υπάρχει και γραπτά. Να συνειδητοποιήσουν δηλαδή πως ό,τι λέμε (ακόμα κι αυτά που λένε τα ίδια) μπορεί να αποτυπωθεί και σε γραπτή μορφή.

Η ενότητα κλείνει με τη δραστηριότητα της κατασκευής μια ταυτότητας για κάθε παιδί κι εκεί έχουν την ευκαιρία να εφαρμόσουν όλα αυτά που έμαθαν, αφού θα κληθούν να γράψουν (με όποιο τρόπο μπορούν αλλά και με βοήθεια του/της εκπαιδευτικού) το όνομά τους το

επώνυμό τους τα ονόματα των γονιών τους αλλά και άλλα χαρακτηριστικά όπως η διεύθυνσή τους, η ημερομηνία γέννησής τους, που περιέχουν και αριθμούς κτλ.

Στην ενότητα αυτή εισάγουμε και τις πρώτες μαθηματικές έννοιες. Βασικό υλικό και για τα μαθηματικά είναι η «καλημέρα» και το «όνομα». Παίζοντας με τα δυο αυτά κείμενα μας δίνεται η δυνατότητα να μιλήσουμε για χωροχρονικές έννοιες και να εισάγουμε τους πρώτους αριθμούς.

Ο χρόνος είναι μια έννοια που γίνεται δύσκολα αντιληπτή από τα παιδιά. Δεν φαίνεται, δεν έχει διαστάσεις ώστε να μπορεί να μετρηθεί απ' ευθείας (όπως το μήκος, το ύψος,...) και συνειδητοποιείται όταν είναι πια παρελθόν. Γίνεται αντιληπτός από τα αποτελέσματά του ή από την εξέλιξη των δραστηριοτήτων που καταναλώνουν χρόνο. Φαίνεται καθώς η νύχτα διαδέχεται τη μέρα η μια εποχή οδηγεί στην άλλη, το ένα γεγονός διαδέχεται το άλλο. Για το λόγο αυτό προτείνονται δραστηριότητες καταγραφής γεγονότων που γίνονται κατά τη διάρκεια της ημέρας και της νύχτας (σε αλληλουχία ή και όχι) για να μπορέσουν τα παιδιά να οικοδομήσουν την έννοια του χρόνου μέσα από καθημερινά γεγονότα στο σπίτι και στο σχολείο, μέσα από την επανάληψη χρονικών διαστημάτων ή μέσα από τη μέτρηση της διάρκειας διαφόρων δραστηριοτήτων.

Οι χωρικές έννοιες γίνονται αντιληπτές μέσα από το παιχνίδι κάνοντας πράξη οδηγίες που δίνει ο/η εκπαιδευτικός ή και τα ίδια τα παιδιά. Στις δραστηριότητες αυτές χρησιμοποιούνται όλα τα υλικά που έχουμε στη διάθεσή μας από άλλες δραστηριότητες.

Προτείνονται επίσης δραστηριότητες με τους αριθμούς, όπως απαρίθμηση, ανάγνωση, γραφή, ποσοτικές σχέσεις (περισσότερο, λιγότερο) χρησιμοποιώντας το γλωσσικό υλικό. Για παράδειγμα, οι καρτέλες με τα ονόματα των παιδιών μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να μετρήσουμε συλλαβές και γράμματα, να ταξινομήσουμε τα ονόματα ανάλογα με το πλήθος των γραμμάτων από το μεγαλύτερο στο μικρότερο ή το αντίθετο, να κάνουμε ραβδογράμματα, να αναλύσουν αριθμούς.

Δεύτερη ενότητα

Στη **δεύτερη ενότητα** που προτείνεται για δυο δίωρα (είναι η μόνη στην οποία δίνουμε χρονική διάρκεια, που βέβαια πάλι μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τις ανάγκες των παιδιών) επεκτείνουμε την έννοια του ονόματος και στα αντικείμενα της τάξης. Σκοπός μας μέσα απ' αυτή τη δραστηριότητα είναι να αρχίσουν σιγά-σιγά τα παιδιά να περνάνε από το πραγματικό στο συμβολικό. Από το αντικείμενο στο όνομά του. Ταυτόχρονα βέβαια θα έχουν την ευκαιρία να δούνε καλύτερα το ρόλο των γραμμάτων στις λέξεις. Να καταλάβουν δηλαδή

ότι ο αριθμός των γραμμάτων είναι εξαιρετικά περιορισμένος, αλλά οι δυνατότητες τους άπειρες.

Ταυτόχρονα επιδιώκουμε να εξοικειωθούν με το λεξιλόγιο των αντικειμένων μιας τάξης πράγμα που θα βοηθήσει στη λειτουργία τους μέσα σ' αυτή.

Τρίτη ενότητα

Η **τρίτη ενότητα** βασίζεται στο βιβλίο της Μαριανίνας Κριεζή «*Αχ, γιατί να είμαι γάτα!*». Με αφορμή το βιβλίο αυτό, καθώς και άλλα με παρόμοιο περιεχόμενο, θα δοθεί η ευκαιρία στα παιδιά να μιλήσουν στην τάξη για τον εαυτό τους, μαθαίνοντας παράλληλα να χρησιμοποιούν προφορικά και γραπτά ένα συγκεκριμένο λεξιλόγιο όπως το ρήμα είμαι στους τρεις τύπους του ενικού αριθμού και να γράφουν γράμματα με κάπως απαιτητική γραφή όπως το Ζζ, Ββ, Φφ, Ωω. Το συγκεκριμένο ποίημα είναι έμμετρο με επαναλαμβανόμενα μοτίβα και ομοιοκαταληξία πράγμα που αρέσει ιδιαίτερα στα παιδιά και μπορούν πολύ εύκολα να μάθουν να το λένε και να συμμετέχουν ενεργά στην από κοινού ανάγνωση.

Ένα παράδειγμα: *Αφού τα παιδιά έχουν ακούσει πρώτα μια φορά το βιβλίο, μπορεί ο/η εκπαιδευτικός πριν από κάθε νέα ανάγνωση, να συμφωνήσει μαζί τους για το ρόλο που θα έχουν στην κάθε ανάγνωση. Τους ζητάει, ας πούμε, να έχουν το ρόλο του μάγου και να λένε τα λόγια του. Καθώς τα παιδιά λένε τα λόγια του μάγου δείχνει με ένα μολύβι (το βιβλίο είναι πάντα στραμμένο προς τα παιδιά) αυτό ακριβώς που λένε κάθε στιγμή τα παιδιά. Τα βάζει σε μια διαδικασία ανάγνωσης δηλαδή αφού αντιστοιχίζουν αυτά που λένε με το γραπτό κείμενο. Είναι λάθος να θεωρείται αυτό ως στείρα απομνημόνευση που δεν προσφέρει τίποτα στα παιδιά. Στη συνέχεια μπορεί κάποιο ή κάποια παιδιά να πάρουν το βιβλίο μπροστά τους και να το «διαβάσουν» κάνοντας έτσι αντιστοίχιση στον προφορικό και το γραπτό λόγο. Σταδιακά θ' αρχίσουν να αναγνωρίζουν και να αποκωδικοποιούν αυτό που διαβάζουν κάθε φορά. Το σημαντικό είναι ότι αυτό θα γίνεται αναπτύσσοντας δικές τους στρατηγικές ανάγνωσης κι έτσι θ' αποκτούν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους. Θα κατανοήσουν και θα κατακτήσουν αβίαστα κι ευχάριστα αυτό που δεν κατάφεραν ως τότε.*

Στα μαθηματικά συνεχίζουμε με τις σχέσεις ανάμεσα στους αριθμούς, την ανάλυση και τη σύνθεσή τους καθώς επίσης και με την κατασκευή ραβδογραμμάτων και την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Τέταρτη ενότητα

Στην **τέταρτη ενότητα** συνεχίζουμε με τη χρήση λειτουργικών κειμένων και αυτή τη φορά επιδιώκουμε τα παιδιά να μάθουν χρονικές

έννοιες, όπως οι μέρες της εβδομάδας και οι εποχές. Για τους μήνες μας αρκεί μια πρώτη επαφή και όσο το δυνατόν η οπτική αναγνώριση των ονομάτων τους (που έτσι κι αλλιώς θα αντιγράφουν καθημερινά στο τετράδιό τους μέσω της ημερομηνίας όπως θα πούμε παρακάτω). Για το λόγο αυτό χρησιμοποιούνται έμμετρα τραγούδια, ποιήματα, ταινίες αλλά και βιβλία με παραμύθια. Μέσα απ' αυτά τα κείμενα δίνεται και μια επιπλέον δυνατότητα για την εκμάθηση των χρωμάτων και της γραφής τους, σε όσα παιδιά το έχουν ανάγκη.

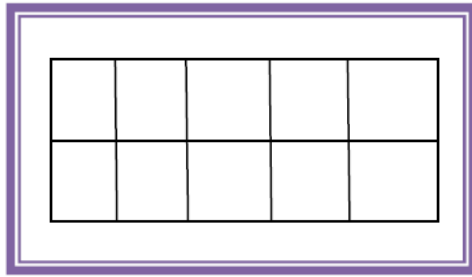
Στα μαθηματικά τα παιδιά παίζουν με την ημερομηνία γέννησής τους και μέσα από τις δραστηριότητες μαθαίνουν τους απόλυτους και τακτικούς αριθμούς, κατατάσσουν στη σειρά αριθμούς μεγαλύτερους από το 10 από το μεγαλύτερο στο μικρότερο ή και το αντίθετο, μαθαίνουν να συγκεντρώνουν δεδομένα και να κάνουν ραβδογράμματα.

Οι επόμενες ενότητες είναι θεματικές. Επιλέγουμε δηλαδή ένα θέμα και μέσα απ' αυτό προκύπτουν και βιβλία σχετικά αλλά και ανάλογες δραστηριότητες.

Οι ενότητες είναι:

α) Εμείς και τα ζώα: Ξεκινώντας από τα αγαπημένα ζώα των παιδιών επεκτεινόμαστε σε δραστηριότητες που διαπραγματεύονται γενικότερα θέματα που έχουν να κάνουν τόσο με τα ζώα όσο και με τον άνθρωπο. Π.χ. με αφορμή ένα βίντεο για τα ζώα και τα μικρά τους, αλλά και το βιβλίο «*Η γάτα κουμπάρα*» μιλάμε και για τις οικογένειες τους και μαθαίνουν τα παιδιά το λεξιλόγιο της οικογένειας.

Στη συνέχεια πάλι με αφορμή τις φωλιές των ζώων και ανάλογα βιβλία επεκτεινόμαστε στις κατοικίες των αγαπημένων τους τηλεοπτικών ηρώων, Καραγκιόζης, Μπομπ Σφουγγαράκης αλλά και των ανθρώπων. Προσέχουμε πάρα πολύ να μη δώσουμε μόνο ένα τύπο κατοικίας, που αμέσως αφήνει πολλά παιδιά που ζούνε σε διαφορετικές συνθήκες έξω από το πλαίσιο. Για το λόγο αυτό επιλέξαμε το βιβλίο «*Το σπίτι του πειρατή*» που παρουσιάζει διαφορετικές εκδοχές κατοικιών και από εκεί μαθαίνουμε το ανάλογο λεξιλόγιο αλλά και γράμματα, δίψηφα, συνδυασμούς κτλ.

Πλαίσιο του 10

Για τα μαθηματικά προτείνονται δραστηριότητες ανάλυσης και σύνθεσης αριθμών καθώς και προφορικά προβλήματα πρόσθεσης και αφαίρεσης. Στις δραστηριότητες προτείνεται η χρήση του πλαισίου του δέκα. Το πλαίσιο αυτό (καθώς και το πλαίσιο του 5)

είναι μια καρτέλα που αποτελείται από δέκα κουτάκια σε δυο σειρές. Με το υλικό αυτό βοηθάμε τα παιδιά να συνδέσουν δύο αριθμούς με το δέκα. Τα πούλια τοποθετούνται σε μια θέση κάθε φορά και τα παιδιά λένε πώς βλέπουν τον αριθμό στο πλαίσιο. Τέτοιες σχέσεις είναι εξαιρετικά χρήσιμες για την ανάλυση και σύνθεση των αριθμών αλλά και την κατανόηση της υπέρβασης της δεκάδας. Στο πλαίσιο του δέκα τοποθετούμε πούλια ή κουκίδες για να απεικονίσουμε τους αριθμούς και ισχύει ο ακόλουθος κανόνας. Γεμίζουμε πάντα την πάνω σειρά πρώτα (5), αρχίζοντας από τα αριστερά προς τα δεξιά. Όταν γεμίσουν όλα τα κενά στην πάνω σειρά, τα πούλια μπορούν να τοποθετηθούν στην κάτω σειρά επίσης από τα αριστερά. Μ' αυτόν τον τρόπο τα παιδιά μπορούν να συνδέσουν τον αριθμό σε σχέση με το 5. Το 8 για παράδειγμα, είναι $5+3$. Τα παιδιά ξέροντας ότι η πάνω σειρά έχει 5 πούλια μπορούν πολύ εύκολα να βρουν τη σχέση του 5 και του 8. Μια άλλη δραστηριότητα που μπορούμε να κάνουμε είναι να μην πούμε τον αριθμό από την αρχή αλλά να τους πούμε πόσα κουτάκια θέλουμε να μείνουν κενά και μετά να ζητήσουμε τον αριθμό. Παράδειγμα: Βάλτε τόσα πούλια ώστε να μείνουν δύο κενές θέσεις. Πόσα πούλια βάλατε; Ποιος είναι ο αριθμός σας; Πόσα θέλετε ακόμη μέχρι το δέκα; Φτιάξτε τώρα το 6. Τι κάνατε; Ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά χρησιμοποιούν τα πλαίσια του 10 μας πληροφορούν σχετικά με το πόσο έχουν αναπτύξει την έννοια του αριθμού.

β) Διατροφή: Η ενότητα αυτή ξεκινάει με το βιβλίο «Ένας δράκος στην κουζίνα» και προτείνουμε δραστηριότητες με συσκευασίες τροφίμων, ταμπέλες καταστημάτων, και ανάλογα παιχνίδια. Κάνουμε κατηγοριοποιήσεις τροφών, μιλάμε για τα επαγγέλματα, μαθαίνουμε τα στερεά σχήματα, κάνουμε σύνολα και υποσύνολα.

γ) Το σώμα μου: Η ενότητα αυτή έχει πολύ χορό και τραγούδι, γνωρίζουν τα παιδιά την Πίπη τη Φακιδομύτη και εξοικειώνονται με το ανάλογο λεξιλόγιο.

Στα μαθηματικά εισάγουμε τις μετρήσεις (μήκους και βάρους) και μαθαίνουμε για τη συμμετρία.

Επεκτάσεις

Στο τέλος της κάθε ενότητας προτείνουμε και μια επέκταση. Αυτές

οι επεκτάσεις αφορούν συνδέσεις με το περιεχόμενο των ενοτήτων και εμβαθύνσεις, που στοχεύουν στην ενημέρωση των παιδιών σε θέματα δικαιωμάτων και στην ενδυνάμωσή τους, ώστε

- να αναπτύξουν θετικές στάσεις προς τη μάθηση μέσα από τη συνειδητοποίηση της ανάγκης της ως μοχλού για το μετασχηματισμό της πραγματικότητάς τους. Μαθαίνοντας να γράφουν και να διαβάζουν συγκροτούν μια πράξη γνώσης, γίνονται δηλαδή δημιουργικά υποκείμενα,
- να ξεφύγουν από τον πολιτισμό της σιωπής και να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τον αναλφαβητισμό που χαρακτηρίζει την κοινότητά τους (ιδιαίτερα τα παιδιά Ρομά) μέσα από τη συνειδητοποίηση της κατάστασής τους και τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους ως πολιτών.

Επιχειρείται δηλαδή η σύνδεση των ενοτήτων με ζητήματα:

- δικαιωμάτων του παιδιού
- δικαιωμάτων των ζώων
- περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης
- ευαισθητοποίησης ως προς το φύλο

Από την πρώτη συνάντηση με τα παιδιά συζητάμε για τα δικαιώματα που έχουν και τονίζουμε ότι ένα από αυτά είναι το δικαίωμα να πηγαίνουν στο σχολείο και να μαθαίνουν (σχετικό έντυπο υπάρχει στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Συνήγορου του παιδιού).

http://www.0-18.gr/downloads/filadio_stp_dimotikou.pdf

Μετά το τέλος των ενοτήτων προτείνουμε δραστηριότητες και βιβλία που έχουν να κάνουν με το αλφάβητο, για να κατανοήσουν τα παιδιά τη λειτουργία της αλφαβητικής σειράς, αλλά και να μάθουν τα ονόματα όλων των γραμμάτων και να τα λένε με τη σειρά Α, Β, Γ, Δ, κτλ. Προτείνουμε τη δημιουργία ενός εικονόλεξου από τα παιδιά. Χρησιμοποιώντας λέξεις και εικόνες απ' όλα αυτά που διδάχτηκαν καλούνται να δημιουργήσουν ένα εικονόλεξο σε χαρτί του μέτρου (ομαδική δραστηριότητα). Ταυτόχρονα χρησιμοποιώντας στην τάξη παιδικά λεξικά με εικόνες (εικονόλεξα) και παίζοντας παιχνίδια μ' αυτά κατανοούν τα παιδιά τη λειτουργία τους καθώς και τη λειτουργία της αλφαβητικής σειράς. Στα πλαίσια των επεκτάσεων προτείνεται και το αλφαβητάρι των δικαιωμάτων.

Τέλος προτείνουμε και επιπλέον δραστηριότητες όπου δίνουμε ιδέες για το πώς μπορούμε να μετατρέψουμε την παραγωγή αφηγηματικών κειμένων (παραμύθια) σε μια δημιουργική δραστηριότητα με νόημα, ενδιαφέρον και σκοπό.

Τετράδιο-ημερολόγιο

Προτείνουμε να έχει κάθε παιδί στην τσάντα του ένα τετράδιο το οποίο θα χρησιμοποιείται ως τετράδιο-ημερολόγιο. Δηλαδή για να έχει κάποιο νόημα γι' αυτά η καθημερινή γραφή της ημερομηνίας και της αντιγραφής κάποιων πραγμάτων, θα προτείνουμε στα παιδιά να δημιουργήσει το καθένα ένα ημερολόγιο. Σ' αυτό κάθε μέρα θα γράφουμε την ημερομηνία, και κάτι απ' αυτά που μαθαίνουμε μέσα στην τάξη έτσι ώστε να θυμόμαστε όλοι τι μάθαμε την κάθε μέρα. Αυτό στην πορεία μπορεί να εξελιχθεί και σε κανονικό ημερολόγιο όπου θα ενθαρρύνουμε τα παιδιά να γράφουν κάτι που τους συνέβη ή κάτι που θέλουν να ανακοινώσουν στα παιδιά της τάξης αφού θα διαβάζουν αυτό που έγραψαν μεγαλόφωνα μετά στην τάξη. Αυτό μπορεί να γίνεται στο σπίτι την προηγούμενη, αν είναι εφικτό ή και το πρωί στην τάξη, να γράφεται και στη συνέχεια ν' ανακοινώνεται.

Προτείνουμε κάτι αντίστοιχο να κάνει και ο/η εκπαιδευτικός. Να κρατάει δηλαδή ημερολόγιο της τάξης όπου θα σημειώνει αναλυτικά την ανταπόκριση και την πρόοδο κάθε παιδιού για να μπορεί έτσι να παρακολουθεί την εξέλιξη τους και να βοηθά το καθένα σ' αυτό που χρειάζεται κάθε στιγμή. Από το ημερολόγιο αυτό, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να διαβάζει κάθε πρωί στα παιδιά τα αποσπάσματα που τα αφορούν. Έτσι τα παιδιά όχι μόνο θυμούνται και μπορούν να αναστοχαστούν σε όσα συνέβησαν την προηγούμενη μέρα αλλά μπορούν να το αξιοποιήσουν και ως μοντέλο γραφής.

Χρωματιστές καρτέλες

Όπως θα δείτε και μέσα στο υλικό προτείνουμε τη δημιουργία καρτελών διαφόρων χρωμάτων. Στόχος μας είναι η δημιουργία κατηγοριών μέσα από τα χρώματα έτσι ώστε να γίνονται εύκολα αντιληπτές από τα παιδιά. Προτείνουμε π.χ. λευκό χρώμα για τις καρτέλες των ονομάτων, λαχανί για τους τίτλους βιβλίων, κτλ.

Στα μαθηματικά απαραίτητο υλικό είναι οι καρτέλες των αριθμών καθώς και καρτέλες με το λεκτικό σύμβολο του κάθε αριθμού (1: ένα), καρτέλες με τα σύμβολα της ισότητας και της ανισότητας και φύλλα με τετραγωνάκια για την κατασκευή των ραβδογραμμάτων.

Χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή στην τάξη

Πολλές από τις δραστηριότητες που προτείνουμε απαιτούν τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή στην τάξη ως καθημερινού εργαλείου μάθησης. Δίνουμε έτσι τη δυνατότητα στα παιδιά να κατανοήσουν τη λειτουργία του και τις δυνατότητες που μας παρέχει. Προτείνουμε στον/στην εκπαιδευτικό να μη διστάζει να εξηγεί στα παιδιά τι κάνει και γιατί, κάθε φορά με τον υπολογιστή αλλά και να εμπλέκει σταδιακά και τα ίδια τα παιδιά σ' αυτή τη διαδικασία. Στην εποχή μας ο γραμματισμός

στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές είναι εξίσου σημαντικός και απαραίτητος με τον κλασικό γραμματισμό. Η λογική δεν είναι να μάθουν τα παιδιά κάποια προγράμματα, αλλά να κατανοήσουν πώς μπορεί να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο που μας παρέχει πολλές δυνατότητες.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Adams, J.M. (1994). *Beginning to read. Thinking and learning about print*. A Bradford Book. Cambridge, Massachusetts, London, England: The MIT press.
- Butler, D. (1980). *Babies need books*. Toronto: Bodley Head.
- Butler, D. & M. Clay (1979). *Reading begins at home*. Auckland: Heinemann Educational Books.
- Halliday, M.A.K. (1978). *Language as social semiotic*. Baltimore: University Park Press.
- Holdaway, D. (1979). *The foundations of literacy*. Sydney: Ashton Scholastic.
- Goodman, K. (1986). *What's whole in whole language?* Portsmouth, NH: Heinemann Educational Books.
- Goodman, K. & B. Altwerger (1981). *Print awareness in preschool children: A working paper* (Occasional paper No. 4). Tucson, AZ: Program in Language and Literacy.
- Manna, A. & Μητακίδου-Κοκκώνη, Χ. (1994). “Η γλώσσα ως όλο: Θεωρία και πράξη”. *Ανοιχτό Σχολείο*, 49: 18-24 και 50: 18-20.
- Μητακίδου, Σ. & Τρέσσου, Ε. (2002). *Διδάσκοντας γλώσσα και μαθηματικά με λογοτεχνία. Μια δημιουργική συνάντηση*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Routman, R. (1991). *Transitions. From Literature to literacy*. Portsmouth, NH: Heinemann Educational Books.
- Vygotsky, L.S. (1962). *Thought and language*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press.
- Wells, G. (1986). *The meaning makers: Children learning language and using language to learn*. Portsmouth, NH: Heinemann Educational Books.
- Τάφα, Ε. (2001). *Ανάγνωση και γραφή στην προσχολική ηλικία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Δραστηριότητες αρχικού γραμματισμού με τη χρήση λειτουργικών επικοινωνιακών κειμένων και παιδικών λογοτεχνικών βιβλίων.

Πρώτη Γνωριμία

- 1η μέρα: Γνωριμία-Παιχνίδι γνωριμίας: Τα παιδιά και η δασκάλα σε κύκλο γνωρίζονται...
- Την πρώτη μέρα θα μπορούσε η δασκάλα να συγκεντρώσει όλα τα παιδιά που θα παρακολουθούν την τάξη υποδοχής και να κάνει το παιχνίδι γνωριμίας (συμβάλλει και σε επόμενο στάδιο στη χρήση όλων των ονομάτων). Τα παιδιά και η δασκάλα κάνουν ένα κύκλο και η δασκάλα (κρατάει ένα μπαλάκι ή ένα λουλούδι) λέει το όνομά της και δίνει το αντικείμενο που κρατάει στο επόμενο παιδί. Η διαδικασία συνεχίζεται μέχρι να πουν όλοι/όλες τα ονόματά τους. Τη δεύτερη φορά λέει πρώτα η δασκάλα το όνομά της και πιο φαγητό (παιχνίδι, φρούτο, κλπ) της αρέσει (με λένε Σοφία και μου αρέσει το καρπούζι), συνεχίζουν και τα παιδιά.
- Στη συνέχεια ζητάει από τα παιδιά να χωριστούν σε δυάδες και να πει το ένα στο άλλο πιο παιδικό τους αρέσει και γιατί (λέει ένα παράδειγμα, μου αρέσει η Ντόρα γιατί κάνει εξερευνήσεις). Μετά από 5-10 λεπτά ζητάει από τα παιδιά να κάνουν κύκλο και να παρουσιάσουν το ένα τις προτιμήσεις του άλλου (ο Βαλάντης είπε ότι του αρέσει ο Σούπερμαν γιατί πετάει). Επειδή μπορεί να δυσκολευτούν να καταλάβουν ότι το ένα παιδί λέει τις προτιμήσεις του άλλου η δασκάλα διευκολύνει (ο Φώτης θα μας πει τι του είπε η Μαρία, τώρα Μαρία πες μας εσύ τι είπε ο Φώτης). Αν υπάρχει πρόβλημα στην προφορική έκφραση τα παιδιά ενθαρρύνονται να πούνε ότι μπορούν και με ερωτήσεις (τι αρέσει στο Φώτη Μαρία;), ακούμαστε και στην πιο μικρή απάντηση και συνεχίζουμε τη διαδικασία.
- Δίνουμε χαρτιά και μαρκαδόρους στα παιδιά για να ζωγραφίσουν μια τηλεόραση και τον ήρωα ή την ηρωίδα που επέλεξαν. Εναλλακτικά έχουμε κόψει λωρίδες από κανσόν καφέ ή μαύρες (2 λωρίδες 30 πόντων και 2 λωρίδες 20 πόντων) τις στερεώνουν τα παιδιά με τη βοήθεια της δασκάλας με διπλόκαρφα και σχηματίζουν ένα ορθογώνιο (τηλεόραση) μετά ζωγραφίζουν σε χαρτί τον ήρωα ή την ηρωίδα που επέλεξαν και το κολλάν στην «τηλεόραση».

- Όποια παιδιά μπορούν γράφουν και το όνομά τους, ενώ η δασκάλα γράφει τα ονόματα των υπολοίπων (η δραστηριότητα προσφέρεται για παρατήρηση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των παιδιών).
- Στη συνέχεια παρουσιάζει το κάθε παιδί τη ζωγραφιά του και εξηγεί όπως μπορεί, η δασκάλα ενισχύει και επιβραβεύει κάθε, έστω και ελάχιστη, προσπάθεια.
- Η συνάντηση τελειώνει σε κύκλο όπου κάθε παιδί λέει τι του άρεσε πιο πολύ από τη συνάντηση.

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ ΩΣ ΠΡΩΤΗΣ ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ ΑΛΛΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ ΚΑΙ ΣΕ ΑΛΛΗ ΧΡΟΝΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ ΜΕ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΚΡΙΝΕΙ Ο/Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ.

Ενότητα 1^η

Μέρος 1ο

Δραστηριότητες γραμματισμού και αριθμητισμού με την «καλημέρα» και το «όνομα».

Στόχοι

Τα παιδιά:

- Να νιώσουν το χώρο της τάξης και τη διαδικασία της μάθησης μέσα σ' αυτή ως μια ευχάριστη και ενδιαφέρουσα δραστηριότητα που τα αφορά και τα χωράει.
- Να ενδυναμωθούν μέσα σε ένα περιβάλλον που θα τους πείθει καθημερινά ότι μπορούν να τα καταφέρουν, ενισχύοντας διαρκώς τις όποιες προσπάθειές τους εστιάζοντας στο τι μπορούν και στο τι γνωρίζουν και όχι στο ότι δεν μπορούν και δεν ξέρουν και θα τους μάθουμε εμείς.
- Να εξοικειωθούν με λειτουργικά επικοινωνιακά κείμενα καθημερινής χρήσης, όπως ο χαιρετισμός και το όνομά τους και να μάθουν να συνεργάζονται μεταξύ τους.
- Να ενισχυθεί η φωνολογική και φωνημική ενημερότητα των παιδιών, κατανοώντας ότι οι λέξεις χωρίζονται σε συλλαβές και οι συλλαβές σε γράμματα (φωνήματα).
- Να μπορούν να μετρούν προφορικά τις συλλαβές μιας λέξης και να αναγνωρίζουν το αρχικό φώνημα.
- Να γνωρίσουν σταδιακά κάποια γράμματα (πεζά-κεφαλαία) από τη λέξη καλημέρα αρχικά (α, η, ε, κ, λ, μ, ρ) και τα ονόματά τους στη συνέχεια.
- Να κατανοήσουν χρονικές και χωρικές σχέσεις και να μπορούν να τις χρησιμοποιούν σωστά.
- Να είναι ικανά να κάνουν ταξινομήσεις με βάση ένα χαρακτηριστικό ή μια ιδιότητα.
- Να αναγνωρίζουν αριθμούς, να απαριθμούν αντικείμενα, να αντιστοιχίζουν τον αριθμό με την ονομασία του.

Δραστηριότητες με την «ΚΑΛΗΜΕΡΑ».

- Τραγουδιστή καλημέρα με τυμπανάκι.
(Καλημέρα, καλημέρα βγήκε ο ήλιος πίσω από το βουνό).

ή

(Το χειμώνα με κρύο: καλημέρα, καλημέρα πέφτει το χιόνι απ' τον ουρανό).

Καλημέρα Μαρία, καλημέρα για όλα τα παιδιά.

- Παρουσιάζουμε στα παιδιά τη βιβλιοθήκη της τάξης, ρωτάμε αν γνωρίζουν κάποιο βιβλίο, προτρέπουμε να πάρουν όποιο θέλουν, σε ζευγάρια κατά προτίμηση, να το ξεφυλλίσουν και να δουν τις εικόνες του. Ζητάμε από το κάθε ζευγάρι να πει τι πιστεύει για την υπόθεση του παραμυθιού που ξεφύλλισε, ή για την εικόνα που τα εντυπωσίασε (ότι θέλουν τα παιδιά ή σε ότι ανταποκρίνονται τα παιδιά – ΑΦΗΝΟΥΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΜΑΣ «ΟΔΗΓΟΥΝ») και τέλος προτείνουμε κάποιο συγκεκριμένο για μεγαλόφωνη ανάγνωση.

- Τραγουδιστή καλημέρα από τη δασκάλα χρησιμοποιώντας τυμπανάκι ή ντέφι (χαμογελαστή, θυμωμένη, δυνατή, χαμηλόφωνη, με παλαμάκια, κτλ. Η δραστηριότητα εισάγεται σταδιακά στα παιδιά, όχι όλες οι εναλλαγές από την πρώτη μέρα, και μπορεί να επαναλαμβάνεται σε καθημερινή βάση).
- Σε κίτρινο κανσόν γράφουμε μπροστά στα παιδιά τη λέξη καλημέρα (πεζά-κεφαλαία), την πλαστικοποιούμε και την αναρτούμε (βέλκρο-χρατσ).
- Ακούμε το τραγούδι καλημέρα από λάχανα-χάχανα του νηπιαγωγείου.

<http://www.youtube.com/watch?v=c7fxHYndccM>

*Καλημέρα όλη μέρα
καλημέρα πέρα ως πέρα*

*καλημέρα στις μαμάδες, καλημέρα στους μπαμπάδες
καλημέρα στους παππούδες, καλημέρα στις γιαγιάδες.*

Καλημέρα όλη μέρα

καλημέρα πέρα ως πέρα

καλημέρα στις δασκάλες, καλημέρα στους δασκάλους

καλημέρα στους μικρούς, καλημέρα στους μεγάλους

καλημέρα στα γατάκια, καλημέρα στα σκυλάκια

και στον κόσμο τα παιδάκια.

- Το τραγουδάμε, το τυπώνουμε σε Α3 ([βλ. παράρτημα 1](#)) το πλαστικοποιούμε και το αναρτούμε σε μεγάλο βιβλίο (σε σκοινάκι με μανταλάκια).
- Κάθε παιδί έχει τη φωτοτυπία του τραγουδιού, κυκλώνει την καλημέρα με πολλά και διαφορετικά χρώματα και προσπαθεί να ζωγραφίσει όσα περισσότερα πρόσωπα μπορεί απ' αυτά που αναφέρονται στο τραγούδι. Μετράει κάθε παιδί τις καλημέρες του (αν νομίζουμε ότι μπορούν και γράφει ή γράφουμε εμείς τον αριθμό) γράφουν και το όνομά τους, αν μπορούν αλλιώς το λένε και το γράφουμε εμείς.
- Προφορικά παιχνίδια φωνολογικής και φωνημικής ενημερότητας με τη λέξη καλημέρα (ποια φωνούλα ακούγεται πρώτη; Ποια τελευταία; Πόσες φωνούλες έχει; Πες τις δυο πρώτες φωνούλες μαζί. Πες τις δυο τελευταίες κλπ).

Οι γλωσσικές δραστηριότητες μπορούν να μας δώσουν την ευκαιρία να κάνουμε και Μαθηματικά και να συζητήσουμε για χωροχρονικές έννοιες (πρωί, βράδυ, πριν μετά, τώρα, ύστερα, πάνω, κάτω, ψηλά, χαμηλά, πίσω, μπροστά, κάτω από, πάνω από).

- Αξιοποιώντας εικόνες που δείχνουν την ανατολή ή τη δύση του ήλιου αντίστοιχα ([βλ. παράρτημα 47](#)) μπορούμε να κάνουμε προτάσεις με τις λέξεις πρωί και βράδυ. Για παράδειγμα: «*Καλημέρα, βγήκε ο ήλιος πίσω από το βουνό. Όταν βγαίνει ο ήλιος είναι πρωί. Το βράδυ βγαίνει το φεγγάρι και τα αστέρια*».

Στη συνέχεια μπορούμε να κάνουμε ερωτήσεις που αφορούν τις εικόνες όπως: Πού είναι ο ήλιος; (πάνω από το βουνό, ανάμεσα στα δύο βουνά, πίσω από το βουνό, δεξιά, αριστερά, κλπ).

- Τραγουδιστή καλημέρα.
- Παρουσιάζουμε το τραγούδι «Η κυρία καλημέρα».

Η κυρία καλημέρα έχει άλλη διάθεση κάθε μέρα.

Μία είναι σκεφτική, μια χαμογελαστή.

Μία είναι θυμωμένη, μια ευχαριστημένη.

Μία είναι φωτεινή, μια σκοτεινή

Μία είναι βροχερή, μια χιονισμένη

Μία είναι ζεστή, μια παγωμένη

Μία είναι ηλιόλουστη και μια συννεφιασμένη

Μία είναι παιχνιδιάρικη και μια έχει βαρεμάρα.

- Τα παιδιά ζωγραφίζουν τρία, τέσσερα πρόσωπα ή τα δίνουμε σε φωτοτυπία (χωρίς μάτια, στόμα κλπ), (βλ. [παράρτημα 2](#)) τα παιδιά ζωγραφίζουν την κυρία καλημέρα όπως θέλουν (χαμογελαστή, λυπημένη, φωτεινή, σκοτεινή, κλπ) και γράφουν το όνομά τους ή το γράφουμε εμείς.
- Προφορικά παιχνίδια πάλι φωνολογικής και φωνημικής ενημερότητας με τη λέξη καλημέρα (ποια φωνούλα ακούγεται πρώτη; Ποια τελευταία; Πόσες φωνούλες έχει; Πες τις δυο πρώτες φωνούλες μαζί. Πες τις δυο τελευταίες). Όταν είναι μέρα λέμε «καλημέρα», όταν είναι νύχτα λέμε καλή και νύχτα. Ποιον ήχο ή ποιο γράμμα ακούς πρώτο, ποιο ακούς τελευταίο;
- Καλούμε τα παιδιά να παρατηρήσουν το μία-μια, να βρουν σε τι διαφέρουν και κάνουμε μια πρώτη αναφορά στη σημασία του τόνου (δεν επιμένουμε, θα επανέλθουμε σε επόμενη ενότητα).
- Παίζουμε μέρα-νύχτα (ξυπνάω - κοιμάμαι). Όταν η δασκάλα λέει καλημέρα όλα τα παιδιά ξυπνάνε τεντώνοντας τα χέρια τους και φωνάζουν καλημέρα. Όταν λέει καληνύχτα, χασμουριούνται πέφτουν πάνω στα θρανία και λένε μια σιγανή καληνύχτα.

- Καταγράφουμε σημαντικές δραστηριότητες που κάνουμε κατά τη διάρκεια της ημέρας και τις κολλάμε σαν ακτίνες γύρω από ένα κύκλο.

- Τραγουδιστή καλημέρα.
- Δίνουμε καρτέλα με την καλημέρα σε κάθε παιδί (την έχουμε έτοιμη από πριν) τη διαβάζουν, την κόβουν σε συλλαβές, προσπαθούν με τη δική μας βοήθεια να τις διαβάσουν, στη συνέχεια την κόβουν σε γράμματα, ακούν τους ήχους των γραμμάτων από τη δασκάλα (και κάνουν παρατηρήσεις, συγκρίσεις, συνδυασμούς). Προσπαθούν να ανασυνθέσουν τη λέξη καλημέρα. Ανακαλύπτουν νέες λέξεις (καλή, καλά, καλέ, μέρα, ρέμα, κάρα, ήμερα). Κάθε «ανακάλυψη» τη γράφουμε σε καρτέλα και την αναρτούμε κάτω από την καλημέρα.
- Παίζουμε «κατάπια» κάποια γράμματα (γράφουμε τη λέξη καλημέρα στον πίνακα παραλείποντας κάποια γράμματα). Τα παιδιά προσπαθούν να βρουν ποια γράμματα λείπουν και τα συμπληρώνουν.
- Δίνουμε στα παιδιά πουγκιά ή φακελάκια, στα οποία βάζουν τα κομμένα γράμματα της καλημέρας (απ' έξω γράφουν το όνομά τους).
- Μπορούμε να κάνουμε κι ένα ζιγκ ζαγκ βιβλίο ([βλ. παράρτημα 48](#)) με δραστηριότητες που γίνονται κατά τη διάρκεια της μέρας και δραστηριότητες που γίνονται κατά τη διάρκεια της νύχτας.

- Τραγουδιστή καλημέρα.
- Παρουσιάζουμε το βιβλίο (μόνο εξώφυλλο): «Μια κόκκινη καραμέλα μαζί με την καλημέρα».

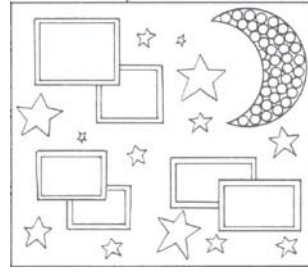
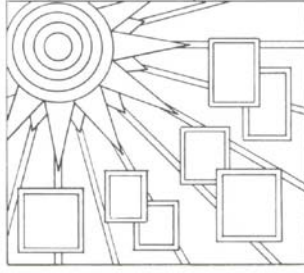
Ρουσάκη, Βίλλα, Μαρία (2007). *Μια κόκκινη καραμέλα μαζί με την καλημέρα*. Εικονογράφηση: Παλίνα Παπανικολάου. Αθήνα: Κέδρος.

- Ασχολούμαστε με το εξώφυλλο και τον τίτλο του και ζητάμε από τα παιδιά να αναγνωρίσουν τη λέξη (χαιρετισμό) που έμαθαν.

Νικολούδη, Φυλλιώ. (2005). *Καλημέρα, φίλε = Mirëmëngjes, mik / Filio Nikoludhi*. Εικονογράφηση: Ferena Skordhi. Μετάφραση: Julí Papa Jovani. Αθήνα: Δίπτυχο.

- Διαβάζουμε το βιβλίο «καλημέρα φίλε» στα παιδιά ξεκινώντας από τον τίτλο του. Καθώς το διαβάζουμε το έχουμε στραμμένο προς αυτά και δείχνουμε ότι διαβάζουμε, καθώς το διαβάζουμε. Στην πρώτη ανάγνωση δεν σταματάμε για σχολιασμούς, απλά προσπαθούμε να είναι όσο πιο παραστατική κι ευχάριστη γίνεται για να τα κερδίσει.
- Τα παιδιά γράφουν (αντιγράφουν) στο τετράδιο-ημερολόγιο τη λέξη καλημέρα και το όνομά τους (βοηθάμε όσα παιδιά δεν μπορούν γράφοντας εμείς με μεγαλόφωνη γραφή, λέμε και γράφουμε).
- Κάνουμε αφίσες (όπως οι παρακάτω) και γράφουμε ή ζωγραφίζουμε μέσα στα πλαίσια αντίστοιχες δραστηριότητες.

- Τραγουδιστή καλημέρα.
- Δίνουμε φωτοτυπημένο το εξώφυλλο του βιβλίου «Μια κόκκινη καραμέλα μαζί με την καλημέρα» (βλ. [παράρτημα 3](#)) σε κάθε παιδί και ζητάμε να βρουν και να κυκλώσουν στον τίτλο τη λέξη καλημέρα. Στη συνέχεια ζητάμε να βρουν μια άλλη λέξη που μοιάζει με την καλημέρα και η πρώτη φωνούλα της είναι ίδια, αλλά και μια λέξη που το πρώτο της γράμμα είναι ίδιο. Γράφουμε (μπροστά στα παιδιά) σε καρτέλες τις λέξεις του τίτλου, τις βάζουμε στη σωστή σειρά.
- Ζητάμε από τα παιδιά να πάνε στη βιβλιοθήκη και να βρουν κι άλλα βιβλία που ο τίτλος τους αρχίζει ή έχει το /κ/ π.χ. Κοκκινοσκουφίτσα, Πινόκιο, κτλ.
- Διαβάζουμε ολόκληρους τους τίτλους των παραμυθιών έχοντάς τα στραμμένα προς τα παιδιά και δείχνοντας κάθε φορά ότι ακριβώς διαβάζουμε εκείνη τη στιγμή.
- Γράφουμε τους τίτλους στον πίνακα και ζητάμε από τα παιδιά να αντιγράψουν όποιον θέλουν στο τετράδιό τους μαζί με το όνομά τους.
- Διαβάζουμε ένα από τα παραμύθια που γράψαμε τον τίτλο του.
- Γράφουμε τις λέξεις **πρωί** και **βράδυ** και τους αριθμούς από το 0 ως το 10 σε καρτέλες. Μετράμε τον αριθμό των γραμμάτων της κάθε λέξης, τον φωνάζουμε δυνατά, βρίσκουμε το αντίστοιχο καρτελάκι και το σηκώνουμε ψηλά. Μπορούμε να αντιστοιχίσουμε σε κάθε καρτέλα τον αριθμό, με ψηφία και λέξεις.

Να σημειώσουμε ότι στο τετράδιο-ημερολόγιο τα παιδιά (ή εμείς για όσο διάστημα χρειάζεται) γράφουν πάντα την ημερομηνία πριν από κάθε άλλη λέξη ή πρόταση.

πρωί

4

τέσσερα

Το ίδιο μπορούμε να κάνουμε και για άλλες λέξεις όπως η «καλημέρα» και να διατάξουμε τις λέξεις από τη μικρότερη στη μεγαλύτερη. Να βρούμε ακόμη πόσα περισσότερα ή λιγότερα γράμματα έχει η μία λέξη από την άλλη.

Μέρος 2ο

Δραστηριότητες με τα «ΟΝΟΜΑΤΑ».

Στόχοι

Τα παιδιά:

- Να μάθουν να αναγνωρίζουν και να γράφουν το όνομά τους και σε δεύτερη φάση το επώνυμό τους.
- Να αναγνωρίζουν τα ονόματα των συμμαθητών/τριών τους και να γράφουν τα αρχικά γράμματα.
- Να χρησιμοποιούν πεζά και κεφαλαία γράμματα στη γραφή των ονομάτων σύμφωνα με τους κανόνες (κύρια ονόματα).
- Να μπορούν να βρίσκουν κι άλλες λέξεις που αρχίζουν από τα γράμματα των ονομάτων τους και τα ονόματα των συμμαθητών/τριών τους.
- Να μπορούν να χρησιμοποιούν προφορικά και γραπτά το σύνδεσμο και καθώς και άρθρα (αρσενικό - θηλυκό).
- Να εξοικειωθούν με την ακρόαση ολόκληρων παραμυθιών και την από κοινού ανάγνωση.
- Να αρχίσουν σιγά-σιγά να αφηγούνται προφορικά παραμύθια που διαβάζονται στην τάξη.
- Να διακρίνουν σταδιακά προφορικά και οπτικά φωνήματα και γράμματα μέσα σε λέξεις.

- Να μπορούν να κατανοήσουν τις πληροφορίες που μας δίνει ένα εξώφυλλο βιβλίου.
- Να τολμούν να γράφουν χωρίς να φοβούνται το λάθος.
- Να κατανοήσουν χωρικές σχέσεις και να μπορούν να τις χρησιμοποιούν σωστά.
- Να αναγνωρίζουν και να γράφουν αριθμούς, να απαριθμούν αντικείμενα, να αντιστοιχίζουν τον αριθμό με την ονομασία του.
- Να μπορούν να κάνουν συγκρίσεις μήκους.
- Να κάνουν ραβδογράμματα και να βγάζουν συμπεράσματα.

- Γράφουμε τα ονόματα όλων των παιδιών στον πίνακα και στη συνέχεια το κάθε όνομα το παρουσιάζουμε μ' ένα ρυθμικό ποιηματάκι.

Πού ναι η (Μαρία) οεο, πού 'ναι η (Μαρία)

Να τη η (Μαρία), πάει σε μια συναυλία.

(στην αρχή εμείς μετά όλα τα παιδιά)

ή

Που 'ναι ο Φώτης οεο, που 'ναι ο Φώτης

Να τος ο Φώτης, είναι στην τάξη της πρώτης.

(Τα ονόματα έχουν να κάνουν προφανώς με την κάθε δασκάλα και τους/τις μαθητές/τριές της, και ανάλογα φυσικά είναι και τα ποιηματάκια)

- Δημιουργία καρτελών με τα ονόματα των παιδιών (2 λευκές καρτέλες για κάθε παιδί). Τις γράφουμε μια με κεφαλαία και μια με πεζά (για να γνωρίσουν τα παιδιά ταυτόχρονα τα κεφαλαία και τα πεζά γράμματα) και τις πλαστικοποιούμε μπροστά στα παιδιά, τις αναρτούμε.
- Αντιγράφουν τα παιδιά στο τετράδιο το όνομά τους με κεφαλαία και πεζά και ένα ακόμα όνομα συμμαθητή/τριας τους. Επιπλέον, μπορούμε να τους δώσουμε μια

Μπαίνοντας στην ενότητα των ονομάτων η «τραγουδιστή καλημέρα» αποτελεί εισαγωγική δραστηριότητα πρωινού χαιρετισμού.

φωτοτυπία με σχήματα (κύκλο, τετράγωνο, τρίγωνο, ορθογώνιο) τα οποία θα κόψουν τα παιδιά, θα γράψουν το όνομά τους και θα το κολλήσουν στο τετράδιό τους.

- Ο χαιρετισμός της καλημέρας και ονόματα (καλημέρα Βαλάντη).
- Επιλέγει κάθε παιδί την καρτέλα με το όνομά του και την παίρνει στο θρανίο του.
- Προφορικά παιχνίδια φωνολογικής και φωνημικής ενημερότητας με τα ονόματά μας (πόσες φωνούλες έχει το κάθε όνομα, ποιο έχει πιο πολλές, ποιο πιο λίγες, πόσα γράμματα έχει; Τους ζητάμε να βάλουν δίπλα την καρτέλα με τον αριθμό. Να βρουν και το όνομα του αριθμού και να το βάλουν κι αυτό δίπλα. Ρωτάμε από ποιο γράμμα αρχίζει το κάθε όνομα, ποια αρχίζουν απ' το ίδιο, με ποιο γράμμα τελειώνουν- παρατήρηση για πώς τελειώνουν τα αγορίστικα ονόματα /ς/ συνήθως και πώς τα κοριτσίστικα /η/, /α/ ή διαφορετικές καταλήξεις ονομάτων παιδιών που προέρχονται από άλλες χώρες).
- Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες σύμφωνα με τα αρχικά του ονόματός τους και μετράνε πόσα άτομα είναι σε κάθε ομάδα. Σηκώνουν την καρτέλα με το σωστό αριθμό. Μπορούν ακόμη να απαριθμήσουν φωναχτά τα παιδιά που το όνομά τους αρχίζει από κάθε γράμμα. Να γράψουν τον αριθμό αυτό στον πίνακα ή σε καρτελάκια που θα έχουμε ετοιμάσει και να κάνουν συγκρίσεις (ποια ομάδα είναι η πιο μεγάλη, πόσο πιο μεγάλη από..., κλπ). Τα δεδομένα μπορούμε να τα παρουσιάσουμε και με ραβδογράμματα χρησιμοποιώντας τα καρτελάκια με τα ονόματα. Επίσης ραβδογράμματα μπορούμε να κάνουμε με τον αριθμό των γραμμάτων των ονομάτων των παιδιών και να κάνουμε συγκρίσεις.

15								
14								
13								
12								
11								
10								
9								
8								
7								
6								
5								
4								
3								
2								
1								
	Γιάνης	Μαρία	Χρυσоба λάνης	Ελένη	Παναγιώτα			

- Πρώτη ανάγνωση του παραμυθιού «Πινόκιο» (ισχύει ό,τι είπαμε παραπάνω για τις πρώτες αναγνώσεις βιβλίων: Διαβάζουμε το βιβλίο στα παιδιά ξεκινώντας από τον τίτλο του. Καθώς το διαβάζουμε το έχουμε στραμμένο προς αυτά και δείχνουμε ότι διαβάζουμε καθώς το διαβάζουμε. Στην πρώτη ανάγνωση δεν σταματάμε για σχολιασμούς, απλά προσπαθούμε να είναι όσο πιο παραστατική κι ευχάριστη γίνεται για να τα κερδίσει).
- Αν ζητήσουν γίνεται και δεύτερη ανάγνωση καλώντας τα να συμμετέχουν και τα ίδια.
- Παίζουμε με το όνομα του ήρωα (ασκήσεις φωνολογικής ενημερότητας, μαθαίνουν τα γράμματα /π/, /ι/, /ο/ και ξαναθυμούνται το /κ/ από την καλημέρα).
- Αντιγράφουν στο τετράδιό τους από το εξώφυλλο του βιβλίου τη λέξη Πινόκιο με πεζά και κεφαλαία.
- Δίνουμε προφορικά οδηγίες στα παιδιά για το πώς θα κατασκευάσουν τη φιγούρα του Πινόκιο με διπλόκαρφα ([βλ. παράρτημα 4](#)) και στη συνέχεια ζητάμε κι από τα παιδιά να πούνε προφορικά τις οδηγίες και με βάση αυτές να κατασκευάσουν τη φιγούρα του Πινόκιο.

Εναλλακτικά

Προτείνουμε την παρακάτω δραστηριότητα, όπου υπάρχει η δυνατότητα να γίνει.

- Φωτογραφίζουμε τα παιδιά στην τάξη, περνάμε τις φωτογραφίες τους στον υπολογιστή (αν υπάρχει) μπροστά στα παιδιά, τις προβάλλουμε μία-μία λέμε το όνομα του κάθε παιδιού και ταυτόχρονα το πληκτρολογούμε (με πεζά ή κεφαλαία γράμματα). Παίζουμε με τις γραμματοσειρές για να δούνε τα παιδιά τις διαφορετικές μορφές που μπορεί να πάρουν τα ίδια γράμματα και τέλος εκτυπώνουμε (πάλι μπροστά στα παιδιά, αν υπάρχει η δυνατότητα) τις φωτογραφίες τους με το όνομά τους. Ζητάμε να αντιστοιχίσουν τις καρτέλες που γράψαμε με τις εκτυπωμένες φωτογραφίες (σχολιάζουμε τη γραφή με το χέρι στις καρτέλες και τη γραφή στον υπολογιστή) και τα αναρτούμε όλα.

- Ο χαιρετισμός της καλημέρας.
- Γράφουμε καρτέλες ονομάτων (με πεζά πλην του αρχικού) για κόψιμο γραμμάτων (συγκρίσεις, συσχετισμοί, αναγραμματισμοί κλπ). Προσέχουμε οι καρτέλες να έχουν μήκος όσο και το όνομα του παιδιού και όχι περισσότερο.

- Ετοιμάζουμε καρτέλες με την πρόταση «Το όνομά μου έχει γράμματα».
- Δείχνουμε ένα όνομα με λίγα γράμματα και ένα με πολλά. Ρωτάμε σε τι διαφέρουν αυτά τα δύο. Ζητάμε από τα παιδιά να κόψουν το όνομά τους σε γράμματα, να τα μετρήσουν, να συμπληρώσουν την πρόταση, να τα κολλήσουν όλα και να φτιάξουν τη δική τους καρτέλα (όπως στην εικόνα).
- Στη συνέχεια συγκρίνουν τις καρτέλες τους μ' αυτές των άλλων παιδιών. Ποιος έχει το πιο μικρό όνομα; Ποιος το πιο μεγάλο; Πόσοι στην τάξη έχουν τον ίδιο αριθμό γραμμάτων στο όνομά τους; κλπ.
- Προσωπογραφία κολλάζ με το όνομα γραμμένο από κάθε παιδί.

- Δίνουμε περιγράμματα προσώπων να βάλουν χαρακτηριστικά ώστε να ζωγραφίσουν τον εαυτό τους, να γράψουν το όνομά τους, υπάρχει και συννεφάκι που γράφουν καλημέρα (βλ. παράρτημα 5).
- Ανάγνωση του Πινόκιο πάλι με τον ίδιο τρόπο και σταδιακή συμμετοχή των παιδιών (από κοινού ανάγνωση). Σχολιασμός καταστάσεων, συμπεριφορών, πράξεων κτλ., αλλά και εντοπισμός λέξεων, γραμμάτων εκφράσεων ήδη γνωστών και σχολιασμός τους.
- Αντιγράφουν στο τετράδιό τους μια λέξη (μπορεί να υπάρχει σε καρτέλες ή να την ψάξουν σε βιβλία ή περιοδικά) που αρχίζει από /π/.

- Ο χαιρετισμός της καλημέρας.
- Ανάγνωση του Πινόκιο και κατασκευή καρτέλας (λαχανί) με το όνομά του, πλαστικοποίηση, ανάρτηση.
- Γράφουμε μια καρτέλα για το κάθε παιδί (λαχανί) με το όνομα Πινόκιο (συγκρίσεις, συσχετισμοί και αναγνώριση γραμμάτων).
- Τους ζητάμε να βρουν πόσα γράμματα έχει η λέξη Πινόκιο και να δείξουν τις αντίστοιχες καρτέλες (αριθμός και ονομασία). Στη συνέχεια να βάλουν την καρτέλα του αριθμού **πάνω από** την καρτέλα του Πινόκιο και την καρτέλα με το όνομα του αριθμού **κάτω από** την καρτέλα του Πινόκιο. Επιπλέον μπορούμε να παίξουμε με καρτέλες ή να μπουν τα παιδιά σε μια γραμμή το ένα πίσω από το άλλο, για παράδειγμα:

«Να μπει **μπροστά** ο Γιάννης, **Πίσω** ο Γιώργος, **Μπροστά από** το Γιάννη η Ελένη....

Ανάμεσα από το Γιώργο και το Γιάννη η Μαρία.... **Δεξιά** από... **Αριστερά** από...

Βάλε την καρτέλα σου **πάνω** στο θρανίο. **Μέσα** στην τσάντα. **Ανάμεσα σε** σένα και την καρέκλα. **Εξω** από την πόρτα.

Κόλλησε την καρτέλα σου **δεξιά** από (ή στα δεξιά) τον πίνακα... βάλε κι άλλα **5** ονόματα. **Αριστερά** να βάλεις (ή βάλτε) **3** καρτέλες με ονόματα. **Κάτω** από τον πίνακα **6. Μέσα** στο συρτάρι 7».

- Ο χαιρετισμός της καλημέρας.
- Ανάγνωση του Πινόκιο.
- Παίρνουμε αφορμή από δύο λέξεις του παραμυθιού που είναι κυρίαρχες σε όλο το κείμενο, ξύλο και ψέμα.
- Δραστηριότητες με βάση το περιεχόμενο, αρχικά προφορικά (από τι είναι φτιαγμένος;) Αναγνώριση του γράμματος /ξ/ που δεν το συναντάμε συχνά. Γράφουμε τη λέξη ξύλο στον πίνακα.
- Ρωτάμε τι λέει ο Πινόκιο και μεγαλώνει η μύτη του; Αναγνώριση του γράμματος /ψ/ που δεν το συναντάμε συχνά. Γράφουμε τη λέξη ψέματα στον πίνακα.
- Αντιγράφουν τα παιδιά στο τετράδιό τους τις λέξεις από τον πίνακα.
- Ζητάμε από τα παιδιά να επιχειρήσουν μια αναδιήγηση του παραμυθιού. Την ηχογραφούμε και την επόμενη μέρα, αφού την έχουμε απομαγνητοφωνήσει, τη φέρνουμε γραμμένη στην τάξη, τους τη δείχνουμε και τη διαβάζουμε (είναι εξαιρετικά σημαντικό για τα παιδιά να δούνε γραμμένα τα δικά τους λόγια).

- Ο χαιρετισμός της καλημέρας.
- Δραστηριότητες για εξοικείωση με το αρσενικό θηλυκό (άρθρο, κατάληξη) και το σύνδεσμο **και**.
- Τραγούδι με αρσενικό και θηλυκό ονομάτων:

Ο Χρήστος και η Χριστίνα

τρελάναν τη Μαρίνα.

Ο Βαλάντης και η Βαλάντω

παίζουν με τη Διαμάντω.

Ο Γιώργος και η Γεωργία

κάνουν τόση φασαρία.

Ο Νίκος και η Νικολέτα

θα φάνε ομελέτα.

- Συζήτηση για τα ονόματα (άρθρα) που μπορούμε να βρούμε σε αρσενικό και θηλυκό και προσπάθεια να βρεθούν και άλλα «ζευγάρια» από τα παιδιά και να κάνουν στιχάκια (κυρίως προφορική διαδικασία).
- Με κάθε ευκαιρία τα παιδιά μπορούν να κάνουν και δραστηριότητες αρίθμησης. Όπως για παράδειγμα, να επεκτείνουν την προηγούμενη δραστηριότητα εμπλέκοντας και τους αριθμούς. Πόσα ονόματα έχουν μπροστά το «η», πόσα το «ο»; Ποια είναι πιο πολλά; Πόσα πιο πολλά; Πόσα λιγότερα;
- Ζητάμε από κάθε παιδί να μας πει το όνομά του και να βάλει μπροστά το άρθρο που ταιριάζει, προφορικά στην αρχή και στη συνέχεια δίνουμε μια καρτελίτσα στο κάθε παιδί και ζητάμε να γράψει το άρθρο για να το κολλήσουμε δίπλα στο αναρτημένο όνομα με τη φωτογραφία του.
- Γράφουν τα παιδιά ή αν δεν θέλουν γράφουμε εμείς το όνομά τους μαζί με το άρθρο στον πίνακα.
- Αντιγράφουν στο τετράδιό τους το όνομά τους μαζί με το άρθρο.
- Δίνουμε φωτοτυπία με μια παρέα παιδιών ([βλ. παράρτημα 7](#)), επιλέγουν ονόματα για κάθε παιδί και το αντιγράφουν (αν δεν μπορούν απλά ζωγραφίζουν ή γράφουμε εμείς αν θέλουν – αυτό ισχύει για όλες τις δραστηριότητες).

- Ο χαιρετισμός της καλημέρας.

- Παρουσιάζουμε το τραγούδι σε Α3 φωτοτυπημένο και πλαστικοποιημένο (βλ. [παράρτημα 6](#)). Διαβάζουμε και στη δεύτερη ανάγνωση τα παιδιά χτυπάνε παλαμάκια κάθε φορά που ακούνε τη λέξη **και**.
- Δίνουμε φωτοτυπία του τραγουδιού στο οποίο το **και** είναι με έντονη γραφή και ζητάμε από τα παιδιά να το κυκλώσουν.
- Ζητάμε να μας πούνε δύο πράγματα που έχουν στην κασετίνα τους ή στη τσάντα τους ή υπάρχουν στην τάξη ενώνοντας τα με τη λέξη **και** (μολύβι και σβήστρα).
- Κάθε παιδί επιλέγει δύο ονόματα από τις καρτέλες της τάξης και τα αντιγράφει στο τετράδιό του γράφοντας ανάμεσα τη λέξη **και**.
- Παρουσιάζουμε και διαβάζουμε στα παιδιά το βιβλίο «*Νίνο ο μικρός κλόουν*» όπου ο Νίνο γνώρισε τη Νίνα.

Μπατού, Ερίκ. (2004). *Νίνο ο μικρός κλόουν*. Εικονογράφηση: Ερίκ Μπατού. Μετάφραση: Αθηνά Κορούλη. Αθήνα: Μεταίχμιο.

- Ο χαιρετισμός της καλημέρας.
- Διαβάζουμε είτε τον Πινόκιο πάλι, αν το ζητήσουν τα παιδιά, ή κάποιο άλλο παραμύθι (ένα βιβλίο που στον τίτλο του να περιέχει το και, όπως «*Ο λύκος και τα εφτά κατσικάκια*» ή «*Η Χιονάτη και οι εφτά νάνοι*»).
- Ζητάμε από τα παιδιά να δείξουν στον τίτλο τη λέξη **και**. Γράφουμε τον τίτλο του παραμυθιού που διαβάσαμε στον πίνακα.
- Να σημειωθεί ότι όταν κάνουμε πολλαπλές αναγνώσεις του ίδιου βιβλίου με παραστατικό τρόπο (πράγμα που ενδείκνυται και που συνήθως προκύπτει), έχουμε υπόψη μας ότι σταδιακά δίνουμε το λόγο όλο και περισσότερο στα παιδιά (είτε ζητώντας να μας διαβάσουν αυτά τις λέξεις ή τις φράσεις που ήδη γνωρίζουν, είτε να

υποθέσουν κάποια λέξη με βάση την εικονογράφηση ή το νόημα του κειμένου, είτε ανατρέποντας την εξέλιξη, είτε αλλάζοντας το τέλος κτλ).

- Ασχολούμαστε με το εξώφυλλο και με το όνομα του συγγραφέα.
- Πάμε στη βιβλιοθήκη της τάξης μαζί με τα παιδιά και τους δείχνουμε στα εξώφυλλα των βιβλίων κυρίως τα ονόματα των συγγραφέων τους σε πρώτη φάση και των εικονογράφων στη συνέχεια και τα διαβάζουμε. Με αφορμή αυτό συζητάμε για τα χαρακτηριστικά των εξωφύλλων (συγγραφέας, εικονογράφος, τίτλος, εκδόσεις).
- Τα παραμύθια «*Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια*» ή «*Η Χιονάτη και οι επτά νάνοι*» μας επιτρέπουν να δουλέψουμε με τον αριθμό 7. Έτσι μπορούμε να δημιουργήσουμε νέα επεισόδια στην αναδιήγησή μας και να κάνουμε δραστηριότητες ανάλυσης και σύνθεσης του αριθμού 7. Για παράδειγμα, «*κάντε προτάσεις που να δείχνουν πόσοι νάνοι κάνουν κάτι*» (3 νάνοι σκάβουν στον κήπο και 4 νάνοι βάζουν το σπίτι). Παράλληλα μπορούν να συμπληρώνουν καρτέλες καταγραφής των αναλύσεών τους ([βλ. παράρτημα 49](#)).
- Δραματοποίηση μιας σκηνής του Πινόκιο (ή άλλου παραμυθιού που διαβάσαμε).

- Ο χαιρετισμός της καλημέρας.
- Βρίσκουμε βιβλία που ο τίτλος τους περιέχει το όνομα του/της πρωταγωνιστή/στριας (Αλαντίν, Κοκκινοσκουφίτσα, Χιονάτη, Πινόκιο) επιλέγουν τα παιδιά κάποιο και τους το διαβάζουμε.
- Παίζουμε και αναγνωρίζουμε γράμματα.
- Γράφουμε τον τίτλο του παραμυθιού που διαβάσαμε σε λαχανί κανσόν (μπροστά στα παιδιά, πλαστικοποίηση και ανάρτηση).
- Δίνουμε φωτοτυπία από το παραμύθι για να τη ζωγραφίσουν τα παιδιά και να προσπαθήσουν να γράψουν τη λέξη του ήρωα και μετά το δικό τους όνομα (στην ιστοσελίδα <http://www.paidika.gr> μπορείτε να βρείτε και να εκτυπώσετε εικόνες για όλα τα κλασικά παραμύθια).

- Ο χαιρετισμός της καλημέρας.
- Με αφορμή ενός από τα γνωστά τους παραμύθια συζητάμε για το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα και για τα δικά μας επώνυμα.
- Ζητάμε από τα παιδιά να μας πούνε το ονοματεπώνυμο τους και το γράφουμε στον πίνακα.
- Δείχνουμε την ταυτότητα μας στα παιδιά και συζητάμε για τα στοιχεία που αναγράφονται.
- Κάνουμε ταυτότητες εισάγοντας έτσι και τη γραφή του επωνύμου αλλά και τα ονόματα της μαμάς και του μπαμπά καθώς και χαρακτηριστικά του εαυτού τους ([βλ. παράρτημα 8](#)).
- Τα παιδιά γράφουν στο τετράδιο το ονοματεπώνυμό τους.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΕΧΩ: Όνομα, επώνυμο και εθνικότητα.

Τα παιδιά:

- Λένε την καλημέρα στη γλώσσα τους.
- Το ένα παιδί λέει την καλημέρα στη γλώσσα του άλλου.
- Παίζουν παιχνίδια φωνολογικής ενημερότητας με τις καταλήξεις επιθέτων τους.
- Κάνουν αντιστοιχίσεις καταλήξεων και χώρας προέλευσης.

Ενότητα 2^η

Όλα τα πράγματα στην τάξη έχουν όνομα και μπορούμε να το γράψουμε

Στόχοι

Τα παιδιά:

- Να καταλάβουν πως ότι λέμε μπορούμε να το γράψουμε.
- Να εξασκηθούν στη φωνολογική-φωνημική ενημερότητα, στη γραφή λέξεων και στην αντιγραφή καρτελών.
- Να μάθουν να χρησιμοποιούν προφορικά και γραπτά και το ουδέτερο άρθρο.
- Να έρθουν σε επαφή με ακόμα περισσότερα γράμματα και να κατανοήσουν ότι ο αριθμός τους είναι εξαιρετικά περιορισμένος, αλλά οι δυνατότητες που μας δίνουν άπειρες.
- Να εξοικειωθούν με χωρικές έννοιες όπως: πάνω, κάτω, ψηλά, χαμηλά, πίσω, μπροστά, δίπλα, ανάμεσα, κάτω από, πάνω από.
- Να διατάσσουν αντικείμενα από το μικρότερο στο μεγαλύτερο κι αντίθετα.

- Ζητάμε από τα παιδιά να πούνε τα ονόματα των αντικειμένων της τάξης μας (θρανίο, καρέκλα, τραπέζι, βιβλιοθήκη, πίνακας, υπολογιστής, κτλ) και καθώς τα λένε τα γράφουμε σε κόκκινες καρτέλες.
- Στη συνέχεια παίζουμε το παιχνίδι «από τι αρχίζει» για το κάθε όνομα αντικείμενου. Κάθε παιδί που το όνομά του αρχίζει από ίδιο γράμμα παίρνει την καρτέλα και την κολλάει στο αντίστοιχο αντικείμενο.
- Κάνουμε και φωνολογική ενημερότητα ταυτόχρονα λέγοντας πόσες φωνούλες έχει η κάθε λέξη, τι ακούνε πρώτο, τι δεύτερο κτλ.
- Κατατάσσουμε τις καρτέλες των αντικειμένων με βάση τον αριθμό των συλλαβών.

- Επιλέγουν τα παιδιά όσες λέξεις θέλουν από τις καρτέλες και τις αντιγράφουν στο τετράδιό τους.
- Παίζουμε το παιχνίδι πιάνω-δίνω. Κάθε παιδί έχει μπροστά του δύο ή τρεις καρτέλες, ανάλογα με τον αριθμό των καρτελών που έχουμε γράψει και εκτελούν την οδηγία που δίνουμε (πιάνω την καρτέλα-πιάνουν την καρτέλα με τη λέξη καρτέλα, δίνω το θρανίο-δίνουν σε κάποιο παιδί την καρτέλα με τη λέξη θρανίο). Στη συνέχεια μπορεί αν θέλει κάποιο παιδί να δίνει αυτό τις οδηγίες.

- Δίνουμε εικόνες με αντικείμενα, τα οποία έχουμε ήδη παρουσιάσει στα παιδιά (βλ. [παράρτημα 9](#)) και ζητάμε να γράψουν (αντιγράψουν έστω) τα ονόματα των αντικειμένων που εικονίζονται, ζητώντας να βάλουν μπροστά και το άρθρο που ταιριάζει ο, η, το (εδώ εισάγεται το ουδέτερο άρθρο και κάνουμε μια ιδιαίτερη αναφορά σ' αυτό και στο πώς γράφεται).
- Καλούμε τα παιδιά να πούνε διάφορες λέξεις μαζί με το άρθρο τους.
- Προτρέπουμε τα παιδιά να επιλέξουν τρεις λέξεις με διαφορετικό άρθρο (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο) και να τις γράψουν ή αν δεν μπορούν να τις γράψουμε εμείς στον πίνακα. Στη συνέχεια τις αντιγράφουν στο τετράδιό τους.
- Παίζουμε το παιχνίδι «πάνω-κάτω»: χρησιμοποιούμε τα αντικείμενα που ονομάσαμε και οδηγίες με χωρικές έννοιες όπως πάνω από, κάτω από, δίπλα στο, μέσα στο/στη, έξω από, ανάμεσα και τα παιδιά τις ακολουθούν (το μολύβι είναι κάτω από το θρανίο).

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΕΧΩ: Σχολείο και τάξη που να ικανοποιεί τις ανάγκες μου.

Τα παιδιά:

- Μιλούν για τη διαδρομή από το σπίτι στο σχολείο.
- Αναφέρουν δυσκολίες στην πρόσβαση στο σχολείο.
- Συζητάνε για το σχολείο και την τάξη τους. Εντοπίζουν ελλείψεις ή πράγματα που δεν τους αρέσουν.
- Μιλάνε για ό,τι τους αρέσει.
- Περιγράφουν προφορικά το σχολείο και την τάξη που θα ήθελαν να έχουν και το ζωγραφίζουν.

Ενότητα 3η

Είμαι... Ζήτω!

Στόχοι

Τα παιδιά:

- Να μάθουν να αναγνωρίζουν προφορικά και οπτικά σε οποιαδήποτε θέση στη λέξη και να γράφουν τα: /γ/, /ζ/, /δ/ και /ω/.
- Να μάθουν να γράφουν και να χρησιμοποιούν την άρνηση δεν (το /ν/ σ' αυτή τη φάση το χρησιμοποιούμε σε όλες τις περιπτώσεις).
- Να αναγνωρίζουν το ρήμα είμαι, τους τύπους του ρήματος στον ενικό και να τους χρησιμοποιούν προφορικά στην αρχή και γραπτά στη συνέχεια.
- Να γνωρίσουν τα σημεία στίξης /./ /,/ /!/ και το ρόλο τους στο γραπτό λόγο.
- Να σχηματίζουν προφορικά συλλαβές του τύπου φωνήεν-σύμφωνο (αχ, οχ).
- Να κατανοήσουν τη λειτουργία του τόνου στις λέξεις.
- Να αναγνωρίζουν και να γράφουν αριθμούς, να απαριθμούν αντικείμενα, να αντιστοιχίζουν τον αριθμό με την ονομασία του.
- Να κάνουν ραβδογράμματα και να βγάζουν συμπεράσματα.
- Να γνωρίσουν τα σύμβολα της ισότητας και της ανισότητας και να μάθουν να τα χρησιμοποιούν σωστά.
- Να μάθουν να αναλύουν και να συνθέτουν αριθμούς.

Μέρος 1^ο

Αχ, γιατί να είμαι...

Hawkins, Colin (1993). *Αχ, γιατί να είμαι γάτα*. Εικονογράφηση: Κόλιν Χώκινς, Τζάκι Χώκινς. Διασκευή: Μαριανίνα Κριεζή. Αθήνα: Άμμος.

- Παρουσίαση-Ανάγνωση βιβλίου «*Αχ, γιατί να είμαι, γάτα!*».
- Λέμε διάφορα αχ και τα παίζουμε (αχ το πόδι μου πονάει).
- Μετατροπή του αχ σε οχ (προτάσεις προφορικές).
- Λέμε τι δεν μας αρέσει πάνω μας και θέλουμε να το αλλάξουμε (Αχ, γιατί να έχω μαύρα μαλλιά! Αχ, γιατί να είμαι μικρή! Αχ, γιατί ...)
- Γράφουμε τον τίτλο σε καρτέλα (λαχανί, πλαστικοποίηση, ανάρτηση) και την αντιγράφουν τα παιδιά στο τετράδιο.
- Επαναλαμβάνουμε την ανάγνωση ίσως και με ερωτήσεις (τι θα την κάνει τώρα παπαγάλο ή πλοίαρχο;).

- Με αφορμή την καρτέλα του τίτλου που έχει αναρτηθεί γράφουμε καρτέλες με ολόκληρο τον τίτλο για κάθε παιδί.
- Τα παιδιά κόβουν τον τίτλο σε λέξεις και προσπαθούν να τον ανασυνθέσουν.
- Καλούμε τα παιδιά να βρουν τη λέξη γάτα και να τη σηκώσουν ψηλά.
- Ζητάμε να πούνε από τι γράμμα αρχίζει η λέξη γάτα και το γράφουμε στον πίνακα (αν υπάρχουν παιδιά που το όνομά τους αρχίζει από Γ ή το περιέχει το εκμεταλλευόμαστε ζητώντας από τα παιδιά να βρουν στις καρτέλες αυτά τα ονόματα).

- Λένε τα παιδιά λέξεις από γ και τα βοηθάμε να εντοπίσουν και τη λέξη «γιατί» στον τίτλο του βιβλίου.
- Δίνουμε το εξώφυλλο του βιβλίου στο οποίο λείπει η λέξη γάτα και ζητάμε να τη γράψουν ([βλ. παράρτημα 10](#)).
- Παίζουμε στον πίνακα με τη λέξη γάτα και γάλα (αντιγραφή των λέξεων στο τετράδιο) για να κατανοήσουν τα παιδιά ότι η αλλαγή κάποιου γράμματος σημαίνει κι αλλαγή νοήματος της λέξης. π.χ. Τι πίνει η γάτα;

- Ανάγνωση βιβλίου : Άχ, γιατί να είμαι, γάτα! (από κοινού ανάγνωση).
- Στη συνέχεια συζήτηση με αφορμή το περιεχόμενο του βιβλίου για την αποδοχή του εαυτού μας και προτάσεις με το ζήτω (ζήτω έχω μαύρα μαλλιά, ζήτω είμαι μικρή, ζήτω ...).
- Καρτέλες του ζήτω με πεζά και κεφαλαία Ζζ και του αχ για κάθε παιδί. Στη συνέχεια λέμε προτάσεις με αχ και ζήτω και τα παιδιά σηκώνουν την αντίστοιχη καρτέλα.
- Γραφή του ζήτω για την ομάδα που υποστηρίζουν (Ζήτω ο ΠΑΟΚ) στον πίνακα. Αντιγραφή στο τετράδιο.
- Ο Μάγος μεταμορφώνει τους αριθμούς. Βρες με ποιο τρόπο.

Τα παιδιά έχουν καρφίτσωμένα καρτελάκια με έναν αριθμό από το 0-10. Μπροστά τους βρίσκονται επίσης καρτελάκια με τους αριθμούς από το 0-10. Ο Μάγος με το μαγικό του ραβδί αγγίζει ένα παιδί, για παράδειγμα με τον αριθμό 3, και λέει: «Άμπρα κατάμπρα γίνε το 5». Το παιδί βρίσκει το καρτελάκι με τον αριθμό 5 και το σηκώνει ψηλά. Τα υπόλοιπα παιδιά (ή το ίδιο το παιδί) πρέπει να βρουν τι άλλαξε στο 3 και έγινε 5 (για να πάμε από το 3 στο 5 χρειαζόμαστε άλλα 2).

- Καλούμε τα παιδιά να διαβάσουν από το τετράδιό τους την πρόταση που έγραψαν την προηγούμενη μέρα.
- Παρουσιάζουμε το βιβλίο «Ζητώ μαμά ή ζήτω η μαμά» και ζητάμε από τα παιδιά να επιχειρήσουν να διαβάσουν τον τίτλο.

Ηλιόπουλος, Βαγγέλης (2007). *Ζητώ μαμά ή Ζήτω η μαμά!* Εικονογράφηση: Μαρία Τζαμπούρα. Αθήνα: Ωρίων.

- Γράφουμε τον τίτλο στον πίνακα και τους τόνους τους γράφουμε με άλλο χρώμα.
- Ζητάμε από τα παιδιά να μας πούνε ποιες λέξεις είναι ίδιες.
- Ανάλογα με τις παρατηρήσεις τους κατευθύνουμε στα παιδιά να παρατηρήσουν τη διαφορά του ζήτω και του ζητώ με σκοπό να κατανοήσουν τη λειτουργία του τόνου στη σημασία των λέξεων.
- Ζευγάρια ανάλογων λέξεων (πορτοκάλι-πορτοκαλί, κόλα-κολά)
- Διαβάζουμε αγγελίες από εφημερίδες (που υπάρχουν στη γωνιά του έντυπου υλικού) και καλούμε τα παιδιά να κάνουν προτάσεις ζητώντας κάτι (ζητώ καφέ γατάκι, με μορφή αγγελίας).
- Γράφουν στο τετράδιο την πρόταση (αγγελία).
- Ανάγνωση του βιβλίου.

- Παίζουμε το παιχνίδι «Μάντεψε ποιο ζώο είμαι». Κάθε παιδί παριστάνει με παντομίμα κάποιο ζώο και τα υπόλοιπα μαντεύουν. Το παιδί που παριστάνει ρωτάει «τι είμαι;» και κάποιο παιδί λέει «είσαι ...» ή «είναι ...».
- Γράφουμε την ερώτηση «τι είμαι;» στον πίνακα και τις απαντήσεις των παιδιών που περιέχουν τα: είσαι και είναι.
- Ζητάμε από τα παιδιά να διαβάσουν τον τίτλο του βιβλίου « Άχ, γιατί να είμαι, γάτα!» και να εντοπίσουν το είμαι.
- Παίζουμε το παιχνίδι «παρουσιάζω τον εαυτό μου και τους άλλους», χρησιμοποιώντας τους τύπους του ενικού του είμαι και τα ονόματα (είμαι η Χριστίνα, είσαι η Μαρία, είναι ο Φώτης) στην αρχή προφορικά.
- Γράφουν στο τετράδιο την πρόταση «Είμαι ο/η.....».
- Δίνουμε το εξώφυλλο του βιβλίου στο οποίο λείπει η λέξη είμαι και ζητάμε να τη γράψουν ([βλ. παράρτημα 11](#)).

- Παίζουμε το παιχνίδι «συστήνομαι στους άλλους» (καλημέρα είμαι ο/η εσύ ποιος είσαι;).
- Οι αριθμοί έρχονται στην τάξη μας και συστήνονται. Κάθε παιδί διαλέγει έναν αριθμό για να τον υποδυθεί και κατά την παρουσίαση μπορεί να πει ότι σχετικό θέλει γ' αυτόν τον αριθμό. Για παράδειγμα: «Γεια σας. **Είμαι** το 1 και **είμαι** πρώτο στη σειρά. Ένας **είναι** ο ήλιος που μας φωτίζει.»
- Γράφουμε καρτέλες (πορτοκαλί) με το είμαι, είσαι, είναι και ζητάμε από τα παιδιά να εντοπίσουν τι είναι ίδιο και τι διαφορετικό σε κάθε λέξη. Εντοπίζουμε και γράφουμε τα όμοια και τα διαφορετικά γράμματα σε δυο στήλες στον πίνακα. Κάνουμε κι ένα παιχνίδι φωνημικής ενημερότητας με τα μ, σ, ν.
- Δίνουμε φωτοτυπία του εξωφύλλου με τον τίτλο χωρίς σημεία στίξης ([βλ. παράρτημα 12](#)), ζητάμε να διαβάσουν τον τίτλο και να βρουν τι λείπει παρατηρώντας την καρτέλα του τίτλου ή το εξώφυλλο του βιβλίου και να τα βάλουν.
- Σχολιασμός του ρόλου των σημείων στίξης.

- Φωτοτυπία σελίδων στις οποίες τα παιδιά άλλοτε θα συμπληρώνουν μία λέξη σε μια πρόταση και άλλοτε στο συννεφάκι θα γράφουν κάτι δικό τους ή θα απαντάνε σε ερωτήσεις (τι ζώο είναι; είναι λαγός, μέλισσα, κλπ) (βλ. παράρτημα 13).
- Τα παιδιά διαλέγουν μια καρτέλα με έναν αριθμό και χρησιμοποιώντας τα σύμβολα της ισότητας ή της ανισότητας (τα έχουμε και αυτά σε καρτέλες) κάνουν προτάσεις του τύπου: «Είμαι το 3 και είμαι μεγαλύτερο από το 1 και μικρότερο από το 4. Είμαι ίσο με το $2+1$ ». Ένα άλλο παιδί γράφει στον πίνακα με αριθμητικά σύμβολα την πρόταση.
- Παίζουμε το μάγο (ένα παιδί είναι μάγος που μεταμορφώνει τα υπόλοιπα παιδιά λέγοντας άμπρα κατάμπρα είσαι... και το άλλο παιδί γίνεται αυτό που του λένε, κάνοντας παντομίμα).

Μέρος 2ο

Ενδυνάμωση ταυτότητας

Στόχος:

Να ενδυναμωθούν τα παιδιά και να μιλήσουν μπροστά σε άλλους για τον εαυτό τους και γι' αυτά που τους αρέσουν ή δεν τους αρέσουν πάνω τους.

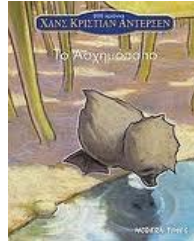

Parr, Todd. (2011). *Εγώ είμαι εγώ, και μου αρέσει!* Διασκευή: Σούζαν Χάρπερ. Μετάφραση: Αριάδνη Μοσχονά. Αθήνα: Μεταίχμιο.

- Με αφορμή τις προτάσεις των παιδιών με τα *αχ*, αλλά και το μήνυμα του βιβλίου «*Αχ, γιατί να είμαι, γάτα!*» συζητάμε τι τους αρέσει και τι θα ήθελαν να αλλάξουν στον εαυτό τους.
- Παρουσιάζουμε-διαβάζουμε το βιβλίο «*Εγώ είμαι εγώ, και μου αρέσει!*».
- Ζητάμε από κάθε παιδί να περιγράψει προφορικά τον εαυτό του και να μας πει τι του αρέσει πάνω του και τι όχι.
- Δραστηριότητες με καρτέλες «μου αρέσει...», «δεν μου αρέσει...», στις οποίες τα παιδιά συμπληρώνουν τη φράση μόνα ή με τη βοήθειά μας και την αντιγράφουν στο τετράδιό τους.
- Η δραστηριότητα «Μου αρέσει / δεν μου αρέσει» της γλώσσας μας δίνει υλικό για να συζητήσουμε τις απόψεις των παιδιών πάνω σε ένα θέμα και να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα με τη βοήθεια της στατιστικής. Έτσι μπορούμε να ομαδοποιήσουμε τις παραπάνω απόψεις και να κάνουμε ραβδογράμματα.
- Ως επέκταση της δραστηριότητας προτείνουμε την ανάγνωση βιβλίων με αντίστοιχο θέμα και ήρωες ζώα όπως: «*Το παπάκι που δεν του άρεσαν τα ποδαράκια του*» και «*Το ασημόπαπο*».

Τριβιζάς, Ευγένιος. (1991). *Το παπάκι που δεν του αρέσανε τα ποδαράκια του*. Εικονογράφηση: Βαγγέλης Ελευθερίου. Αθήνα: Κέδρος.

Andersen Hans Christian (2005). *Το ασχημόπαπο*. Σειρά: 200 Χρόνια Χανς Κρίστιαν Άντερσεν. Εικονογράφηση: Laugesen Malene. Μετάφραση: Γαλάτουλα Τατιάνα. Αθήνα: Modern Times.

• Επιπλέον μπορούμε να διαβάσουμε «*Το μεγάλο ταξίδι του Μελένιου*» (από τα βιβλία της *Ντενεκεδούπολης* της Ευγενίας Φακίνου⁵, τα οποία μεταξύ άλλων περνάν τα μηνύματα της αλληλεγγύης, της συντροφικότητας, της συλλογικής δράσης). Το βιβλίο δίνει το παράδειγμα κάποιου που δεν του αρέσει ο τρόπος που ζει και προσπαθεί να τον αλλάξει. Συναντά δυσκολίες αλλά στο τέλος τα καταφέρνει κι έτσι βρίσκεται στην *Ντενεκεδούπολη* και γνωρίζει τους κατοίκους της. Στη συνέχεια ακούμε κι από το cd της *Ντενεκεδούπολης*, μουσική *Γ. Μαρκόπουλου*, τα μουσικά κομμάτια όπου οι πρωταγωνιστές της *Ντενεκεδούπολης* παρουσιάζουν τους εαυτούς τους.

Μηλίτσα: <http://www.youtube.com/watch?v=NEiKt6hZZdc&feature=related>

Σαρδέλας: <http://www.youtube.com/watch?v=KzOSwWTWtHc&feature=related>,

ΟκέυΜπαμΜπαμ: <http://www.youtube.com/watch?v=-IO3dEnq4BY&feature=related>

Βουτυρένιος: <http://www.youtube.com/watch?v=wmZexvnMwPk&feature=related>

Σοφός: <http://www.youtube.com/watch?v=IPuoIR8hg64&feature=related>

⁵ **Φακίνου, Ευγενία** (1997). *Το μεγάλο ταξίδι του Μελένιου*. Εικονογράφηση Ευγενία Φακίνου. 10η έκδ. - Αθήνα : Εκδόσεις Καστανιώτη,

ΔΙΚΑΙΩΜΑ: Είμαστε όλοι ίσοι. Κανείς δεν πρέπει να με κάνει να ντρέπομαι γι' αυτό που είμαι.

Τα παιδιά:

- Ακούνε το τραγούδι γλυκό σταφύλι και συζητάν για το περιεχόμενο του (ομοιότητες - διαφορές παιδιών).

<http://www.youtube.com/watch?v=sQbs6hEgFT4>

- Σχολιάζουν τα χαρακτηριστικά διάφορων λαών. Όλοι διαφορετικοί όλοι ίσοι.
- Ενισχύονται ώστε να κατανοήσουν την ξεχωριστή αξία κάθε λαού αλλά και κάθε ανθρώπου.
- Δημιουργούν ένα βιβλίο όπου κάθε παιδί ζωγραφίζει και παρουσιάζει το εαυτό του.

Ενότητα 4^η

Χρόνος (Μέρες- Μήνες- Εποχές)

Στόχοι

Τα παιδιά:

- Να μάθουν να λένε προφορικά, να αναγνωρίζουν και να γράφουν στη συνέχεια με τη σειρά τις μέρες της εβδομάδας.
- Να κατανοήσουν τη λειτουργία της ημερομηνίας και να εξασκηθούν στη γραφή και στη χρήση της.
- Να γνωρίζουν τα ονόματα των 4 εποχών και σταδιακά τα ονόματα των μηνών.
- Να κατακτήσουν το ανάλογο λεξιλόγιο για τα καιρικά φαινόμενα συνδέοντας τα με την αντίστοιχη εποχή και σταδιακά και με τον αντίστοιχο μήνα.
- Να μπορούν να λένε καθημερινά τι μέρα είναι και να περιγράφουν προφορικά τι καιρό κάνει.
- Να μάθουν να λένε και να γράφουν τα ονόματα των χρωμάτων.
- Να περιγράφουν προφορικά αντικείμενα καθημερινής χρήσης χρησιμοποιώντας το χρώμα του, ως ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά τους.
- Να κατανοήσουν τους απόλυτους και τακτικούς αριθμούς.
- Να γνωρίσουν αριθμούς μεγαλύτερους του 10.
- Να κάνουν ραβδογράμματα και να βγάζουν συμπεράσματα.
- Να κάνουν συγκρίσεις μεταξύ ποσοτήτων (περισσότερα- λιγότερα) και αριθμών (μεγαλύτερος-μικρότερος).
- Να κατατάσσουν αριθμούς από το μεγαλύτερο στο μικρότερο και αντίθετα.

Μέρος 1ο

Οι μέρες της εβδομάδας

- Τα Στρουμφ για το σχολείο

<http://www.youtube.com/watch?v=fZP--HliYsg>

Εμπρός Στρουμφς, γρήγορα στις τάξεις σας για μάθημα

Λα-λα-λα...

- Έτοιμοι, αρχίζουμε
- Μάγκες τη στρουμφίζουμε
- Βγάλτε τα βιβλία σας
- Σώστε την υγεία σας
- Διάβασες το μάθημα
- Μάθημα ανάθεμα
- Εργασία και χαρά
- Στρουμφ σημαίνει ξεγνοιασιά
- Τι ήταν οι αρχαίοι θεοί
- Το Σάββατο και η Κυριακή

*Δευτέρα κάτι έχω
την Τρίτη δεν αντέχω
Τετάρτη πώς βαριέμαι
την Πέμπτη δεν κρατιέμαι
Παρασκευή πρωί
λα-λα-λα λα-λα λα-λα
απ' όλες τις ημέρες
η Κυριακή μ' αρέσει*

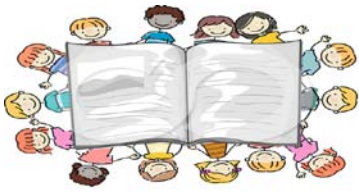
- Πρώτη ώρα Ανάγνωση
- Μου την δίνει η Ανάγνωση
- Δεύτερη Αριθμητική
- Ομελέτα με τυρί
- Ποιος θα 'ρθει στον πίνακα
- Μου την δίνει ο πίνακας
- Μην ακούω τσιμουδιά
- Να 'χαμε μια λιχουδιά
- Παρακάτω ποιος θα πει
- Σάββατο και Κυριακή

Δευτέρα κάτι έχω...

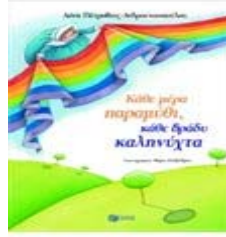
Λα-λα-λα...

- Η ζωή είναι δύσκολη
- Τα ίδια πάλι θα μας πει
- Πρέπει να προσέχετε
- Στρουμφ πώς τον αντέχετε
- Πρέπει να διαβάζετε
- Ασ' τον να κουράζεται
- Σκέφτομαι το μέλλον σας
- Βγάλτε το καπέλο σας
- Του δασκάλου η συμβουλή
- Σχολείο σημαίνει φυλακή

- Ακούμε το τραγούδι, το τραγουδάμε ή το χορεύουμε.
- Το γράφουμε σε κόλλα Α3 (πλαστικοποίηση, ανάρτηση) ([βλ. παράρτημα 14](#)).
- Το δίνουμε στα παιδιά και κυκλώνουν τις ημέρες, τις μετράν, προσπαθούμε να μάθουμε τη σειρά τους.

- Παρουσιάζουμε τη φιγούρα της Ντόρας (Α3 πλαστικοποιημένη) ([βλ. παράρτημα 15](#)) και ρωτάμε τα παιδιά αν τη γνωρίζουν. Συζητάμε για την Ντόρα και τις περιπέτειες της και γράφουμε στον πίνακα το όνομά της.
- Έχουμε κατασκευάσει καρτέλες με τις ημέρες της εβδομάδας (διαφορετικό χρώμα για κάθε μέρα-πλαστικοποίηση, βέλκρο), τις δείχνουμε στα παιδιά και διαβάζουμε.
- Στη συνέχεια τοποθετούμε στον τοίχο τη φιγούρα της Ντόρας (έχει βέλκρο στο χέρι της) και εξηγούμε ότι η Ντόρα θα μας δείχνει τις ημέρες. Τα παιδιά αναλαμβάνουν να αλλάζουν τις ημέρες καθημερινά.
- Ζητάμε από τα παιδιά να χρωματίσουν τη Ντόρα ([βλ. παράρτημα 16](#)) με συγκεκριμένα χρώματα, την κόβουν, την κολλάνε στο τετράδιό τους και αντιγράφουν το όνομα της Ντόρας και το όνομα της ημέρας.
- Το βιβλίο «Κάθε μέρα παραμύθι, κάθε βράδυ καληνύχτα» περιέχει ένα παραμύθι για κάθε μέρα της εβδομάδας. Προτείνουμε να διαβάζεται κάθε μέρα από ένα παραμύθι που θα αφορά και τη συγκεκριμένη μέρα. Ταυτόχρονα παίζουμε και με τα χρώματα και τα μαθαίνουν να τα γράφουν και μιλάμε για το ουράνιο τόξο.

Πέτροβιτς - Ανδρουτσοπούλου, Λότη (2003). *Κάθε μέρα παραμύθι, κάθε βράδυ καληνύχτα*. Εικονογράφηση: Μάρω Αλεξάνδρου. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

- Ακούμε από τη Λιλιπούπολη

http://www.youtube.com/watch?v=4B6gF-d9_qo

Οι μέρες της βδομάδας

*Σ' ένα λούνα παρκ οι μέρες της βδομάδας
Στριφογυρνάνε με τη μουσική.
Στριφογυρνάνε οι μέρες της βδομάδας
απ' τη Δευτέρα ως την Κυριακή.*

*Να την η Δευτέρα
που πλέει στον αέρα
καβάλα πάνω σ' ένα αλογάκι θαλασσί
η Τρίτη πάνω σ' ένα αεροπλάνο
και η Τετάρτη μια μέλισσα χρυσή.*

*Να η Πέμπτη μόνη
σ' ένα μικρό βαγόνι
από ασήμι και πράσινο γυαλί
η Παρασκευή
σε μια ροζ βαρκούλα
και το Σαββάτο σ' ένα ζύλινο πουλί.*

*Και η Κυριακή μαζί με τον Κυριάκο
αγκαλιασμένοι οι δυο τους τρυφερά
στριφογυρνάνε καβάλα σ' ένα δράκο
με χρυσαφιά και κόκκινα φτερά*

*Από το μουσικό έργο: Εδώ Λιλιπούπολη
Μουσική: Λένα Πλάτωνος, Στίχοι: Μαριανίνα Κριεζή
Τραγούδι: Σαβίνα Γιαννάτου, Διεύθυνση ορχήστρας: Μάνος Χατζηδάκης*

Μέρος 2ο

Κυνήγι χαμένου θησαυρού

- Κρύβω σε κάθε θρανίο μια οδηγία (ένωσε τη δική σου λέξη με του Βασίλη για να καταλάβεις που πρέπει να ψάξεις – βιβλίο, θήκη).
- Ρώτα τη Χριστίνα τι γράφει η οδηγία της (Πινόκιο).
- Διάβασε την οδηγία του Πάνου (ψάξε στη σελίδα 10).
- Στη σελίδα 10 τα παιδιά βρίσκουν ένα σχεδιάγραμμα (το σχέδιο μιας έδρας και το τρίτο συρτάρι ανοιχτό).
- Τα παιδιά οδηγούνται στο τρίτο συρτάρι όπου βρίσκουν ένα κόκκινο κουτί με διάφορα αντικείμενα που συνδέονται με τις εποχές (γάντια, λουλούδι, κοχύλι, κίτρινο φύλλο) ή εναλλακτικά βρίσκουν αυτοκόλλητα που στη συνέχεια πρέπει να κολλήσουν σε εικόνες που αντιστοιχούν στις εποχές πχ. θάλασσα-ομπρέλα θαλάσσης.
- Συζητάμε για τις εποχές (χαρακτηριστικά, ρούχα, καιρικά φαινόμενα, φρούτα).
- Ακούμε τις τέσσερις εποχές του Βιβάλντι ή από τη Λιλιπούπολη «12 μήνες αθλητές». <http://www.youtube.com/watch?v=o2GOkussf3k&feature=related>
- Αφού ακούσουν τα παιδιά το τραγούδι συζητάμε για τη σειρά που έχει ο κάθε μήνας μέσα στο χρόνο (1ος, 2ος...). Κάνουμε μερικές δραστηριότητες για να κατανοήσουν τα παιδιά αυτή τη σειρά και να μπορούν εύκολα να την αντιστοιχίσουν με κάθε μήνα. Για παράδειγμα: «*Βάλτε τις καρτέλες των μηνών στη σωστή σειρά (έχουμε ήδη έτοιμες τις καρτέλες των μηνών). Ποιος είναι ο 3^{ος} μήνας; Ποιος ο 8^{ος}; κτλ. Ο Μάιος σε ποια σειρά είναι;*»

- Διαβάζουμε το βιβλίο «Οι εποχές⁶» ή κάποιο αντίστοιχο. Αν δεν έχουμε βιβλίο μπορούμε να προβάλλουμε στα παιδιά την ταινία που αφορά το μύθο της Περσεφόνης. <http://www.youtube.com/watch?v=rptxvqaJOO4&feature=related> και αφού την παρακολουθήσουν να τη σχολιάσουν και να την αναδιηγηθούν προφορικά.
- Δίνουμε 4 εικόνες στα παιδιά χαρακτηριστικές της κάθε εποχής και γράφουν το όνομα της καθεμιάς ως λεζάντα ([βλ. παράρτημα 17](#)).
- Πλαστικοποιούμε και αναρτούμε τις καρτέλες (σπιτάκια) ([βλ. παράρτημα 18](#)) με τα ονόματα των εποχών και τους μήνες που αντιστοιχούν στην καθεμιά.
- Παρατηρούμε τα σπιτάκια και διαβάζουμε αυτά που γράφουν. Στη συνέχεια ζητάμε από τα παιδιά να τοποθετήσουν τα αντικείμενα που είχαν βρει στο κουτί (προηγούμενη δραστηριότητα) στο κατάλληλο σπιτάκι.
- Επίσης εδώ χρησιμοποιούμε και την ημερομηνία που έτσι κι αλλιώς γράφουν σχεδόν από την πρώτη μέρα τα παιδιά στο τετράδιο-ημερολόγιο, για την εκμάθηση της γραφής των ημερών, των αριθμών και αναγνώριση των ονομάτων των μηνών (εκτιμούμε ότι σ' αυτή τη φάση θα είναι δύσκολο να μάθουν να γράφουν και τους μήνες τα παιδιά).

- Δίνουμε στα παιδιά καρτέλες για να γράψουν το όνομά τους και από κάτω συμπληρώνουν την ημερομηνία γέννησής τους (την αντιγράφουν από σημείωμα που τους δίνουμε).
- Κρεμάμε στον πίνακα της τάξης ένα μεγάλο χαρτόνι χωρισμένο σε 12 στήλες ([βλ. παράρτημα 50](#)). Στη συνέχεια κολλούν τις καρτέλες (που έκαναν στην προηγούμενη δραστηριότητα) στον μεγάλο πίνακα στη σωστή θέση (ελέγχουμε μόνο το σωστό μήνα). Στον πίνακα απουσιάζουν τα ονόματα των μηνών (θα μπουν στο τέλος της δραστηριότητας) και αναγράφεται μόνο η σειρά τους (π.χ 1ος, 2ος,....). Αφού τοποθετηθούν όλα τα καρτελάκια με τις ημερομηνίες γέννησης των παιδιών, γίνεται έλεγχος για να διαπιστωθεί αν κάθε ένα από αυτά τοποθετήθηκε στη σωστή θέση.

⁶ Casalis, Anna (2011). Οι εποχές. Μετάφραση Θεοδώρα Στρατίκη. Εικονογράφηση Tony Wolf. - Αθήνα : Στρατίκης,

Μπορούν να γίνουν ερωτήσεις όπως: «Ποιος μήνας έχει τα περισσότερα καρτελάκια; Ποιος μήνας έχει τα λιγότερα; Πόσα καρτελάκια έχει ο Ιούνιος; Πόσα ο Σεπτέμβριος; Πόσα πρέπει να βάλουμε στον Μάρτιο για να έχει τόσα όσα και ο Αύγουστος;».

- Χρησιμοποιούμε τον πίνακα της προηγούμενης δραστηριότητας για να συγκεντρώσουμε τα στοιχεία (δεδομένα) που χρειαζόμαστε. Τα παιδιά αναλαμβάνουν να συγκεντρώσουν στοιχεία για τις γεννήσεις κάθε εποχής. Εξηγούμε στα παιδιά πώς θα καταγράψουν τα δεδομένα στον πίνακα που τους δίνουμε ([βλ. παράρτημα 50](#)).

- Στη συνέχεια χρησιμοποιώντας τις καταγραφές του παραπάνω πίνακα τα παιδιά παρουσιάζουν με ραβδογράμματα τις γεννήσεις των παιδιών της τάξης ανά εποχή.

- Κατατάσσουμε τα παιδιά από το μικρότερο στο μεγαλύτερο σύμφωνα με τις ημερομηνίες γέννησης. Η κατάταξη γίνεται χωριστά για κάθε μήνα. Στο σημείο αυτό επισημαίνεται κατά τη διάρκεια της συζήτησης, ότι μεγαλύτερα είναι τα παιδιά που γεννήθηκαν τις πρώτες μέρες του μήνα. Στη συνέχεια, ένα παιδί σηκώνεται στον κεντρικό πίνακα των μηνών που χρησιμοποιήσαμε σε προηγούμενη δραστηριότητα και βάζει τις καρτέλες με τις ημερομηνίες γέννησης του κάθε παιδιού για κάθε μήνα στη σωστή σειρά, από το μεγαλύτερο στο μικρότερο. Διευκρινίζουμε ότι μεγαλύτερα είναι τα παιδιά που γεννήθηκαν τον 1ο μήνα του χρόνου, δηλαδή τον Ιανουάριο, ακολουθούν αυτά που γεννήθηκαν το 2ο κ.ο.κ.

Εναλλακτικά

Η κατασκευή των ραβδογραμμάτων μπορεί να γίνει με τη χρήση Η/Υ και με τη συμμετοχή των παιδιών.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΕΧΩ: Ελεύθερο χρόνο να διασκεδάζω, να γελάω και να παίζω.

Τα παιδιά:

- Συζητάνε για το πώς περνούν τη μέρα τους.
- Λένε τι θα ήθελαν να κάνουν και δεν μπορούν και για ποιο λόγο.

- Δημιουργούν ένα ημερολόγιο, στο οποίο καταγράφουν αυτά που θεωρούν ότι πρέπει να κάνει ένα παιδί καθημερινά.
 - Ζωγραφίζουν σε κόλλες Α3 παιδιά στον ελεύθερο χρόνο τους.

Ενότητα 5^η

Τα ζώα και εμείς

Στόχοι:

Τα παιδιά:

- Να περιγράφουν προφορικά τα αγαπημένα τους ζώα (εξωτερικά χαρακτηριστικά, τόπος κατοικίας, τροφή, αναπαραγωγή), να λένε και να γράφουν τα ονόματά τους.
- Να εξασκηθούν στη φωνολογική ενημερότητα (έμφαση στη φωνημική αν δούμε ότι τα καταφέρνουν εύκολα με τις συλλαβές).
- Να χρησιμοποιούν προφορικά και γραπτά τους τύπους του ρήματος έχω-έχεις καθώς και τις λέξεις όχι και ναι και να μάθουν το /χ/.
- Να μπορούν να εξηγούν προφορικά τους κανόνες του παιχνιδιού.
- Να χρησιμοποιούν προφορικά τα υποκοριστικά σε -ακι κι αν μπορούν να επιχειρήσουν και γραφή.
- Να μάθουν να γράφουν τα ονόματα οικείων προσώπων τους, εφαρμόζοντας τον κανόνα (κύρια ονόματα) και να μάθουν και γράμματα που τυχόν δεν γνωρίζουν ακόμα.
- Να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με εννοιολογικούς χάρτες και διαγράμματα μέσα από το δεντροδιάγραμμα της οικογένειας και να δουν τη λειτουργία του.
- Να αναγνωρίζουν και να γράφουν αριθμούς, να απαριθμούν αντικείμενα, να αντιστοιχίζουν τον αριθμό με την ονομασία του.
- Να ταξινομούν αντικείμενα με βάση τις ομοιότητες και τις διαφορές τους.
- Να αναλύουν αριθμούς.
- Να κάνουν προφορικά προσθέσεις και αφαιρέσεις.
- Να μάθουν να υπολογίζουν διπλά αθροίσματα μέχρι το 20 καθώς και το μισό των αριθμών μέσα στην 20άδα.
- Να κατανοήσουν τους τακτικούς και απόλυτους αριθμούς.

Μέρος 1^ο

Το αγαπημένο μου ζώο

- Δίνουμε ένα λευκό χαρτί και ζητάμε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν το αγαπημένο τους ζώο και να προσπαθήσουν να γράψουν όπως μπορούν το όνομά του.
- Συζητάμε για τα αγαπημένα μας ζώα (χαρακτηριστικά, που ζουν ή ότι πληροφορίες γνωρίζουν τα παιδιά, ρωτάμε αν θέλουν να μάθουν κάτι άλλο, προφορικά περιγραφικά κείμενα).
- Γράφουμε τα ζώα που λένε τα παιδιά στον πίνακα και σε γαλάζιες καρτέλες (μπροστά στα παιδιά, πλαστικοποιούμε, αναρτούμε).
- Με βάση τις καρτέλες τα παιδιά διορθώνουν το όνομα του ζώου που έγραψαν και γίνονται σχολιασμοί (ποιο γράμμα έλειπε, τι έγραψες παραπάνω, κλπ).
- Τραγούδι με κάποιο ζώο που ανέφεραν τα παιδιά ή κάποιο άλλο (δέκα καβουράκια <http://www.youtube.com/watch?v=803Ram6RcYQ>).
- Δραματοποίηση του τραγουδιού.

Μέρος 2^ο

Έχω, έχεις...

- Δίνουμε φωτοτυπημένο στα παιδιά το ποιηματάκι έχω-έχεις.

ΕΧΩ- ΕΧΕΙΣ

*Έχω, έχω ένα κουνέλι
έχεις, έχεις λίγο μέλι.
Έχω, έχω ένα καρότο
έχεις, έχεις ένα μπισκότο.*

*Δίνω μέλι στο κουνέλι
τρώω μπισκότο με καρότο.
Τι αηδία είναι αυτή!
Το στομάχι μου πονεί.*

*Μια στιγμή, μια στιγμή
μάλλον έχουμε μπερδευτεί.
Πάμε πάλι απ' την αρχή.*

Έχω, έχω.....

*Δίνω καρότο στο κουνέλι
τρώω μπισκότο με λίγο μέλι.
Τι χαρά, τι ευτυχία
έχουν το κουνέλι και η Μαρία!*

- Ταυτόχρονα το έχουμε γράψει, φωτοτυπήσει και πλαστικοποιήσει σε Α3, μορφή μεγάλου βιβλίου ([βλ. παράρτημα 19](#)).
- Στην αρχή διαβάζουμε παραστατικά και κάνουμε από κοινού ανάγνωση με τα παιδιά δείχνοντας ταυτόχρονα στο έχω τον εαυτό μας και στο έχεις κάποιο παιδί. Αν υπάρχει η δυνατότητα έχουμε καρτέλες ([βλ. παράρτημα 20](#)) με κουνέλι, μέλι, μπισκότο, καρότο (εικόνα κι όνομα) τις οποίες επίσης δείχνει όταν ακούγεται το συγκεκριμένο αντικείμενο ή ζώο.
- Οι αναγνώσεις είναι πολλαπλές και καλούμε και τα παιδιά να συμμετέχουν σταδιακά όλο και περισσότερο με στόχο τα έχω-έχεις να λέγονται τελικά μόνο από τα παιδιά. Προτρέπουμε τα παιδιά να επιχειρήσουν να διαβάσουν το δικό τους κείμενο (φωτοτυπία) δείχνοντας ότι διαβάζουν και στη συνέχεια να κυκλώσουν όσα περισσότερα έχω-έχεις εντοπίσουν.
- Δημιουργούμε καρτέλες με τα έχω- έχεις (μωβ) και τις αναρτούμε.

- Αντιγράφουν στο τετράδιο το έχω-έχεις και προτείνουμε να ζωγραφίσουν στο φωτοτυπημένο ποίημα το περιεχόμενό του και να βρουν στο κείμενο τα ονόματά τους για να βάλουν λεζάντα.

- Διαβάζουμε ξανά το ποίημα με τη συμμετοχή των παιδιών.
- Τη δεύτερη φορά κρατώντας καρτέλες (μέλι, κουνέλι, καρότο, μπισκότο), λέμε έχω-έχω ή έχεις-έχεις και δείχνει τι έχει και τα παιδιά το λένε.
- Τα παιδιά λένε προφορικές προτάσεις με το έχω-έχεις ή με τους άλλους τύπους του έχω και στη συνέχεια κάθε παιδί προσπαθεί με τη βοήθεια μας, όπου χρειάζεται, να γράψει στο τετράδιο του μια πρόταση που θα περιέχει το έχω.
- Παίζουμε το παιχνίδι «Τι έχω;» (Ένα παιδί παίρνει κάτι και το κρατάει χωρίς να φαίνεται και ρωτάει στο/στη διπλανό/ή «Τι έχω στο χέρι μου;» Το άλλο παιδί προσπαθεί να μαντέψει λέγοντας «μήπως έχεις...;»).

Μέρος 3^ο

Παίζουμε φωλιές

- Προτείνουμε στα παιδιά να παίξουν με τις καρτέλες που ως τώρα έχουμε γράψει σχηματίζοντας προφορικά προτάσεις με όσες περισσότερες λέξεις από τις καρτέλες μπορούν με την προϋπόθεση να βγαίνει νόημα (είμαι ο Γιάννης και μου αρέσει ο λύκος).
- Γράφουμε στον πίνακα τις προτάσεις, τις αντιγράφει κάθε παιδί στο τετράδιό του και στη συνέχεια διαβάζει την πρόταση που έφτιαξε με τις καρτέλες.
- Παιχνίδι με ζώα: «φωλιές». Κάθε παιδί επιλέγει να είναι ένα ζώο και κρεμάει στο λαιμό του την αντίστοιχη καρτέλα. Στο πάτωμα της τάξης απλώνουμε φύλλα εφημερίδας στην αρχή όσα είναι και τα «ζώα» και ζητάμε απ' το καθένα να πάει να καθίσει στη φωλιά του. Αφού καθίσουν εξηγούμε τους κανόνες του παιχνιδιού. Βάζουμε μουσική και όλοι χορεύουν έξω από τις φωλιές τους, όταν σταματάει η μουσική κάθε παιδί πρέπει να βρει μια φωλιά. Την πρώτη φορά έχουν όλα τα ζώα φωλιά. Την επόμενη αφαιρούμε μια φωλιά κι ένα ζώο μένει χωρίς φωλιά και πάει δίπλα στη δασκάλα και λέει «είμαι ο λαγός κι έχασα τη φωλιά μου» και χορεύει μαζί της. Την επόμενη αφαιρούμε ακόμα μια φωλιά και μένει κι άλλο ζώο χωρίς φωλιά και πάει κι αυτό δίπλα στο προηγούμενο, λέει τι ζώο είναι κι ότι έχασε τη φωλιά του και χορεύουν, μέχρι που στο τέλος του παιχνιδιού μένει μόνο μια φωλιά και μόνο ένα ζώο καταφέρνει να έχει φωλιά και νικάει. Αφού εξηγήσουμε τους κανόνες ζητάμε από τα παιδιά να τους ξαναπούνε για να γίνουν κατανοητοί σε όλους (παραγωγή προφορικού κατευθυντικού κειμένου) και στη συνέχεια παίζουν το παιχνίδι.
- Κι άλλες δραστηριότητες με «ζώα». Ζητάμε από τα παιδιά να κάνουν μια ομάδα με ζώα που έχουν 2 πόδια και μια ομάδα με ζώα που έχουν 4 πόδια και ρωτάμε:
 - Πόσα ζώα έχει η κάθε ομάδα; Ποια είναι πιο πολλά; Γράφουμε τους αριθμούς.
 - Κρατάμε ψηλά την καρτέλα του αριθμού και την καρτέλα με το όνομά του.
 - Πόσα ζώα πρέπει να πάνε ακόμα στην ομάδα Α για να γίνουν όσα και τα ζώα της ομάδας Β;

- Ζητάμε από τα παιδιά να πάρει το καθένα την καρτέλα με το ζώο της επιλογής του και να διαβάσει το όνομά του ζώου.
- Φέρνουμε εικόνες με ζώα όλων των ειδών που έχουν γραμμένο το όνομα από κάτω (ενδεικτικές εικόνες [βλ. παράρτημα 22](#)).
- Ζητάμε από τα παιδιά να πουν πόσα ζώα αναγνωρίζουν και πόσα ονόματα ζώων μπορούν να διαβάσουν. Στη συνέχεια προτείνουμε στα παιδιά να χωρίσουν σε ομάδες τις καρτέλες των ζώων (μαζί με τη δική τους) με βάση κάποιο χαρακτηριστικό τους (κατηγοριοποιήσεις). Για παράδειγμα, ήμερα-άγρια, ζώα που ζουν στη στεριά, στη θάλασσα ή που πετούν, γεννούν αυγά-θηλαστικά.
- Καλούμε τα παιδιά να επιλέξουν όποια κατηγορία θέλουν και να αντιγράψουν στο τετράδιό τους τα ονόματα των ζώων.
- Επιλέγουν ένα ζώο, το ζωγραφίζουν στο φυσικό του περιβάλλον και βάζουν λεζάντα (μία λέξη ή και πρόταση).
- Κατασκευάζουμε μια αράχνη με τα εξής υλικά: πλαστικά πιάτα, μαύρα συρματάκια πίπας ή μαύρο χαρτόνι, μαύρη τέμπερα ([βλ. παράρτημα 51](#)). Δίνουμε στα παιδιά ένα μικρό πλαστικό πιάτο για να φτιάξουν τη δική τους αράχνη. Καθώς τα παιδιά δουλεύουν περιφερόμαστε στην τάξη και τα βάζουμε να μετρήσουν τα πόδια της αράχνης τους.

- Συζητάμε με τα παιδιά για την αράχνη. Πώς είναι, τι τρώει, σε τι της χρησιμεύει ο ιστός, πόσα πόδια έχει, γιατί να έχει τόσα πόδια, κλπ.
- Δίνουμε στα παιδιά ένα φύλλο δραστηριότητας ([βλ. παράρτημα 52](#)) και οκτώ φασόλια ή μαύρα χάρτινα κυκλάκια (ή μικρές αραχνούλες) που παριστάνουν 8 αράχνες και τους ζητάμε να τις τοποθετήσουν στο πλαίσιο του δέκα ξεκινώντας από το πρώτο κουτάκι πάνω και αριστερά. Επισημαίνουμε στα παιδιά ότι δεν πρέπει να αφήσουν κανένα κουτάκι κενό. Μόλις τα παιδιά ολοκληρώσουν τη δουλειά τους μπορούμε να τους κάνουμε ερωτήσεις όπως οι παρακάτω: «Πόσες αράχνες βάλατε

στην πάνω σειρά; Πόσες στην κάτω; Πόσες είναι όλες μαζί; Πόσες αράχνες χρειαζόμαστε για να γίνουν 10;». Μ' αυτές τις ερωτήσεις θέλουμε να καταλάβουν την ανάλυση του αριθμού 8 στο άθροισμα $5+3$. Για τον ίδιο λόγο μπορούμε να ζητήσουμε από τα παιδιά να ξανατοποθετήσουν τις αράχνες τους με διαφορετικό τρόπο τώρα (π.χ. $4+4$, $3+5$).

- Δίνουμε στα παιδιά έναν ιστό αράχνης (βλ. παράρτημα 53) και τους ζητάμε να βάλουν επάνω 8 αράχνες. Μπορούμε να κάνουμε διάφορες ερωτήσεις που αφορούν την πρόσθεση και την αφαίρεση. Για παράδειγμα, «αν φύγουν 2 αράχνες, πόσες απομένουν;». «Βάλτε 5 αράχνες. Πόσες θέλετε ακόμη για να γίνουν 8;» «Πίσω από τον ιστό κρύβονται 2 αράχνες. Βάλτε τώρα εσείς πάνω στον ιστό τόσες αράχνες ώστε όλες μαζί να είναι 8. Μπορείτε να τις μετρήσετε; (εδώ ξεκινούν τη μέτρηση από το 2)». Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται με άλλους αριθμούς.
- Ο αριθμός 8 μας δίνει την ευκαιρία να μιλήσουμε και για το διπλάσιο και το μισό των αριθμών ($4+4$, $5+5$, $2+2$, $3+3$, $6+6$, $7+7$, κλπ). Παρόμοιες δραστηριότητες θα μπορούσαν να γίνουν και με άλλα ζώα για να δουλέψουμε με διαφορετικούς αριθμούς.

Μέρος 4^ο Οικογένειες

- Προβολή του βίντεο

<http://www.youtube.com/watch?v=HSxgM4YCsIg>:

Ντάμπο το ελεφαντάκι, Τα ζώα και τα μωρά τους (συζήτηση για τα ζώα και τα μικρά τους).

- Η πρώτη προβολή γίνεται χωρίς σχολιασμούς και διακοπές. Μετά το τέλος της σχολιάζουμε το περιεχόμενο με τα παιδιά.
- Μετά το σχολιασμό ξαναπροβάλλουμε το βίντεο και το σταματάμε σε κάθε μαμά και παιδί. Προτρέπουμε τα παιδιά να γράψουν στον πίνακα το όνομα του ζώου που προβάλλεται με το άρθρο, (ο πίθηκος, το λιοντάρι - σε μορφή καταλόγου). Αν δεν μπορούν μόνα τους τα βοηθάμε με μεγαλόφωνη γραφή (λέμε και γράφουμε ταυτόχρονα). Στη συνέχεια τα παιδιά αντιγράφουν στα τετράδια τους.
- Με βάση τον κατάλογο των ζώων που είναι γραμμένος στον πίνακα, καλούμε τα παιδιά να πουν τα ονόματα των μικρών τους (πιθηκάκι, λιονταράκι) και τα συμπληρώνουμε δίπλα.
- Ζητάμε από τα παιδιά να παρατηρήσουν τα ονόματα των μικρών και να πούνε σε τι τελειώνουν. Τα παιδιά (και με τη βοήθεια μας) εντοπίζουν την κατάληξη –ακι και παίζουμε το παιχνίδι «μικραίνω τα πράγματα της τάξης» (καρέκλα-καρεκλάκι).

Μητακίδου, Σούλα, Τρέσσου, Ευαγγελία Manna, Anthony L. (2006). *Η γάτα κουμπάρα*. Εικονογράφηση: Σοφία Φόρταμα. Σύνθεση, αφήγηση & τραγούδι: Ηρακλής Πασχαλίδης. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.

- Παρουσιάζουμε στα παιδιά το μεγάλο βιβλίο «*Η γάτα Κουμπάρα*» και συζητάμε για το μέγεθός του. Δείχνουμε κάθε σελίδα του στα παιδιά και ζητάμε να μας πουν αν βλέπουν καλύτερα τις εικόνες και το κείμενο. Δείχνουμε κάποιες λέξεις και ζητάμε ν' αποπειραθούν να τις διαβάσουν ώστε να κατανοήσουν τη λειτουργία του.
- Διαβάζουμε με μεγαλόφωνη ανάγνωση. Ακολουθώντας τους τρόπους της μεγαλόφωνης και της από κοινού ανάγνωσης μπορούμε ν' ασχοληθούμε με το περιεχόμενο της ιστορίας που είναι έμμετρη, ζητώντας από τα παιδιά να την αφηγηθούν σε μορφή πεζού.
- Προσπαθούμε να εντοπίσουμε κάποια ονόματα μέσα από τα οποία μπορεί να γίνει εκμάθηση γραμμμάτων (πώς λέγανε τον παππού ή κάποιο άλλο μέλος της οικογένειας;).
- Ζητάμε από τα παιδιά να μετρήσουν τα ποντίκια που χορεύουν. Να δείξουν το τέταρτο ή το έκτο ποντίκι στη σειρά. Ζητάμε να υπολογίσουν πόσα έμειναν όταν δύο ποντίκια βγήκαν από το χορό. Πόσα έγιναν όταν μπήκαν στο χορό η Βάσω, ο Νίκος και ο Τάσος;
- Μιλάμε για τους τακτικούς και απόλυτους αριθμούς. Χωρίζουμε ένα κομμάτι χαρτί του μέτρου σε δύο στήλες και γράφουμε στη μία τις λέξεις που δηλώνουν τακτικούς αριθμούς (πρώτος/-η/-ο, δεύτερος/-η/-ο, κλπ) και στην άλλη τις αντίστοιχες που δηλώνουν απόλυτους αριθμούς (ένας/ μία/ ένα, δύο, κλπ). Ζητάμε από τα παιδιά να επαναλάβουν τις λέξεις καθώς τις γράφουμε. Μπορούμε να σταματάμε πότε-πότε και να ζητάμε να μαντέψουν τον επόμενο αριθμό.
- Αξιοποιούμε τις λέξεις «μονά» και «ζυγά» για να μιλήσουμε για μονούς και ζυγούς αριθμούς. Το ίδιο κάνουμε και με τη λέξη «ζευγαράκια» και ζητάμε από τα παιδιά να μετρήσουν ανά δύο.

- Ακούμε το cd του παραμυθιού «*Η γάτα Κουμπάρα*».
- Από την οικογένεια των ποντικών μπορούμε πολύ εύκολα να περάσουμε και στη δική τους οικογένεια, να μιλήσουν γι' αυτή και να εξασκηθούν στη γραφή των ονομάτων των μελών μιας οικογένειας.
- Ρωτάμε κάθε παιδί πόσα μέλη έχει η οικογένεια του και χωρίζουμε ένα φύλλο χαρτί A4 σε τόσα τμήματα, ώστε να έχει ένα τμήμα για κάθε μέλος της οικογένειάς του. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να σχεδιάσουν μέσα στα τμήματα εικόνες του εαυτού τους και των μελών της οικογένειάς τους και να βάλουν λεζάντα κάτω από κάθε πρόσωπο γράφοντας ποιο μέλος της οικογένειας είναι και το όνομά του π.χ. *η μαμά Μαρία, ο μπαμπάς Γιάννης, η γιαγιά Αλεξάνδρα, ο παππούς Βαλάντης, ο αδελφός Γιώργος, η αδερφή Χριστίνα, εγώ ο Παναγιώτης κλπ* (μπορούμε να προτείνουμε στα παιδιά να εντοπίσουν μόνα τους ή με τη βοήθειά μας στο βιβλίο τις λέξεις που δεν γνωρίζουν πώς γράφονται και με αφορμή τις δυσκολίες που παρατηρούμε εξηγούμε κάποια γράμματα ή δίψηφα π.χ. μπ).
- Στη συνέχεια κόβουν τα τμήματα και ζητάμε από τα παιδιά να τοποθετήσουν τα μέλη της οικογένειας τους ανάλογα με το ύψος από το ψηλότερο στο κοντύτερο ή και το αντίθετο.
- Δίνουμε στα παιδιά τον παρακάτω πίνακα για να γράψουν ή να κολλήσουν τις εικόνες που έκοψαν στην αντίστοιχη στήλη.

<i>Πιο κοντοί από μένα</i>	<i>Εγώ</i>	<i>Πιο ψηλοί από μένα</i>

- Παρουσιάζουμε στον πίνακα το δεντροδιάγραμμα της δική μας οικογένειας και εξηγούμε στα παιδιά τη λειτουργία του.
- Δίνουμε σε κάθε παιδί να συμπληρώσει το δεντροδιάγραμμα ([βλ. παράρτημα 21](#)) της δικής του οικογένειας, εξηγώντας και βοηθώντας τα όπου χρειάζεται.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΧΩ: Να βλέπω τους γονείς μου, έστω κι αν δεν ζουν μαζί, και να με φροντίζουν.

Τα παιδιά:

- Συζητάνε και κατανοούν ότι υπάρχουν διάφοροι τύποι οικογενειών.
- Συνειδητοποιούν τις υποχρεώσεις των γονιών απέναντι στα παιδιά, ως δικαίωμά τους.
- Διαβάζουν το φυλλάδιο «έχω, έχεις, έχει, όλοι έχουμε δικαιώματα» ([Συνήγορος του παιδιού](#)), σχολιάζουν το σύνολο των δικαιωμάτων που αναφέρονται και ξαναθυμούνται όσα αναφέρθηκαν σε προηγούμενες ενότητες.
- Δημιουργούν αφίσα με τα δικαιώματα του παιδιού και την αναρτούν στο χώρο του σχολείου.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΧΟΥΝ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ

Τα παιδιά:

- Ενημερώνονται για τη διακήρυξη των δικαιωμάτων των ζώων, τα οποία παρουσιάζονται εικονογραφημένα. (βλ. παρουσίαση με τα δικαιώματα των ζώων).
- Συγκρίνουν τα δικαιώματα των παιδιών και των ζώων.
- Συζητάνε για την ανάγκη προστασίας «του σπιτιού» των ζώων και των ανθρώπων, του περιβάλλοντος.
- Συζητάνε για τη ρύπανση (εδάφους, αέρα, νερού), τη συμβολή του ανθρώπου στη ρύπανση, αλλά και για τα μέτρα προστασίας που μπορούμε να πάρουμε.
- Εστιάζουν, με τη βοήθειά μας, στο ζήτημα της ανακύκλωσης και των ανακυκλώσιμων υλικών (πολλοί Ρομά ασχολούνται με τη συλλογή - ανακύκλωση παλιοσίδερων).

Ενότητα 6^η

Κατοικία

Στόχοι

Τα παιδιά:

- Να αναγνωρίζουν, να μάθουν αλλά και να χρησιμοποιούν γνωστά γράμματα και όσα μάθουν, μέσα από τις δραστηριότητες, π.χ. Φφ (φωλιά), Ββ (βάτραχος) στη γραφή λέξεων.
- Να μάθουν να αναγνωρίζουν και να διαβάζουν το /ου/
- Να μπορούν να αναγνωρίζουν τα Σ,σ,ς και να το διαβάζουν κι όταν ακολουθεί σύμφωνα στ, σπ, σκ.
- Να μάθουν πώς διαβάζεται το /στ/ και πώς το /τσ/, να τα ξεχωρίζουν και να τα χρησιμοποιούν στο γραπτό τους λόγο.
- Να μάθουν να εντοπίζουν στις λέξεις, να διαβάζουν και να γράφουν τα δίψηφα σύμφωνα (μπ,ντ,γκ,γγ,τζ,τσ) και τους συνδυασμούς αυ, ευ.
- Να εξοικειωθούν με τη χρήση ενός διευρυμένου λεξιλογίου (για την κατοικία των ζώων και των ανθρώπων) και να αρχίσουν να το χρησιμοποιούν σταδιακά.
- Να αναγνωρίζουν και να γράφουν αριθμούς, να απαριθμούν αντικείμενα, να αντιστοιχίζουν τον αριθμό με την ονομασία του.
- Να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν γεωμετρικά σχήματα και γεωμετρικά στερεαία.
- Να κάνουν ραβδογράμματα και να βγάζουν συμπεράσματα.

Μέρος 1^ο

Τα σπίτια των ζώων

Hawkins, Colin (1993). *Στης καμηλοπάρδαλης τη μύτη*. Εικονογράφηση: Κόλιν Γουέστ. Διασκευή: Μαριανίνα Κριεζή. Αθήνα: Άμμος.

- Παρουσίαση και ανάγνωση του βιβλίου «*Στης καμηλοπάρδαλης τη μύτη*».
- Σχολιασμός της ιστορίας μετά το τέλος της ανάγνωσης (ποια είναι η επιθυμία του Κωστάκη, ποια ζώα παρουσιάζονται και τι τον συμβουλεύει το καθένα, τι κάνει η καμηλοπάρδαλη κτλ).
- Δεύτερη ανάγνωση του βιβλίου, από κοινού ανάγνωση με τα παιδιά. Συμφωνούμε το όχι να το λένε τα παιδιά.
- Συνεχίζουν τα παιδιά την ιστορία: τι θα γινόταν αν δεν είχε φταρνιστεί η Νεφερίτη.
- Προσπαθούν τα παιδιά βλέποντας το κείμενο του βιβλίου να εντοπίσουν τα ονόματα των ηρώων. Εξηγούν με ποια κριτήρια τα εντόπισαν (πρώτο γράμμα κεφαλαίο ή τους ήταν ήδη γνωστό γιατί ήταν όνομα κάποιου παιδιού ή οτιδήποτε άλλο πούνε).
- Ρωτάμε τι ζώο είναι ο Κωστάκης και γράφουμε στον πίνακα τη λέξη βάτραχος.
- Κάνοντας παιχνίδια φωνολογικής ενημερότητας καταλήγουμε στο Ββ και στη γραφή του (αν δυσκολεύει κάποια παιδιά).
- Συζητάμε για το πού ζει ο βάτραχος, δίνουμε μια λευκή σελίδα και ζητάμε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν ένα βατραχάκι στο φυσικό του χώρο με λεζάντα (με αφορμή αυτό μιλάμε για την κατοικία των ζώων).
- Τα παιδιά γράφουν στο τετράδιό τους τη λέξη βάτραχος και το όνομά του (Κωστάκης).

- Παρουσίαση του βιβλίου «Αυτό το σπίτι τίνος είναι;» ή στην αρχή παρουσίαση μόνο των εικόνων.

Παπανικολάου, Ρούλα Α. (1997). *Αυτό το σπίτι τίμος είναι;* Εικονογράφηση: Νίκος Μαρουλάκης. Θεσσαλονίκη: Μικρός Πρίγκηπας.

- Δείχνοντας τις εικόνες με σπίτια ζώων, συζητάμε με τα παιδιά για το κάθε «σπίτι» και ποιος μένει εκεί.

- Χωρίζουμε σε δυο κατηγορίες τα είδη κατοικίας:

- α. φωλιές ήμερων ζώων που γίνονται από τον άνθρωπο
- β. φωλιές άγριων ζώων

- Ονομάζουμε κατοικίες σε κάθε κατηγορία:

α. κοτέτσι	β. λαγούμι
στάνη	σπηλιά
στάβλος	χελιδονοφωλιά
κλουβί	κουφάλα

- Δείχνουμε εικόνες από τα παραπάνω είδη και ζητάμε από τα παιδιά να τα ονομάσουν (χρησιμοποιώντας και το αντίστοιχο άρθρο). Καθώς τα ονομάζουν γράφουμε τα ονόματά τους στον υπολογιστή μπροστά στα παιδιά (εάν δε γίνει χρήση υπολογιστή μπορεί η δραστηριότητα να μεταφερθεί στον πίνακα).

- Δραστηριότητα αντιστοίχισης σε φωτοτυπία (εικόνες ζώων και των σπιτιών τους με λεζάντες):

λαγός	λαγούμι
χελώνα	καβούκι
αρκούδα	βουνό
σκίουρος	κουφάλα
πουλί	κλουβί (βλ. παράρτημα 23)

- Ακούμε το τραγούδι «όταν θα πας κυρά μου στο παζάρι», το τραγουδάμε και τα παιδιά μιμούνται τις φωνές των ζώων.

<http://www.youtube.com/watch?v=VRQaDrH7hvU>

- Ακούμε το τραγούδι «όταν θα πας κυρά μου στο παζάρι» και αφού το τραγουδήσουμε και το παίξουμε επανερχόμαστε στη δραστηριότητα της αντιστοίχισης με στόχο την εκμάθηση του /ου/.
- Ζητάμε από τα παιδιά να παρατηρήσουν τα ονόματα των φολιών και να βρουν ένα ζευγάρι γραμμάτων που υπάρχει σε όλα τα ονόματα και να το κυκλώσουν.
- Αφού το κυκλώσουν ζητάμε να μας πούνε το όνομα κάθε φολιάς και να προσπαθήσουν να εντοπίσουν ποιον ήχο βγάζει αυτό το ζευγάρι γραμμάτων.
- Αφού εντοπίσουν (με τη βοήθεια μας) το ου ζητάμε να μας πούνε λέξεις που περιέχουν το ου (στην αρχή, στη μέση, στο τέλος).
- Μπορούμε να ξανακούσουμε το τραγούδι «όταν θα πας κυρά μου στο παζάρι» και να κάνουν τα παιδιά τις φωνές των ζώων και να προσπαθήσουν να εντοπίσουν σε ποιες φωνές ακούνε /ου/.
- Βγαίνουμε στην αυλή και ζητάμε από τα παιδιά να κοιτάξουν προς τα πάνω και να πούνε τι βλέπουν, αλλά να αρχίζει από ου.
- Επιστρέφουμε στην τάξη και ζητάμε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν τον ουρανό και να γράψουν τη λέξη.
- Επιπλέον, μπορούμε να προτείνουμε να ζωγραφίσουν το ουράνιο τόξο (έχουμε ήδη μιλήσει στις μέρες της εβδομάδας), να γράψουν τ' όνομά του ή και τα χρώματά του σαν λεζάντα.
- Τα παιδιά γράφουν στο τετράδιό τους δύο ή τρεις λέξεις που έχουν ου.

- Δίνουμε φωτοτυπημένες σελίδες του βιβλίου (δεμένες με συρραπτικό) «Αυτό το σπίτι τίνος είναι;» (το σπίτι το σκύλου, της αγελάδας, του κουνελιού και της αράχνης με τα συνοδευτικά κείμενα).
- Τα παιδιά ξεφυλλίζουν τα βιβλία τους και σε κάθε εικόνα λένε το όνομα του σπιτιού του κάθε ζώου και ταυτόχρονα προσπαθούν να εντοπίσουν τη λέξη στο κείμενο και να την κυκλώσουν.
- Δίνουμε έμφαση στο γράμμα σ και στους συνδυασμούς του με διάφορα σύμφωνα (στ, σπ, σκ) και επεκτείνουμε ζητώντας από τα παιδιά να πούνε και άλλες λέξεις τις οποίες γράφουμε στον πίνακα, να σχηματίσουν προτάσεις και να αντιγράψουν στο τετράδιό τους δύο - τρεις λέξεις ή μια πρόταση.
- Τα παιδιά κατασκευάζουν από χαρτοκιβώτιο μικρό, που πάμε στο σχολείο, ένα σκυλόσπιτο και γράφουν σε καρτέλα «το σπίτι του σκύλου» που την κολλάνε με τη μορφή ταμπέλας (ομαδική δραστηριότητα στην οποία θα εμπλακούν και μαθηματικές έννοιες που έχουν σχέση με γεωμετρικά στερεά).

- Δίνουμε φωτοτυπημένες σελίδες του βιβλίου (δεμένες με συρραπτικό) «Αυτό το σπίτι τίνος είναι» (φωλιά πελαργού, χελιδονοφωλιά, φωλιά πουλιών με τα συνοδευτικά κείμενα).
- Συζητάμε για την ονομασία των σπιτιών των πουλιών και αφού προφορικά αναφέρουν τη λέξη φωλιά ζητάμε να την εντοπίσουν στα τρία κείμενα και να την κυκλώσουν.
- Τη γράφουμε στον πίνακα και παίζουμε με λέξεις που αρχίζουν ή περιέχουν /φ/.
- Ζητάμε από το χθεσινό τους βιβλίο να βρουν το όνομα του σκύλου (ΦΛΟΚΙ) και να το γράψουν σε καρτέλα με πεζά (την οποία θα τοποθετήσουν στο σκυλόσπιτο), υπενθυμίζοντας τη γραφή των κύριων ονομάτων.
- Τα παιδιά γράφουν (αντιγράφουν από τον πίνακα) στα τετράδιά τους τη φράση «Το σπίτι του σκύλου Φλόκι» με πεζά και κεφαλαία.

- Παρουσιάζουμε στα παιδιά το βιβλίο «*Ο Τσίφτης*⁷», σχολιάζουν το εξώφυλλό του, ξεφυλλίζουμε το βιβλίο, κάνουν εικασίες για την ιστορία με βάση τις εικόνες και τους το διαβάζουμε μεγαλόφωνα (με το γνωστό τρόπο).
- Επικεντρώνουμε στο όνομα του ήρωα και γράφουμε καρτέλα με το όνομά του. Καθώς τη γράφουμε ρωτάμε τα παιδιά αν είναι αγόρι ή κορίτσι κι από πού το καταλαβαίνουμε κι έτσι καταλήγουμε στο άρθρο.
- Σχολιάζουμε και διδάσκουμε ταυτόχρονα το /τσ/. Ξαναθυμόμαστε τη λέξη ιστός που γράψανε σε προηγούμενη δραστηριότητα και ζητάμε από τα παιδιά να παρατηρήσουν τη θέση των δυο γραμμάτων στην κάθε λέξη και στη συνέχεια να πούνε αν η θέση καθορίζει και τον τρόπο που διαβάζονται.
- Φτιάχνουμε καρτέλες με εικόνες (βλ. [παράρτημα 24](#)) και παίζουμε το παιχνίδι «σε ποια φωλιά μπαίνει;». Ζωγραφίζουμε στον πίνακα μια φωλιά για το /στ/ και μια για το /τσ/. Κάθε καρτέλα εικονίζει ένα πράγμα που έχει /στ/ ή /τσ/. Οι καρτέλες είναι μέσα σ' ένα κουτί. Τα παιδιά με τη σειρά τραβάνε από μια καρτέλα και θα πρέπει να την κολλήσουν (με μπλου τακ ή χαρτοταινία) στην ανάλογη φωλίτσα.

⁷ Ινκπεν Μικ(1991). *Ο Τσίφτης*.Εικονογράφηση: Ινκπεν Μικ. Μετάφραση: Κουντούρης Τώνης. Εκδόσεις Μαργαρίτα

Μέρος 2ο

Δραστηριότητες εμπέδωσης

Sitthiporn Pongsuk (2010). *Τα τρία γουρουνάκια*. Εικονογράφηση: Sitthiporn Pongsuk. Μετάφραση: Βαγγέλης Τασσιόπουλος. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες.

- Διαβάζουμε το βιβλίο «*Τα τρία γουρουνάκια*».
- Αν το θέλουν τα παιδιά γίνεται και δεύτερη ανάγνωση στην οποία καλούνται να συμμετέχουν κι αυτά.
- Σχολιάζουμε την ιστορία και προτρέπουμε τα παιδιά να διηγηθούν το παραμύθι. Αν θεωρούμε ότι ενισχύει τα παιδιά ηχογραφούμε την αφήγηση, την ακούν και τη σχολιάζουν ή αφού την έχουμε απομαγνητοφωνήσει τη φέρνουμε γραμμένη στην τάξη, τους τη δείχνουμε και τη διαβάζουμε.
- Σε μια από τις αναδιηγήσεις της ιστορίας μπορούμε να εισάγουμε και προβλήματα 4 πράξεων. Για παράδειγμα, «Μια φορά κι έναν καιρό ήταν τρία γουρουνάκια. Ο Ασπρούλης 2 χρονών, ο Μαυρούλης 4 και ο Καφετούλης 6. Πόσα χρόνια διαφορά είχε κάθε γουρουνάκι με τα αδέρφια του;».
- Παίζουμε επιτραπέζια παιχνίδια που φτιάχνουμε μαζί με τα παιδιά ([βλ. παράρτημα 54](#)).
- Συζητάμε για τα υλικά που χρησιμοποίησε κάθε γουρουνάκι για να χτίσει το σπίτι του (άχυρο, ξύλο, τούβλο).
- Δίνουμε στα παιδιά εικόνες από το παραμύθι για να τις χρωματίσουν και να γράψουν λεζάντες ([βλ. παράρτημα 25](#)).
- Τα παιδιά γράφουν στο τετράδιο τον τίτλο του παραμυθιού.

- Παρουσιάζουμε το βιβλίο «*Τα τρία μικρά λυκάκια*» και ζητάμε από τα παιδιά με βάση την εικονογράφηση και ότι μπορούν να διαβάσουν απ' το εξώφυλλο να κάνουν εικασίες για την υπόθεση.

Τριβιζάς, Ευγένιος. *Τα τρία μικρά λυκάκια*. (1994). Εικονογράφηση: Έλεν Οξένπερ. Αθήνα: Μίνωας.

- Μεγαλόφωνη ανάγνωση του βιβλίου «*Τα τρία μικρά λυκάκια*» και σχολιασμός στη συνέχεια.
- Κάνουμε πολλαπλές αναγνώσεις του βιβλίου και κάθε φορά ζητάμε από τα παιδιά να συμμετέχουν είτε στα επαναλαμβανόμενα μοτίβα του βιβλίου είτε στο ρόλο κάποιου ζώου .
- Δίνουμε φωτοτυπία από το βιβλίο με την εικόνα του γουρουνιού και ζητάμε να γράψουν το μοτίβο «Ο Ρούνι, Ρούνι το ύπουλο κακό γουρούνι» ([βλ. παράρτημα 26](#)).
- Δίνουμε το κείμενο «Φύσα, φύσα φύσα. Φύσα με θυμό και λύσσα, φύσα σαν το φουσερό το σπιτάκι το γερό» που είναι και το άλλο επαναλαμβανόμενο μοτίβο του παραμυθιού και ζητάμε από τα παιδιά να κάνουν μεγαλόφωνη ανάγνωση (θα τα βοηθήσει πολύ το ότι ήδη το έχουν μάθει να το λένε προφορικά και θα μπορούν έτσι να αντιστοιχίσουν αυτό που λένε μ' αυτό που γράφει).
- Συζήτηση- σύγκριση των δύο παραμυθιών.
- Δραματοποίηση σκηνών του παραμυθιού.

Μέρος 3ο

Από την κατοικία των ζώων στην κατοικία των ανθρώπων

- Παρουσιάζουμε το βιβλίο «*Το σπίτι του πειρατή*» και συζητάμε για το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο (τι εικονίζεται με λεπτομέρειες, τι είναι ο πειρατής, ποιο είναι το σπίτι του, τι σχέση μπορεί να έχουν τα ζώα της εικόνας).

Αρμισατζ, Ρόντα_ (2008). *Το σπίτι του πειρατή*. Μετάφραση: Ρένα Ρώσση - Ζαΐρη. Εικονογράφηση: Χόλι Σουέν. Αθήνα: Μεταίχιμο.

- Προτρέπουμε τα παιδιά να φανταστούν και να πούνε ποιο είναι το περιεχόμενο του βιβλίου.
- Διαβάζουμε το κείμενο του οπισθόφυλλου και καλούμε τα παιδιά να εντοπίσουν το όνομα του πειρατή, την ηλικία του, το όνειρό του και το χαιρετισμό που απευθύνει (η δραστηριότητα τονίζει μεταξύ άλλων και τη σημασία του οπισθόφυλλου, το οποίο μας δίνει πολλές πληροφορίες για το κείμενο).
- Γράφουμε τις λέξεις «πειρατής, όνειρο, γεια» στον πίνακα και ζητάμε από τα παιδιά να εντοπίσουν ποια γράμματα έχουν οι λέξεις ίδια και να πούνε πώς διαβάζονται (το ει είναι γνωστό από τη λέξη είναι).
- Συζητάμε για το όνειρο του πειρατή και τα παιδιά λένε τα δικά τους όνειρα.
- Προτρέπουμε τα παιδιά να γράψουν (με τη βοήθεια μας) στο τετράδιό τους μια απλή πρόταση με το όνειρό τους (π.χ. το όνειρο μου είναι να γίνω δασκάλα-καλό είναι να μη βάλουμε δεύτερο τόνο στη λέξη όνειρο).
- Ακούμε το τραγούδι «θέλω να γίνω κηπουρός»
<http://www.youtube.com/watch?v=LVNoyWNt9Ys>

- Μεγαλόφωνη ανάγνωση του βιβλίου «*Το σπίτι του πειρατή*» (βιβλίο στραμμένο προς τα παιδιά, δείχνοντας το κείμενο).
- Συζητάμε για τις περιπέτειες του Φρίξου μέχρι να πραγματοποιήσει το όνειρό του και για το πώς αισθανόταν όσο ζούσε στο πλοίο και πώς αισθανόταν όταν βρήκε το σπίτι το δικό του.
- Διαβάζουμε την πρώτη διπλή σελίδα του βιβλίου, συζητάμε για την εικόνα, παρατηρούμε ότι το όνειρο εικονίζεται σε συννεφάκι και καλούμε τα παιδιά να συγκρίνουν το σπίτι του ονείρου και το σπίτι που βρήκε στο τέλος (να διατυπώσουν ομοιότητες και διαφορές).
- Δίνουμε φωτοτυπία την πρώτη διπλή σελίδα του βιβλίου και ζητάμε από τα παιδιά να πούνε που έμενε ο Φρίξος και πως ζούσαν όλοι στο πλοίο.
- Γράφουμε στον πίνακα τη λέξη «πλοίο» και την πρόταση «Ήταν όλοι στριμωγμένοι».
- Καλούμε τα παιδιά να βρουν στα κειμενάκια και να υπογραμμίσουν ό,τι γράψαμε στον πίνακα.
- Στη συνέχεια καλούμε τα παιδιά να βρουν ποια γράμματα είναι ίδια στις λέξεις «πλοίο, όλοι, στριμωγμένοι» και προσπαθούμε να τα διαβάσουμε.
- Προτρέπουμε να παιδιά να πούνε μια πρόταση που να έχει τις λέξεις πλοίο και όλοι (Στο πλοίο όλοι τραγουδάνε).
- Βοηθάμε τα παιδιά να γράψουν τις προτάσεις τους στο τετράδιό τους.
- Ζωγραφίζουν τα παιδιά τον εαυτό τους και το όνειρό τους σε συννεφάκι.

- Μεγαλόφωνη ανάγνωση του βιβλίου «*Το σπίτι του πειρατή*» (βιβλίο στραμμένο προς τα παιδιά, δείχνοντας το κείμενο).
- Ζητάμε από τα παιδιά να πούνε με ποιους έμενε ο Φρίξος στο πλοίο και γράφουμε τη λέξη «οικογένεια» στον πίνακα.
- Δίνουμε τη λέξη σε καρτέλα στα παιδιά και ζητάμε να πούνε τι παρατηρούν, βοηθάμε να εντοπίσουν το ει και οι και να τα κυκλώσουν.
- Κόβουν τα παιδιά τα γράμματα της καρτέλας και προσπαθούν να ανασυνθέσουν τη λέξη.
- Ζητάμε από τα παιδιά να συμβουλευτούν τη φωτοτυπία τους (διαβάζουμε ξανά το κείμενο) και να πούνε τι πάθαινε ο Φρίξος όταν ταξίδευε.
- Γράφουμε τη λέξη «ναυτία» στον πίνακα, συζητάμε για τη σημασία της λέξης, για το πότε παθαίνουμε ναυτία.
- Εξηγούμε πώς διαβάζουμε το αυ=αφ, ζητάμε από τα παιδιά να μας πούνε άλλες λέξεις αν γνωρίζουν (αν δεν γνωρίζουν βοηθάμε εμείς ρωτώντας για παράδειγμα: με τι ακούμε;) γράφουμε τις λέξεις στον πίνακα (ναύτης, αυτοκίνητο, αυτί).
- Δίνουμε στα παιδιά μια φωτοτυπία με εικόνες από ένα ναύτη, ένα αυτοκίνητο και ένα αυτί και ζητάμε να αντιγράψουν από τον πίνακα την κατάλληλη λέξη κάτω από κάθε εικόνα.

- Μεγαλόφωνη ανάγνωση του βιβλίου «*Το σπίτι του πειρατή*» (βιβλίο στραμμένο προς τα παιδιά, δείχνοντας το κείμενο).
- Ζητάμε από τα παιδιά να αφηγηθούν την ιστορία του Φρίξου (κάθε παιδί μπορεί να προσθέτει κάποια στοιχεία στην αφήγηση).
- Ρωτάμε τα παιδιά να μας πούνε ποια ζώα πήρε μαζί του ο Φρίξος και ποιο ζώο ξεφυσούσε αγριεμένο.
- Γράφουμε τη λέξη ταύρος στον πίνακα και ζητάμε από τα παιδιά να παρατηρήσουν και να πουν αν υπάρχουν γνωστά γράμματα.

- Διαβάζουμε τη λέξη και συζητάμε για το «παιχνίδι» του αυ ότι δηλαδή κάποιες φορές διαβάζεται αφ και κάποιες αβ.
- Ζητάμε από τα παιδιά να μας πούνε άλλες λέξεις αν γνωρίζουν (αν δεν γνωρίζουν βοηθάμε εμείς ρωτώντας για παράδειγμα: πού παίζουμε) γράφουμε τις λέξεις στον πίνακα (αυλή, Αύγουστος, θησαυρός).
- Προτρέπουμε τα παιδιά να σχηματίσουν προτάσεις με τις λέξεις που είναι γραμμένες στον πίνακα (Ένας ταύρος στην αυλή).
- Παίζουμε το παιχνίδι «κάνω τη φωνή του ζώου» με βάση το βιβλίο. Αφηγούμαστε την ιστορία του Φρίξου και τα παιδιά κάθε φορά που ακούν το όνομα κάποιου ζώου πρέπει να κάνουν τις αντίστοιχες φωνές.

- Αφηγούμαστε στα παιδιά της εξής ιστορία:

Θυμάστε παιδιά το παιχνίδι που παίζει το α με το υ και άλλοτε διαβάζεται αφ και άλλοτε αβ. Που λέτε ζήλεψαν και άλλα γράμματα και ήθελαν να κάνουν παιχνιδιάρικα ζευγαράκια έτσι ώστε να διαβάζονται με δύο τρόπους. Όμως το άλφα έλεγε ότι αυτός είναι αρχηγός της αλφαβήτας και μόνο αυτός έχει το δικαίωμα να κάνει ζευγαράκια παιχνιδιάρικα.

Όλα τα γράμματα συμφωνήσαν εκτός από το ε που είπε:

- Τι μας λες άλφα, δε φτάνει που είσαι αρχηγός πρέπει να είσαι και ο μόνος με παιχνιδιάρικά ζευγαράκια; Εγώ είμαι το ε και από εμένα αρχίζουν σπουδαίες λέξεις ελευθερία, επιτυχία, εφιάλτης, έκρηξη, επίθεση. Τι θέλεις δηλαδή να κάνω επίθεση, να προκαλέσω έκρηξη που θα έχει μεγάλη επιτυχία, να χάσεις την ελευθερία σου και να βλέπεις μόνο εφιάλτες; Θέλεις ε, ε, ε!

- Ε, ε, ε... όχι, όχι. Εντάξει, συμφωνώ να κάνεις ζευγάρι παιχνιδιάρικο.

- Ζήτω! Μπράβο!

Έτσι το ε έκανε ζευγάρι με το υ και όπως ακριβώς το α άλλοτε διαβάζεται εβ και άλλοτε εφ.

- Διαβάζουμε από το βιβλίο «*Το σπίτι του πειρατή*» τη φράση που έλεγαν τα ζώα όταν τα βοηθούσε ο Φρίξος (Σε ευχαριστώ. Είσαι πολύ ευγενικός για πειρατής.) και τη γράφουμε στον πίνακα.
- Δίνουμε φωτοτυπία από το βιβλίο και ζητάμε από τα παιδιά να υπογραμμίσουν τα ευ και να τα διαβάσουν.
- Ζητάμε από τα παιδιά να παρατηρήσουν τις ημέρες της εβδομάδας και να βρουν που υπάρχει ευ = εφ και ευ = εβ και γράφουμε τις λέξεις στον πίνακα (Δευτέρα, Παρασκευή).
- Καλούμε τα παιδιά να πουν προτάσεις με τις λέξεις Δευτέρα και Παρασκευή (τη Δευτέρα ζωγραφίζω και την Παρασκευή σκουπίζω) και στη συνέχεια με τη βοήθειά μας τις γράφουν στο τετράδιό τους.
- Παίζουμε κάποια σκηνή από το βιβλίο.

Μέρος 4ο

Τα σπίτια αγαπημένων ηρώων

Το σπίτι του Καραγκιόζη

- Προβολή του βίντεο (Καραγκιόζης –Το μπαούλο) :
<http://www.youtube.com/watch?v=Zvaj9d6x4qs>
- Συζητάμε με τα παιδιά για τον Καραγκιόζη (αν έχουν ξαναδεί, πώς παίζεται, πώς είναι φτιαγμένες οι φιγούρες, ποιες άλλες φιγούρες ηρώων γνωρίζουν, χαρακτηριστικά του Καραγκιόζη, το σπίτι του: παράγκα).
- Δίνουμε μια φωτοτυπία, στην οποία απεικονίζεται το σπίτι του Καραγκιόζη και το Σαράι και αναγράφεται η αντίστοιχη λεζάντα ([βλ. παράρτημα 27](#)). Ζητάμε από τα παιδιά να διαβάσουν τι γράφει και να κυκλώσουν τις λέξεις Καραγκιόζης και παράγκα.
- Γράφουμε τις λέξεις παράγκα και Καραγκιόζης στον πίνακα.
- Συζητάμε για το γκ, ζητάμε από παιδιά να πούνε κι άλλες λέξεις με γκ, τις γράφουμε στον πίνακα και βοηθάμε τα παιδιά να τις διαβάσουν.
- Δίνουμε μια εικόνα του Καραγκιόζη και μια της παράγκας και ζητάμε να γράψουν λεζάντες ([βλ. Παράρτημα 28](#)).
- Δίνουμε μια φωτοτυπία όπου εικονίζονται πράγματα που γράφονται με γκ και ζητάμε από τα παιδιά να προσπαθήσουν να γράψουν τις λέξεις ([βλ. παράρτημα 30](#))

- Παρουσιάζουμε στα παιδιά τρεις φωτογραφίες (του Καραγκιόζη, του Γκαρή από το Γουίνι, του Γκάρι από τον Μπομπ το Σφουγγαράκη) ([βλ. παράρτημα 29](#)).
- Συζητάμε με τα παιδιά για τους ήρωες, αν τους γνωρίζουν τι είναι ο καθένας (γαϊδούρι και σαλιγκάρι), πώς ονομάζεται η σειρά που παίζουν.
- Γράφουμε τα ονόματα των τριών ηρώων στον πίνακα (Καραγκιόζης, Γκάρι το σαλιγκάρι, Γκαρή το γαϊδούρι) και καλούμε τα παιδιά να τα διαβάσουν και να κυκλώσουν το γκ.

- Δίνουμε φωτοτυπία με τους ήρωες και ζητάμε από τα παιδιά να αντιγράψουν τα ονόματα (αν δεν μπορούν να γράψουν όλη τη φράση αρκούμαστε στο όνομα).
- Δίνουμε στα παιδιά φιγούρες του Καραγκιόζη (paidika.gr) ή και άλλων ηρώων αν θέλουν, να τις κόψουν και να τις φτιάξουν (με διπλόκαρφα και καλαμάκι σπαστό να την κρατάνε) και προτείνουμε να παίξουν μια μικρή παράσταση Καραγκιόζη (θέατρο σκιών) πίσω από την κουρτίνα της τάξης.

Το σπίτι του Μπομπ Σφουγγαράκη

- Δίνουμε ή δείχνουμε μια εικόνα με το σπίτι του Μπομπ Σφουγγαράκη και ρωτάμε τα παιδιά αν γνωρίζουν ποιος μένει σ' αυτό το σπίτι ([βλ. παράρτημα 31](#)).
- Γράφουμε στον πίνακα το όνομα και όταν φτάνουμε στο γγ ζητάμε από τα παιδιά να μας πούνε πώς θα το γράψουμε. Αν το έχουν δει πολλές φορές γραμμένο μπορεί να θυμούνται και να το πούνε σωστά οπότε εξηγούμε ότι το γκ, γγ γράφεται με δυο τρόπους. Αν τα παιδιά πούνε γκ τότε πάλι εξηγούμε και μαθαίνουμε και τους δυο τρόπους γραφής.
- Δίνουμε στα παιδιά φωτοτυπία του ήρωα και ζητάμε να γράψουν το όνομα του ([βλ. παράρτημα 32](#)).
- Ζητάμε από τα παιδιά να πούνε λέξεις που να έχουν γγ ή να ψάξουν με τη βοήθεια μας σε λεξικό και τις γράφουν τα παιδιά στον πίνακα (αν δεν μπορούν τις γράφουμε εμείς).
- Ως δραστηριότητα εμπέδωσης παίζουμε ένα παιχνίδι με καρτέλες στις οποίες αναγράφονται λέξεις με γκ και γγ. Τοποθετούμε στη μια μεριά του πίνακα τον Καραγκιόζη και στην άλλη τον Μπομπ Σφουγγαράκη. Μέσα σ' ένα κουτί έχει καρτέλες με εικόνες και λεζάντες με γκ, γγ. Κάθε παιδί επιλέγει με κλειστά μάτια μια καρτέλα. Αν η λέξη της καρτέλας που τράβηξε έχει γκ την κολλάει κάτω από τον Καραγκιόζη και αν έχει γγ κάτω από τον Μπομπ Σφουγγαράκη ([βλ. παράρτημα 34](#)).

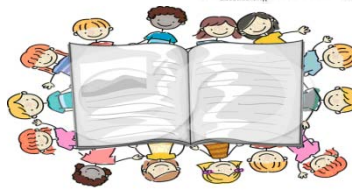
- Δείχνουμε κάποιους από τους ήρωες του Μπομπ Σφουγγαράκη και συζητάμε για τα ονόματα (βλ. παράρτημα 33).
- Προτρέπουμε τα παιδιά να γράψουν κάποια από τα ονόματα στον πίνακα (Γκάρι, Σάντυ, Πλαγκτόν) ως επαναληπτική άσκηση των δίψηφων συμφώνων.
- Προβολή του βίντεο (ο μουτζούρας Φρανκμπομπ) :
<http://www.greektube.org/content/view/158210/2/>
- Γράφουμε τον τίτλο του επεισοδίου στον πίνακα και καλούμε τα παιδιά να το διαβάσουν και να μάθουν το τζ.
- Διευκρινίζουμε την έννοια της λέξης μουτζούρα και ζητάμε από τα παιδιά να κάνουν μια μουτζούρα σε ένα χαρτί και να γράψουν τη λεζάντα.
- Στη συνέχεια ζητάμε από τα παιδιά να πούνε, με βάση το βίντεο που είδαν, τι έσπασε το μολύβι (τζάμι) και να προσπαθήσουν να το γράψουν στο τετράδιό τους (με τη βοήθειά μας).
- Καλούμε τα παιδιά να πούνε λέξεις με τζ και τις γράφουμε εμείς ή τα παιδιά στον πίνακα.
- Παίζουμε κρεμάλα με λέξεις που μάθαμε και έχουν δίψηφα σύμφωνα.

Μέρος 5ο

Εσωτερικό σπιτιού

- Δίνουμε σε μια φωτοτυπημένη σελίδα την εικόνα ενός σπιτιού με διάφορα δωμάτια του σπιτιού και ανοίγουμε συζήτηση για το πώς τα λένε και τι κάνουμε στο καθένα. Τα παιδιά αναγνωρίζουν και γράφουν σε κάθε βελάκι το όνομα του κάθε δωματίου ([βλ. παράρτημα 35](#)).
- Ζητάμε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν το σπίτι τους και να βάλουν μέσα σ' αυτό όλα τα άτομα που κατοικούν εκεί. Κάθε παιδί, μόλις τελειώσει τη ζωγραφιά του, απαριθμεί τα άτομα που ζωγράφισε.
- Στη συνέχεια δίνουμε στα παιδιά ένα καρτελάκι με τη φράση: «Στο σπίτι μου μένουν άνθρωποι και ζώα.». Τα παιδιά σημειώνουν τους αντίστοιχους αριθμούς. Όλοι μαζί στην τάξη συζητούν για τα μέλη των οικογενειών τους και μπορούν να καταγράψουν σε ραβδόγραμμα τα δεδομένα τους για να δουν σε ποια ού το σπίτι μένουν περισσότεροι άνθρωποι.
- Έχουμε έτοιμες καρτέλες όπου εικονίζονται διάφορα αντικείμενα που υπάρχουν μέσα σ' ένα σπίτι (καρέκλα, τραπέζι, καναπές, κρεβάτι, τηλεόραση, ντουλάπα, ντουλάπι, ψυγείο, κουζίνα, κτλ). Οι καρτέλες έχουν μόνο εικόνες και ζητάμε από τα παιδιά να μας πούνε πού συναντάμε αυτά τα αντικείμενα και πώς ονομάζεται το καθένα. Καθώς τα παιδιά λένε τα ονόματα τα γράφουμε κάτω από τις αντίστοιχες καρτέλες, μπροστά στα παιδιά μεγαλόφωνα, εξηγώντας τι γράφουμε κάθε φορά ([βλ. παράρτημα 36](#)).
- Αφού γραφούν όλες οι καρτέλες λέμε στα παιδιά να τις βάλουν σε ομάδες ανάλογα με το δωμάτιο στο οποίο βρίσκουμε αυτά τα αντικείμενα. Επομένως τα παιδιά πρέπει να ξαναπούνε τα ονόματα των διαφόρων δωματίων ενός σπιτιού. Κάνουμε πάλι από κοινού καρτέλες (μοβ ανοιχτό) μαζί με τα παιδιά (κουζίνα, σαλόνι, μπάνιο, κρεβατοκάμαρα, παιδικό δωμάτιο) και τις αναρτούμε στον πίνακα. Κάτω από κάθε καρτέλα-δωμάτιο ζητάμε από τα παιδιά να τοποθετήσουν από τις καρτέλες των αντικειμένων που ταιριάζουν στο καθένα.
- Να σημειωθεί ότι αν εκτιμήσουμε ότι δε χρειάζονται πλέον η χρήση καρτελών μπορεί η δραστηριότητα να γίνει στον πίνακα. Επειδή ήδη τα παιδιά θα έχουν μπει σε μια διαδικασία γραφής μπορούμε να ζητάμε τη βοήθειά τους σε ότι «δεν θυμόμαστε».

- Σε μια λευκή σελίδα ζωγραφίζουν τα παιδιά αντικείμενα του σπιτιού και γράφουν από κάτω τα ονόματά τους.
- Με αφορμή τις παραπάνω ζωγραφιές ζητάμε από τα παιδιά να αναγνωρίσουν κάποιο από τα γεωμετρικά σχήματα, που μπορεί να υπάρχουν αναρτημένα στην τάξη ή αρραδιασμένα μπροστά στα παιδιά, και να πουν το όνομά του – αν το γνωρίζουν. Γίνεται συζήτηση για τα γεωμετρικά σχήματα και ενθαρρύνονται τα παιδιά να αναγνωρίσουν και άλλα αντικείμενα που συναντούν στο σπίτι τους και μοιάζουν με κάποιο σχήμα. Για παράδειγμα, τα τζάμια μοιάζουν με το ορθογώνιο. Το τραπέζι μοιάζει με το τετράγωνο.
- Μεγεθύνουμε και φωτοτυπούμε φωτογραφίες των παιδιών (αν δεν είναι εύκολο να έχουμε φωτογραφίες των παιδιών μπορούμε να προβλέψουμε και να ζητήσουμε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν σε τετράγωνο χαρτί το πρόσωπό τους – προσοχή να καλύπτεται όλο το χαρτί). Ψαλιδίζουμε κάθε φωτοαντίγραφο για να φτιάξουμε ένα τετράγωνο και στη συνέχεια κόβουμε τη φωτογραφία σε 4 ή 8 ίσα τετράγωνα και φτιάχνουμε παζλ. Τα δίνουμε στα παιδιά και τους ζητάμε να τα συναρμολογήσουν και να περιγράψουν τόσο τα κομμάτια όσο και το τελειωμένο παζλ (συζητάμε για το τετράγωνο και τα χαρακτηριστικά του).
- Λέμε στα παιδιά να φανταστούν τι θα γινόταν αν ο κύκλος το έσκαγε από το σπίτι τους (Ποια πράγματα δεν θα μπορούσαν να σταθούν; Ποια παιχνίδια δεν θα μπορούσαν να λειτουργήσουν;). Το ίδιο παιχνίδι μπορούμε να κάνουμε και με άλλα σχήματα.
- Δείχνουμε στα παιδιά πώς μπορούν να σχεδιάσουν κύκλους με καπάκια από τα βάζα (φέρνουμε εμείς στην τάξη διάφορα κυκλικά καπάκια). Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να φτιάξουν κι αυτά τους δικούς τους κύκλους και να τους βάλουν τον ένα μέσα στον άλλο (ομόκεντροι κύκλοι) διευθετώντας τους από το μικρότερο στο μεγαλύτερο.

- Ζητάμε από τα παιδιά να πούνε και γράφουμε στον πίνακα τα ονόματα των δωματίων ενός σπιτιού. Τα γράφουμε σε μορφή καταλόγου και ζητάμε από κάθε παιδί να σηκωθεί και να γράψει το όνομα ενός αντικειμένου που ταιριάζει σε συγκεκριμένο δωμάτιο.
- Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να προσπαθήσουν να γράψουν στο τετράδιό τους μια πρόταση όπως «Ο μπαμπάς είναι στο μπάνιο.» ή «Η μαμά είναι στο σαλόνι.», «Η γιαγιά είναι στην κουζίνα.» «Εγώ είμαι στο δωμάτιό μου.».
- Καλούμε κάθε παιδί να περιγράψει προφορικά στα υπόλοιπα είτε το σπίτι του, είτε πώς θα ήταν το σπίτι που θα ήθελε να είχε.
- Δίνουμε πλαστελίνη στα παιδιά για να κατασκευάσουν τη βάση (τετράγωνη ή ορθογώνια) στην οποία στη συνέχεια θα στηρίξουν κομμάτια κανσόν κομμένα κατάλληλα ώστε να σχηματίσουν δωμάτια, προσδιορίζοντας πιο δωμάτιο είναι το καθένα και τοποθετώντας τα κατάλληλα αντικείμενα. Μια άλλη ιδέα δίνεται στο παράρτημα ([βλ. παράρτημα 37](#)).

- Διαβάζουμε το ποίημα στα παιδιά που τους το παρουσιάζουμε σε μορφή Α3, σαν μεγάλο βιβλίο, με παραστατικό τρόπο ([βλ. παράρτημα 38](#)).

Κρεβατοποιηματάκια

*...Αυτά τα κρεβάτια είναι όλα φτιαγμένα
και προορίζονται για μένα, για σένα!*

*Αυτά τα κρεβάτια είναι όλα φτιαγμένα
για ν' ανέβεις πάνω: περιμένουν εσένα.*

*Κρεβάτια που πέφτεις για ύπνο τη νύχτα,
που κλείνεις τα φώτα και λες καληνύχτα. (απόσπασμα)*

ΣΥΛΒΙΑ ΠΛΑΘ(2005). Μετάφραση: Αργυρώ Πιπίνη-Φοίβος Δουδώνης. Εικονογράφηση: Δωροθέα Λαμπρινοπούλου. Εκδόσεις Μελάρι

- Μαθαίνουμε στα παιδιά να χρησιμοποιούν προφορικά και να γράφουν τις λέξεις εμένα-εσένα, να θυμηθούν ξανά και να γράψουν τη λέξη καληνύχτα.
- Μπορούμε να παίξουμε φτιάχνοντας με τα παιδιά κι άλλα ποιήματα κρατώντας το μοτίβο του και βάζοντας άλλα αντικείμενα, όπως τραπεζοποιηματάκια (δημιουργώντας έτσι και τη γέφυρα για την επόμενη ενότητα που είναι η διατροφή).

*...Αυτά τα τραπέζια είναι όλα φτιαγμένα
και προορίζονται για μένα, για σένα!*

*Αυτά τα τραπέζια είναι όλα φτιαγμένα
για να φας πάνω: περιμένουν εσένα.*

*Τραπέζια που τρως το μεσημέρι
και λες καλή όρεξη με το πιρούνι στο χέρι.*

- Μπορούμε να έχουμε ήδη έτοιμα Α3 χαρτιά ([βλ. παράρτημα 39](#)) με κάποια έπιπλα π.χ. τραπέζι, καρέκλα, καναπέ και να προτρέψουμε τα παιδιά να φτιάξουν ανάλογα ποιήματα ή να επιλέξουν ένα απ' όλα και να φτιάξουν ένα ποίημα που τα παιδιά (με βοήθεια) θα το λένε και εμείς θα το γράφουμε σε μεγάλο βιβλίο.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ: Να έχω ένα ασφαλές σπίτι με τους γονείς μου.

Τα παιδιά:

- Σχολιάζουν εικόνες από κατοικίες (διαφορετικών ειδών, σε διάφορα μέρη του κόσμου αλλά και διαφορετικών κοινωνικών τάξεων).
- Γράφουν λεζάντες κάτω από εικόνες σπιτιών.
- Εικάζουν ποιοι μπορεί να είναι οι κάτοικοι του κάθε σπιτιού.
- Περιγράφουν το δικό τους σπίτι και το ζωγραφίζουν.

Ενότητα 7^η

Διατροφή

Στόχοι

Τα παιδιά:

- Να μπορούν να περιγράψουν προφορικά τις ατομικές τους διατροφικές συνήθειες.
- Να ονομάζουν προφορικά διαφόρων ειδών τρόφιμα και να τα κατηγοριοποιούν.
- Να κάνουν αντιστοιχία μεταξύ προϊόντων και των καταστημάτων που πωλούνται, αλλά και των επαγγελμάτων που συνδέονται μ' αυτά.
- Να κατανοήσουν το λειτουργικό ρόλο των διαφόρων πινακίδων καταστημάτων.
- Να μπουν στη διαδικασία παραγωγής προφορικού λόγου ανάλογου με την περίπτωση μέσα από παιχνίδια ρόλων.
- Να μπορούν να παράγουν διαφόρων ειδών κειμενικά είδη που έχουν να κάνουν με τη διατροφή (λίστα για ψώνια, συνταγή, πινακίδες καταστημάτων, κτλ).
- Να αναγνωρίζουν και να γράφουν αριθμούς, να απαριθμούν αντικείμενα, να αντιστοιχίζουν τον αριθμό με την ονομασία του.
- Να κάνουν συγκρίσεις μεταξύ αριθμών (περισσότερα- λιγότερα).
- Να κάνουν ταξινομήσεις με βάση κοινά χαρακτηριστικά και να δημιουργούν σύνολα και υποσύνολα.
- Να κάνουν νοερά προσθέσεις και αφαιρέσεις.

Μέρος 1^ο

Τρόφιμα

Ανδριώτη, Ευθυμία (2010). *Ένας δράκος στην κουζίνα*. Εικονογράφηση: Βίλλυ Καραμπατζιά. Αθήνα: Κέδρος.

- Διαβάζουμε το βιβλίο «Ένας δράκος στην κουζίνα».
- Συζητάμε για το περιεχόμενο του βιβλίου και για τη χρήση της κουζίνας.
- Ρωτάμε αν γνωρίζουν πώς γίνεται κάποιο φαγητό απλό, όπως για παράδειγμα η αγγουροντοματοσαλάτα. Ζητάμε να μας πούνε τα υλικά και την εκτέλεσή και γράφουμε τη συνταγή στον πίνακα, σχολιάζοντας τον τρόπο που γράφεται μια συνταγή.
- Δίνουμε φωτοτυπία από την πρώτη σελίδα και τα παιδιά λένε προφορικά τα σκεύη, τα προϊόντα και τις συσκευές που διακρίνουν.
- Γράφουμε στο πίνακα ότι μας λένε.
- Δίνουμε μια φωτοτυπία ενός άδειου ψυγείου και ζητάμε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν ή να κολλήσουν προϊόντα και να γράψουν το όνομά τους (αντιγραφή από πίνακα) ή ενός ψυγείου με διάφορα προϊόντα για να γράψουν τα ονόματά τους ([βλ. παράρτημα 40](#)).

- Φέρνουμε στην τάξη συσκευασίες και εικόνες προϊόντων ή αν δεν είναι εφικτό δείχνουμε εικόνες και συζητάμε σε ποια μαγαζιά μπορούμε να τα βρούμε. Φροντίζουμε να υπάρχουν προϊόντα ή εικόνες που μπορούμε να βρούμε σε μανάβικο, μπακάλικο, κρεοπωλείο, ιχθυοπωλείο και σούπερ μάρκετ ώστε να μιλήσουμε για αυτά.

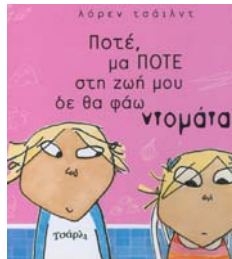
- Οι συσκευασίες των προϊόντων μας δίνουν τη δυνατότητα να μιλήσουμε για τα γεωμετρικά στερεά. Τα παιδιά μπορούν να αντιστοιχίζουν καρτέλες με τα ονόματα των στερεών με κάθε συσκευασία. Μπορούν ακόμη να τα «ανοίξουν» (όπου αυτό είναι εφικτό) και να παρατηρήσουν τα νέα σχήματα (αναπτύγματα) που δημιουργούνται.
- Κατηγοριοποιούμε τα προϊόντα (ανάλογα με το μαγαζί που τα αγοράζουμε) και συζητάμε για αυτά που χρειάζονται ψυγείο και αυτά που διατηρούνται εκτός ψυγείου.
- Συζητάμε για το προϊόν που τους αρέσει πολύ ή καθόλου και κάνουν τα παιδιά προτάσεις προφορικά.
- Παρακινούνται να γράψουν τις προτάσεις τους (η φράση μου αρέσει, δε μου αρέσει είναι γνωστή από προηγούμενη ενότητα).
- Συζητάμε για το ποια είναι υγιεινά και ποια όχι.
- Φτιάχνουμε ταμπέλες καταστημάτων.
- Παίζουμε σούπερ μάρκετ ή κάποιο άλλο μαγαζί.
- Ακούμε το τραγούδι στο σούπερ μάρκετ

http://www.youtube.com/watch?v=IQhXvc_-9O4 (ίσως τα πρώτα 3'13'')

Μέρος 2ο

Κατηγορίες τροφίμων

Child, Lauren (2004). *Ποτέ, μα ποτέ στη ζωή μου δε θα φάω ντομάτα*. Μετάφραση: Πέτρος Χατζόπουλος. Εικονογράφηση: Lauren Child. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

- Διαβάζουμε το «Ποτέ μα ποτέ δε θα φάω ντομάτα».
- Ρωτάμε τα παιδιά τι τους αρέσει να τρώνε και τι δεν τους αρέσει. Σχηματίζουμε προτάσεις με το *ποτέ* και το *ούτε*.
- Συζητάμε για τις κατηγορίες των τροφίμων και προσπαθούμε να κατατάξουμε τα τρόφιμα που ήδη έχουμε γνωρίσει σε κατηγορίες (φρούτα, λαχανικά, ζυμαρικά, γλυκά).
- Λένε τα παιδιά προϊόντα από κάθε κατηγορία και τα γράφουμε στον πίνακα.
- Ζητάμε από τα παιδιά να διαλέξουν μια εικόνα (φέρνουμε εικόνες από περιοδικά, καταλόγους, κτλ) και να την κρατήσουν. Στη συνέχεια φωνάζουμε το όνομα μιας διατροφικής ομάδας (π.χ. ζυμαρικά) και τα παιδιά που έχουν τροφές που ανήκουν σ' αυτή τη διατροφική ομάδα δημιουργούν μια ομάδα. Επαναλαμβάνουμε με άλλες ομάδες τροφίμων μέχρι όλα τα παιδιά να μπουν σε μια ομάδα. Κατόπιν ζητάμε να πούνε πόσα παιδιά είναι στην ομάδα τους. Ποια ομάδα έχει τα πιο πολλά παιδιά; Πόσα περισσότερα; Ζητάμε από ένα παιδί να γράψει στον πίνακα τους αριθμούς. Συνεχίζουμε τη δραστηριότητα και εξηγούμε στα παιδιά ότι τώρα θα φωνάξουμε τα ονόματα δύο ομάδων τροφίμων (π.χ. φρούτα και λαχανικά) και τα παιδιά που έχουν την εικόνα τροφίμου που ανήκει σε μία από τις δύο ομάδες θα φτιάξουν μια νέα ομάδα όλα μαζί. Μόλις σχηματιστεί η νέα ομάδα ζητάμε από ένα παιδί να πει πόσα είναι τα μέλη της και από ένα άλλο να γράψει τον αριθμό στον πίνακα. Τα παιδιά της νέας ομάδας είναι περισσότερα ή λιγότερα από τις αρχικές ομάδες; Τι άλλαξε και αυξήθηκαν ή μειώθηκαν;

- Παρουσιάζουμε στα παιδιά εικόνες από διάφορα επαγγέλματα.
http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=28&Itemid=62

- Συζητάμε ποια από τα επαγγέλματα αυτά έχουν σχέση με την παραγωγή ή πώληση των προϊόντων (γράφουμε στον πίνακα τα επαγγέλματα).
- Δίνουμε στα παιδιά φωτοτυπία αντιστοίχισης επαγγελμάτων - προϊόντων.

Ψάρια	κρεοπώλης
Μήλα	ζαχαροπλάστης
Κρέας	γεωργός
Γάλα	μπακάλης
Τούρτα	ψαράς
Μακαρόνια	χασάπης
Φασόλια	μανάβης

- Συζητάμε για τα διάφορα επαγγέλματα. Σε ποια οι άνθρωποι χρησιμοποιούν πιο πολύ το σώμα τους και σε ποια πιο πολύ το μυαλό τους (χειρωνακτική –πνευματική εργασία).
- Αφού έχει γίνει αναφορά στα επαγγέλματα ζητάμε από τα παιδιά να γράψουν και να ζωγραφίσουν το επάγγελμα που θα ήθελαν να κάνουν όταν μεγαλώσουν.

Ζαραμπούκα, Σοφία (2011). *Ο ωραίος Δαρείος*. 12η έκδ. Εικονογράφηση: Σοφία Ζαραμπούκα. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

- Διαβάζουμε το βιβλίο «*Ο Ωραίος Δαρείος*».
- Μετά την ανάγνωση συζητάμε για το περιεχόμενό του. Ποιος είναι ο ήρωας της ιστορίας, τι διατροφικές συνήθειες είχε στο σπίτι με το αφεντικό του και τι ήθελε αυτός να κάνει, τι συνέπειες είχε στο σώμα του η αλλαγή της διατροφής του, κτλ.
- Ζητάμε από τα παιδιά να φτιάξουν έναν πίνακα με το καθημερινό διαιτολόγιο του Δαρείου, όταν ζούσε με τον Τίτο, γράφοντας την ημέρα κι από δίπλα τι έτρωγε. Για να γίνει κατανοητή η δραστηριότητα την ξεκινάμε στον πίνακα όλοι μαζί και ζητάμε να τη συνεχίσουν, αντιγράφοντας κι αυτά που γράψαμε στον πίνακα στα τετράδιά τους (φυσικά μπορούν να συνεργάζονται μεταξύ τους και να χρησιμοποιούν και το βιβλίο για να αντλήσουν τις πληροφορίες που χρειάζονται).
- Δημιουργούμε ένα ομαδικό κολλάζ σε χαρτί του μέτρου που να δείχνει τη ζωή του Δαρείου έξω από το σπίτι, όταν έτρωγε από τα σκουπίδια και ζητάμε από τα παιδιά να σκεφτούν και να δώσουν έναν τίτλο στο έργο τους.
- Δραματοποιούμε το παραμύθι χρησιμοποιώντας τόσο το πρόγραμμα που έγραψαν στο τετράδιό τους, όσο και το κολλάζ που δημιούργησαν ως σκηνικό. Ένα παιδί υποδύεται τον Τίτο κι ένα άλλο τον Δαρείο. Ο Τίτος δείχνει στο Δαρείο τον πίνακα με το φαγητό που θα πρέπει να τρώει καθημερινά. Ο Δαρείος κάνει πως τρώει, ενώ παράλληλα δείχνει τη δυσφορία του. Μια μέρα ο Τίτος φεύγει, αφού προηγουμένως έχει δώσει στον Δαρείο τις κατάλληλες συμβουλές για το τι θα πρέπει να τρώει κατά τη διάρκεια της απουσίας του. Ο Δαρείος κάνει πως τον ακούει, αλλά μόλις περάσει την πόρτα το σκάει από μία τρύπα έξω στο δρόμο. Εκεί αρχίζει να τρώει από τα σκουπίδια. Όταν αποφασίζει να επιστρέψει στο σπίτι είναι πολύ χοντρός. Μπορεί να βάλει μαξιλαράκι κάτω από τη μπλούζα του ή οτιδήποτε άλλο (π.χ. μπουφάν) για να φαίνεται πως πάχυνε και δε χωράει στην τρύπα απ' όπου πέρασε προηγουμένως. Επίσης κάποια άλλα παιδιά μπορούν να υποδυθούν τους γάτους της γειτονιάς που παλεύουν με τον Δαρείο, όταν αυτός πηγαίνει να φάει στα σκουπίδια μαζί τους, κι

ένα κοριτσάκι μπορεί να κάνει την Τασία, την παχουλή γάτα που θέλει να παντρευτεί ο Δαρειός όταν μεγαλώσει.

- Βάζουμε μια στοίβα με κάρτες με αριθμούς από το 1- 10 ανάποδα πάνω στην έδρα ή σ' ένα θρανίο. Ζητάμε από ένα παιδί να τραβήξει μια κάρτα και να πει τον αριθμό της. Τα υπόλοιπα παιδιά πρέπει να βάλουν τόσες εικόνες (τις εικόνες τις φέρνουμε εμείς) τροφών όσες και ο αριθμός και να σχηματίσουν μια ομάδα τροφίμων. Στη συνέχεια το παιδί τραβάει μια ακόμη κάρτα και τη δείχνει στα υπόλοιπα παιδιά. Τα παιδιά πρέπει να σκεφτούν και να πούνε τι πρέπει να συμβεί στην ομάδα τροφίμων που δημιούργησαν (να προσθέσουν ή να αφαιρέσουν και πόσες εικόνες) για να είναι τα αντικείμενά της τόσα όσα και ο νέος αριθμός.
- Δείχνουμε μια κάρτα με έναν αριθμό (ή μια κάρτα με το όνομα ενός αριθμού) και ζητάμε από τα παιδιά να φτιάξουν ένα σύνολο με τόσες εικόνες τροφίμων. Καλό θα είναι ο αριθμός να είναι σχετικά μεγάλος. Όταν τα παιδιά θα είναι έτοιμα, τους ζητάμε να τοποθετήσουν τις τροφές σε υποσύνολα σύμφωνα με τις κατηγορίες της διατροφικής πυραμίδας (είτε έχουμε μιλήσει πιο πριν για τη διατροφική πυραμίδα είτε την εισάγουμε μ' αυτή τη δραστηριότητα) και να βάλουν δίπλα το καρτελάκι του αριθμού που δηλώνει τον αριθμό του υποσυνόλου. Στη συνέχεια τα παιδιά παρουσιάζουν τις ομάδες τροφίμων που δημιούργησαν.

Ενότητα 8^η

Το σώμα μου

Στόχοι

Τα παιδιά:

- Να μπορούν να ονομάζουν και ν' αναγνωρίζουν προφορικά τα διάφορα μέρη του σώματός τους.
- Να χρησιμοποιούν το λεξιλόγιο που έμαθαν για να περιγράψουν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του εαυτού τους ή κάποιου άλλου προσώπου.
- Να εξασκηθούν στο λεξιλόγιο των ρούχων και να το χρησιμοποιούν προφορικά και γραπτά.
- Να κατανοήσουν τη λειτουργία των ρημάτων στο λόγο.
- Να γράφουν τα ρήματα με *-ω* στο α' ενικό πρόσωπο και με *-ει* στο β' και γ' πρόσωπο.
- Να κάνουν μετρήσεις με άτυπες μονάδες μέτρησης.
- Να γνωρίσουν αριθμούς μεγαλύτερους του 10.
- Να κάνουν ραβδογράμματα και να βγάζουν συμπεράσματα.
- Να κάνουν συγκρίσεις (ψηλότερος/μακρύτερος - κοντότερος, βαρύτερος - ελαφρύτερος).
- Να κατατάσσουν αριθμούς από το μεγαλύτερο στο μικρότερο και αντίθετα.
- Να κατανοήσουν τη συμμετρία ως προς άξονα.

- Καθρέφτης: Το κάθε παιδί με την βοήθεια ενός καθρέφτη, παρατηρεί τον εαυτό του και παρουσιάζει στα υπόλοιπα παιδιά τα χαρακτηριστικά του τονίζοντας αυτό που του αρέσει περισσότερο (η δραστηριότητα μπορεί να γίνει και χωρίς καθρέφτη, απλά να περιγράψουν τα παιδιά τον εαυτό τους).
- Καλούμε τα παιδιά να ξαπλώσουν πάνω στο χαρτί του μέτρου και να φτιάξουν το περίγραμμα του σώματός τους (η εκπαιδευτικός ή ένα παιδί). Ενθαρρύνουμε τα

παιδιά να χρωματίσουν και να διακοσμήσουν τις σιλουέτες τους. Στη συνέχεια τις κόβουν και ζητάμε από τα παιδιά να τις βάλουν στη σειρά από την ψηλότερη στην κοντύτερη. Μπορούμε να παίξουμε με το ύψος και μέσα στα πλαίσια της ομάδας. Ποιο είναι το ψηλότερο παιδί κάθε ομάδας; Από αυτά (τα ψηλότερα παιδιά όλων των ομάδων) ποιο είναι το πιο ψηλό; Αν θέλουμε κολλάμε τις σιλουέτες των παιδιών γύρω στην αίθουσα.

- Ακούμε και παίζουμε από τα τραγουδοπαιχνίδια του Ν. Θεοδωρίδη το «Βόλτα στο σώμα»: <http://www.youtube.com/watch?v=2AmBehaMfX8>

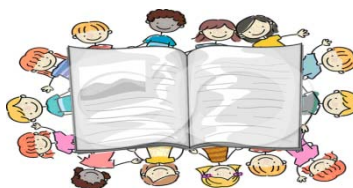
Τα χέρια στο κεφάλι, στους ώμους, στα γόνατα στα πόδια

Κεφάλι, ώμοι, γόνατα και πόδια, γόνατα και πόδια

Κεφάλι, ώμοι, γόνατα και πόδια, γόνατα και πόδια

Μάτια, μύτη, μάγουλα κι αυτιά.

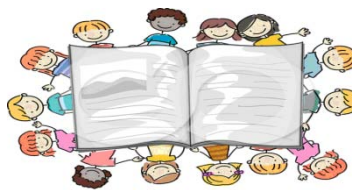
Κεφάλι, ώμοι, γόνατα και πόδια, γόνατα και πόδια (επανάληψη άλλοτε λέγοντας γρήγορα τις λέξεις και άλλοτε αργά).

- Ακούμε και παίζουμε από τα τραγουδοπαιχνίδια του Ν. Θεοδωρίδη το «Βόλτα στο σώμα»: <http://www.youtube.com/watch?v=2AmBehaMfX8>
- Αφού παίξουν το παιχνίδι μέχρι που να κουραστούν (τα παιδιά το απολαμβάνουν) και πάρουν μια ανάσα, ζητάμε να μας πουν προφορικά με ποια σημεία του σώματός τους έπαιξαν. Καθώς τα λένε τα γράφουμε στον πίνακα ή εμείς ή κάποιο παιδί που θέλει.
- Ονομάζουν κι άλλα μέρη του σώματος που δεν αναφέρονται στο τραγούδι και γράφονται κι αυτά στον πίνακα.
- Τα παιδιά γράφουν στο τετράδιό τους τα μέρη του σώματος που αναφέρονται στο τραγούδι.

- Δίνουμε την Πίπη τη Φακιδομύτη σε φωτοτυπία και ζητάμε από τα παιδιά να γράψουν τα μέρη του σώματος που δείχνουν τα βελάκια ([βλ. παράρτημα 41](#)).
- Αφού προσπαθήσουν να γράψουν μόνα τους τη φωτοτυπία της Πίπης, συζητάμε για τα μέρη του σώματος που γράψανε τα παιδιά και για τον τρόπο που γράφονται.
- Ζητάμε από τα παιδιά να βάλουν την πατούσα τους πάνω στο χαρτί και να ζωγραφίσουν το περίγραμμά της. Στη συνέχεια την κόβουμε, γράφουμε μέσα το όνομα κάθε παιδιού και τις ταξινομούμε σύμφωνα με το μέγεθός τους.
- Γράφουμε στον πίνακα σε δυο στήλες *το-τα*, λέμε και γράφουμε τα μέρη του σώματος σε ενικό και πληθυντικό (χέρι-χέρια, πόδι-πόδια, μάτι-μάτια, κτλ).
- Ρωτάμε τα παιδιά αν όταν λένε «*τα πολλά*» ακούνε κάποιον ήχο που δε γράφεται και τους λέμε κάποια παραδείγματα (πόδια, χέρια, μάτια), δίνοντας να καταλάβουν τα παιδιά ότι κάποιες λέξεις αλλιώς τις ακούμε κι αλλιώς γράφονται.
- Ζητάμε να αντιγράψουν στο τετράδιο αυτά που γράψαμε στον πίνακα.
- Ακούμε και παίζουμε το “Χόκι-Πόκι” από τα τραγουδοπαιχνίδια του Ν. Θεοδωρίδη.

- Δίνουμε φωτοτυπημένη την εικόνα ενός προσώπου στα παιδιά και ζητάμε να ενώσουν με βελάκια το κάθε μέρος του προσώπου με το όνομά του ([βλ. παράρτημα 42](#)).
- Παρουσιάζουμε στα παιδιά την αριθμογραμμή, την οποία έχουμε κολλημένη σε τέτοιο ύψος ώστε να έχουν πρόσβαση σ’ αυτήν τα παιδιά. Στη συνέχεια εξηγούμε στα παιδιά ότι θα ανέβουν στη ζυγαριά (καλό θα είναι να μην χρησιμοποιήσουμε ψηφιακή ζυγαριά και να στρογγυλοποιούμε τους αριθμούς στον κοντινότερο ακέραιο), για να δουν πόσα κιλά είναι. Θα δουν τον αριθμό στο πλαίσιο, θα τον αντιγράψουν σε ένα

χαρτάκι και θα ψάξουν να τον βρουν στην αριθμογραμμή. Εκεί θα τοποθετήσουν την καρτέλα με το όνομά τους. Αφού ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία μπορούμε να συζητήσουμε με τα παιδιά για το βάρος τους και να κάνουμε συγκρίσεις.

ΓΙΩΝΗΣ

30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

- Διαβάζουμε το παραμύθι «*Τα καινούρια ρούχα του βασιλιά*». Να σημειωθεί ότι τα κλασικά παραμύθια μπορούμε, αν υπάρχει η δυνατότητα on line σύνδεσης, να τα προβάλλουμε και να τα διαβάζουμε στην παρακάτω ιστοσελίδα:

<http://www.paramithia.net/and3.html>

- Σχολιασμός του παραμυθιού
- Δραματοποίηση
- Δείχνουμε εικόνες με πράγματα που φοράμε, ρούχα, παπούτσια, κτλ ([βλ. παράρτημα 43](#)).
- Δραστηριότητα γραφής με το φύλλο «*Πού τα φοράμε*» ([βλ. παράρτημα 44](#)).

- Δίνουμε ένα φωτοτυπημένο χαρτί που δείχνει μέρη του σώματος που το καθένα αντιστοιχεί σ' ένα ρήμα και ρωτάει *τι κάνω*; ([βλ. παράρτημα 45](#)) και ζητάμε από τα παιδιά να γράψουν τα ρήματα (αν μέχρι τότε δεν έχουμε μιλήσει για το ρόλο του ω είναι ευκαιρία).

- Διαβάζουμε την Κοκκινোসκουφίτσα (από κοινού ανάγνωση) και μετά δραματοποιούμε τη σκηνή που η Κοκκινোসκουφίτσα βρίσκει το λύκο ντυμένο γιαγιά και ρωτάει:

-Γιαγιά γιατί έχεις τόσο μεγάλα μάτια;

-Για να σε βλέπω.

-Γιαγιά γιατί έχεις τόσο μεγάλα αυτιά;

-Για να σ' ακούω.

-Γιαγιά γιατί έχεις τόσο μεγάλη μύτη;

-Για να σε μυρίζω

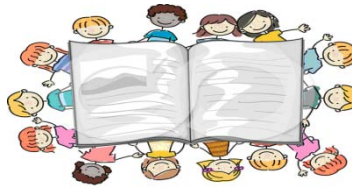
-Γιαγιά γιατί έχεις τόσο μεγάλο στόμα;

- Για να σε φάω!

- Δίνουμε τον παραπάνω διάλογο σε φωτοτυπία και βοηθάμε τα παιδιά να βρουν και να κυκλώσουν τα ρήματα.

- Από το cd *Ντενεκεδούπολη*⁸ ακούμε το τραγούδι του Πλούσιου <http://www.youtube.com/watch?v=EJ6PdKCOySg&feature=related>

- Αφού σχολιάσουμε αυτό που ακούσαμε, ως προς το περιεχόμενό του, παίζουμε με την προσωπική αντωνυμία *εγώ* που κυριαρχεί στο τραγούδι και ζητάμε από τα παιδιά να το ξανατραγουδήσουν και κάθε φορά ν' αλλάζουν το πρόσωπο. *Εσύ, εσύ...., αυτός, αυτή...., εμείς, εμείς...., εσείς, εσείς, ... αυτές, αυτοί....* καθώς αλλάζει το πρόσωπο θ' αλλάζουν και τις καταλήξεις των ρημάτων στο τραγούδι.

- Ακούμε το τραγούδι του Πλούσιου από την *Ντενεκεδούπολη* <http://www.youtube.com/watch?v=EJ6PdKCOySg&feature=related>, τα παιδιά αλλάζουν το πρόσωπο (*Εσύ, εσύ...., αυτός, αυτή...., εμείς, εμείς...., εσείς, εσείς, ... αυτοί, αυτές....*) και τις καταλήξεις των ρημάτων και συζητάμε τις αλλαγές.

- Συζητάμε μαζί με τα παιδιά αυτές τις αλλαγές και γράφουμε στον πίνακα όλους τους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας *εγώ* και από δίπλα ζητάμε κάθε φορά από τα παιδιά να πούνε όποιο ρήμα θέλουν (ή και ένα απ' αυτά που ακούγονται στο τραγούδι) χρησιμοποιώντας την ορθή κατάληξη κάθε φορά ανάλογα με το πρόσωπο κι εμείς το γράφουμε ταυτόχρονα στον πίνακα στον κατάλληλο τύπο σχολιάζοντας την ορθογραφία της κατάληξης.

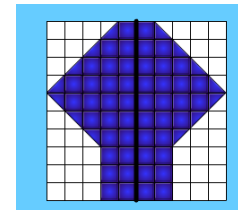
- Δημιουργούμε καρτέλες (εκρού) με όλα τα πρόσωπα της προσωπικής αντωνυμίας και παίζουμε: γυρίζουμε ανάποδα τις καρτέλες και κάθε παιδί τραβάει μια και

⁸ Ντενεκεδούπολη(1980). Μουσική: Γιάννη Μαρκόπουλου, από το κουκλοθέατρο της Ευγενίας Φακίνου

χρησιμοποιώντας το πρόσωπο που τράβηξε λείει κάτι που κάνουμε με το σώμα μας και ποιο μέρος του σώματος χρησιμοποιούμε (*Εσύ βλέπεις με τα μάτια, αυτή μυρίζει με τη μύτη, εγώ τρέχω με τα πόδια*).

- Δραστηριότητα συμμετρίας: Ζητάμε να ζωγραφίσουν το άλλο μισό πρόσωπο ([βλ. παράρτημα 46](#)) ή ως εναλλακτική επιλογή μπορούμε να βρούμε πρόσωπα από περιοδικά, να τα δώσουμε στα παιδιά να τα κόψουν κάθετα στη μέση ακριβώς, να κολλήσουν σ' ένα λευκό χαρτί το μισό και να προσπαθήσουν να ζωγραφίσουν μόνα τους το υπόλοιπο.

- Αν θέλουμε να συνεχίσουμε και να επεκταθούμε στην έννοια της συμμετρίας, δίνουμε στα παιδιά ένα χαρτί με κουτάκια και ζητάμε από κάθε παιδί να χαράξει (με τη βοήθειά μας αν χρειάζεται) μια γραμμή στη μέση της σελίδας είτε οριζόντια είτε κάθετα. Στη συνέχεια με τους μαρκαδόρους τους φτιάχνουν ένα συμμετρικό σχέδιο (όπως της εικόνας). Να σημειωθεί ότι, για να μπορέσουν τα παιδιά να καταλάβουν τη συμμετρία, προτείνονται διάφορες συμπληρωματικές δραστηριότητες ([βλ. παράρτημα 55](#)).

- Δίνουμε στα παιδιά ένα φύλλο χαρτί και για να ζωγραφίσουν το μισό μιας εικόνας και μετά το δίνουν στο διπλανό τους για να το συνεχίσει.
- Γράφουν από κοινού μια λεζάντα στην εικόνα και την αντιγράφουν στο τετράδιό τους.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ: Να έχω φαγητό και ρούχα. Να φροντίζουν οι μεγάλοι την υγεία μου, να ζω χωρίς βία και να μη με εκμεταλλεύονται. Αν δεν μπορούν οι γονείς μου να με βοηθήσουν να μεγαλώσω, η πολιτεία πρέπει να με βοηθήσει.

Τα παιδιά:

- Σχολιάζουν άρθρα εφημερίδων και εικόνες, που αφορούν φαινόμενα υποσιτισμού.
- Μιλάνε για τα βιώματα τους και τα ενισχύουμε να διατυπώσουν πιθανές αιτίες της φτώχειας και του υποσιτισμού.
- Εκφράζουν τις απόψεις τους σε σχέση με την τήρηση ή παραβίαση των δικαιωμάτων που αφορούν στην άσκηση βίας και στην εκμετάλλευση των παιδιών.
- Αποδομούν διαφημίσεις (περιεχόμενο, μουσική, εικόνα) που σχετίζονται με την εκμετάλλευση του γυναικείου (κυρίως) σώματος και την αναπαραγωγή σεξιστικών στερεοτύπων (για μεγαλύτερα παιδιά).
- Δημιουργούν το δικό τους βιβλίο δικαιωμάτων με μικρά κείμενα και εικονογράφηση (μπορεί να αναρτηθεί σε κάποιο site).

Ενότητα 9^η

Αλφαβήτα

- Γράφουμε σε κόλλα Α3 την αλφαβήτα με κεφαλαία - πεζά και δίπλα την εκφορά των γραμμάτων (πλαστικοποιούμε και αναρτούμε).
- Παρουσιάζουμε την αλφαβήτα και εξηγούμε τη λειτουργία της αλφαβητικής σειράς (ταυτόχρονα γίνεται προσπάθεια εκμάθησής της).
- Για να κατανοήσουν τα παιδιά τη λειτουργία της αλφαβητικής σειράς παίζουμε παιχνίδια με τα ονόματά τους, βάζοντάς τα σε αλφαβητική σειρά ή ψάχνοντας να βρουν γρήγορα το όνομά τους σε μια αλφαβητική κατάσταση που έχουμε φτιάξει.
- Καλούμε τα παιδιά να βάλουν σε αλφαβητική σειρά για παράδειγμα τους μήνες και τις εποχές, που βρίσκονται σε καρτέλες στην τάξη. Συμπληρωματικά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε λεξικά (εικονόλεξα) παίζοντας αντίστοιχα παιχνίδια και μ' αυτά.
- Δίνουμε στα παιδιά μια κόλλα Α3 (ή δύο Α4) για να γράψουν (αντιγράψουν) την αλφαβήτα.
- Στη συνέχεια ζητάμε από τα παιδιά να γράψουν μία λέξη για κάθε γράμμα, συμβουλευόμενα το τετράδιό τους και τις καρτέλες που είναι αναρτημένες στην τάξη (η δραστηριότητα μπορεί να ολοκληρωθεί σταδιακά σε όσες μέρες κρίνει ο/η εκπαιδευτικός).
- Όταν ολοκληρωθεί η δραστηριότητα μπορούμε να πλαστικοποιήσουμε τις εργασίες (δημιουργώντας ατομικά σουπλά) και να τις δώσουμε στα παιδιά.

Εναλλακτικά

- Μπορούμε να δημιουργήσουμε με τα παιδιά ένα εικονόλεξο (σε χαρτί του μέτρου), στο οποίο κάθε εικόνα θα αρχίζει από ένα γράμμα της αλφαβήτας. Στη συνέχεια κάθε παιδί το μεταφέρει στο τετράδιό του, αλλά στη θέση της εικόνας γράφει μία λέξη. Μπορεί οι εικόνες να έχουν σχέση με τα βιβλία ή με τις δραστηριότητες με τις οποίες ασχολήθηκαν τα παιδιά όλο αυτό το διάστημα. Ακόμη

μπορούμε να φέρουμε στην τάξη περιοδικά από τα οποία τα παιδιά θα επιλέξουν εικόνες για κάθε γράμμα.

- Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας της αλφαβήτας θα μπορούσε να διαβάζονται βιβλία με αντίστοιχο περιεχόμενο, όπως:

1. Τριβιζάς, Ευγένιος. (2007). *Ο Πόλεμος της Ωμεγαβήτας*. Εικονογράφηση: Αντώνης Ασπρόμουργος. Αθήνα: Μίνωας.
2. Κούτρα, Μαρίνα (2010). *Γραμματομαχίες*. Εικονογράφηση: Νικόλας Ανδρικόπουλος. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη.
3. Μπουλώτης, Χρήστος (2009). *Τα 24 παράλογα της αλφαβήτας*. Εικονογράφηση: Φωτεινή Στεφανίδη. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες.
4. Τσάμπρα, Φωτεινή & Σκαλιδή, Ζωή (2008). *Η Χαμένη Αλφαβήτα: Οι πειρατές της Μεσογείου είναι... του νηπιαγωγείου!* Εικονογράφηση: Ίρις Σαμαρτζή. Αθήνα: Στρατής.

1. Μανδάλια, Βασιλική (2009). *Ένα λεξικό σαν παραμύθι*. Εικονογράφηση: Αλεξάνδρα Γαβρίλη. Αθήνα: Αρμονία - Τεγόπουλος Λεξικά.
2. Συλλογικό έργο (2008). *Το πρώτο μου λεξικό*. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη.
3. Baxter, Nicola (2007). *Το πρώτο μου λεξικό με εικόνες*. Αθήνα: Susaeta.
4. Συλλογικό έργο (2003). *Το μεγάλο μου λεξικό*: Περισσότερες από 1200 λέξεις. Αθήνα: Susaeta.
5. Bourre, Martine (1990). *Τι είναι αυτό?* Μικρό εικονογραφημένο λεξικό. Μετάφραση: Σάντρα Βρέττα. Αθήνα: Άμμος.

Τα αλφαβητάρι των δικαιωμάτων

- A** αλληλεγγύη, αγάπη
- B** βοήθεια, βιβλία
- Γ** γέλιο, γλώσσα
- Δ** δικαιοσύνη, δικαίωμα, διαφορετικότητα
- E** ελευθερία, ειρήνη
- Z** ζωή
- H** ηρεμία
- Θ** θέρμανση
- I** ισότητα
- K** κατοικία
- Λ** λόγος (ελευθερία του λόγου), λάθος
- M** μόρφωση
- N** νερό
- Ξ** ξεκούραση
- O** όνειρα, οικογένεια
- Π** παιχνίδι
- P** ρούχα
- Σ** σχολείο, σεβασμός
- T** τέχνη
- Υ** υγεία
- Φ** φαγητό, φροντίδα
- X** χαρά
- Ψ** ψυχαγωγία
- Ω** ώρα να διεκδικήσουμε τα δικαιώματά μας

Ενότητα 10^η

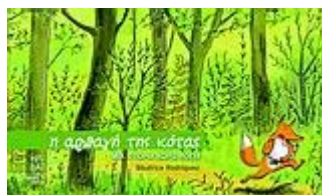
Προτάσεις για επιπλέον δραστηριότητες:

- α) Δημιουργία βιβλίου με δοσμένο κείμενο και εικονογράφηση από τα παιδιά

- Δίνουμε στα παιδιά το παραμύθι «Οι μουσικοί της Βρέμης» ([βλ. παράρτημα](#)), το οποίο έχει κάποιες αναλογίες με «Το σπίτι του πειρατή» (μπορεί να παρουσιαστεί είτε μετά από «Το σπίτι του πειρατή», είτε ως μια δραστηριότητα αφού τελειώσουν όλες οι ενότητες και τα παιδιά θα είναι σε θέση να διαβάζουν πλέον και να κατανοούν απλά κείμενα). Η βασική τους κοινή αναλογία είναι η σταδιακή προσθήκη στην ιστορία κι άλλων ζώων ηρώων και η αλληλεγγύη μεταξύ τους.
- Προτείνουμε με βάση το κείμενο να ζωγραφίσουν τα παιδιά εικόνες, ώστε να δημιουργήσουν ένα βιβλίο.
- Για να γίνει η εικονογράφηση κάθε σελίδας απαιτείται αναγνωστική κατανόηση του κειμένου της κάθε σελίδας. Επομένως τα παιδιά θα μπου σε μια διαδικασία σιωπηρής ανάγνωσης για να κατανοήσουν τα λόγια αφού θα πρέπει να ζωγραφίσουν την ανάλογη εικόνα.
- Το βιβλίο αυτό μπορεί να έχει τη μορφή είτε Μεγάλου Βιβλίου είτε ενός κανονικού βιβλίου, το οποίο θα πλαστικοποιηθεί, θα δεθεί και θα αποτελέσει κι αυτό ένα από τα βιβλία της βιβλιοθήκης τους.
- Αντίστοιχες δραστηριότητες ή και κάποιες άλλες ακόμα μπορούν να λάβουν χώρα με αφορμή το λαϊκό παραμύθι «Το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου» ([βλ. παράρτημα](#)). Θα μπορούσε στην ενότητα της διατροφής να αποτελέσει την αφορμή για ένα μικρό project για τη διαδικασία παραγωγής του ψωμιού.

β) Δημιουργία βιβλίου με δοσμένη εικονογράφηση και κείμενο από τα παιδιά

- Δείχνουμε στα παιδιά ένα βιβλίο μόνο με εικόνες, χωρίς λόγια και τα παιδιά προσπαθούν να αφηγηθούν στην αρχή μια ιστορία.
- Στη συνέχεια καλούμε τα παιδιά να γράψουν με βάση τις εικόνες τη δική τους ιστορία.
- Το βιβλίο αυτό μπορεί να έχει τη μορφή είτε Μεγάλου Βιβλίου είτε ενός κανονικού βιβλίου, το οποίο θα πλαστικοποιηθεί, θα δεθεί και θα αποτελεί κι αυτό ένα από τα βιβλία της βιβλιοθήκης τους.

Rodriguez, Béatrice (2008). *Η αρπαγή της κότας: Μια ιστορία χωρίς λόγια*. Εικονογράφηση: Béatrice Rodriguez. Αθήνα: Ηλίβατον.

γ) Οι αριθμοί στα παιχνίδια μας

Στόχοι

Τα παιδιά:

- Να κάνουν πράξεις με αριθμούς από το 1-10.
- Να αναλύουν και να συνθέτουν αριθμούς.
- Να βρίσκουν σχέσεις ανάμεσα στους αριθμούς (1 λιγότερο, 2 περισσότερα).

Το παιχνίδι αποτελεί ουσιαστικό κομμάτι της ζωής κάθε παιδιού. Και σ' αυτό τον τομέα της καθημερινότητάς τους χρειάζονται τους αριθμούς για να μπορέσουν να παίξουν είτε επιτραπέζια είτε ομαδικά παιχνίδια. Μέσα από γνωστά παιχνίδια τα παιδιά ασχολούνται με τους αριθμούς, κάνουν πράξεις και βρίσκουν σχέσεις μεταξύ τους.

Μερικά επιτραπέζια παιχνίδια με τα οποία μπορούμε να ασχοληθούμε, να τα παίξουμε, να δημιουργήσουμε δικές μας παραλλαγές ή να εκμεταλλευτούμε κάποια στοιχεία τους για να πετύχουμε τους στόχους μας είναι ο Γκρινιάρης, το Φιδάκι, το Ντόμινο, το τάβλι, το Μπίγκο.

Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε κάποιες δραστηριότητες που μπορούμε να κάνουμε με τα κομμάτια του ντόμινο.

Κρατήστε ένα ντόμινο και ζητήστε από τα παιδιά να μετρήσουν τον συνολικό αριθμό των κουκίδων. Στη συνέχεια να βρουν στα δικά τους κομμάτια ένα ντόμινο που να έχει το ίδιο άθροισμα κουκίδων. Ένα που να έχει μια κουκίδα περισσότερο και ένα που να έχει μια κουκίδα λιγότερο.

Στη συνέχεια ζητήστε από τα παιδιά να κρατήσουν το ντόμινο κάθετα. Ζητήστε τους να μετρήσουν τις κουκίδες στο πάνω μέρος και να γράψουν τον αριθμό στο χαρτί τους. Μετά μετρούν τις κουκίδες στο κάτω μέρος και γράφουν τον αριθμό κάτω από τον προηγούμενο. Εδώ αν θέλουμε, μπορούμε να εισάγουμε το σύμβολο

της πρόσθεσης και να βάλουμε τα παιδιά να τραβήξουν μια γραμμή κάτω από τους αριθμούς. Τέλος, μετράμε όλες τις κουκίδες του ντόμινο, καταγράφουμε το άθροισμα και διαβάζουμε την πρόταση της πρόσθεσης στο διπλανό μας. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να συνεχίσουν το παιχνίδι μέσα στην ομάδα τους χρησιμοποιώντας διαφορετικά κομμάτια κάθε φορά.

$$\begin{array}{r} \begin{array}{|c|c|} \hline \bullet\bullet\bullet \\ \hline \bullet\bullet\bullet \\ \hline \end{array} & 6 \\ + & 4 \\ \hline & 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|} \hline \bullet\bullet\bullet & \bullet\bullet\bullet \\ \hline \bullet\bullet\bullet & \bullet\bullet\bullet \\ \hline \end{array} \quad 6+4=10$$

Όταν τα παιδιά θα έχουν παίξει αρκετά τους ζητάμε να μας πουν όσα αθροίσματα θυμούνται.

Μια άλλη δραστηριότητα που μπορούμε να κάνουμε με το ντόμινο ή να την προσαρμόσουμε με την προηγούμενη είναι και η παρακάτω. Τα παιδιά σε ζευγάρια επιλέγουν έναν αριθμό από κομμάτια του ντόμινου και συμπληρώνουν τον παρακάτω πίνακα.

Αριθμός κουκίδων στην αριστερή πλευρά	Αριθμός κουκίδων στη δεξιά πλευρά	Σύνολο κουκίδων

Διαλέξτε δύο ντόμινο με τον ίδιο συνολικό αριθμό κουκίδων και κρατήστε τα «σταυρωτά» έτσι ώστε να φαίνονται και τα δύο μέρη του πάνω ντόμινο αλλά μόνο το ένα του κάτω (για τη δραστηριότητα αυτή χρειαζόμαστε χάρτινα ντόμινο για να μπορούν να επικαλυφθούν).

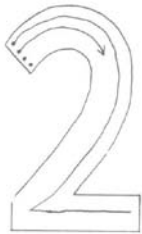

Πείτε στα παιδιά ότι και τα δύο ντόμινο έχουν τον ίδιο συνολικό αριθμό κουκίδων και ζητήστε να συζητήσουν στην ομάδα και να πουν πόσες κουκίδες έχει η πλευρά του κάτω ντόμινο που δεν φαίνεται. Ζητήστε να εξηγήσουν πώς σκέφτηκαν. Το παιχνίδι αυτό μπορούν τα παιδιά στη συνέχεια να το παίξουν στην ομάδα.

Τα διπλά

Ζητήστε από τα παιδιά να ψάξουν και να βρουν τα ντόμινο που και στις δυο πλευρές τους έχουν τον ίδιο αριθμό κουκίδων (τα διπλά). Πόσες κουκίδες έχουν συνολικά;

δ) Δραστηριότητες με τους αριθμούς από το 1-10

1. Δίνουμε αριθμούς σε μεγάλο μέγεθος και ζητάμε από τα παιδιά να τους ψηλαφίσουν και με το δάχτυλό τους να τους «περιγράψουν» (φορά γραφής). Στη συνέχεια με ένα μαρκαδόρο ή μολύβι να «γράψουν» τον αριθμό, όπως φαίνεται δίπλα στην εικόνα.
2. Παιχνίδι με κάρτες αριθμών ή τραπουλόχαρτα. Οι κάρτες είναι αναποδογυρισμένες στο τραπέζι. Επιλέγουν μία κάρτα, λένε τον αριθμό, σκέφτονται και λένε δυνατά έναν αριθμό λιγότερο κι έναν περισσότερο (έναν αριθμό πριν και έναν αριθμό μετά). Μπορούμε να το επαναλάβουμε με μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας ζητώντας να μας πούνε 2 αριθμούς λιγότερο και 2 περισσότερο).
3. Αριθμομηχανή: λέμε αριθμούς και τα παιδιά πατάνε τα αντίστοιχα πλήκτρα.
4. Δίνουμε έναν αριθμό και τους ζητάμε να φτιάξουν ή να σχεδιάσουν ένα σύνολο με τόσα αντικείμενα.
5. Απαρίθμηση προς έναν αριθμό στόχο και αντίστροφα με ρυθμικό τρόπο (παλαμάκια, περιστροφή, αναπηδήσεις): Βάζουμε στη σειρά 5 παιδιά και 5 καρέκλες. Ενώ όλη η τάξη μετρά ρυθμικά από το 1 ως το 5, τα παιδιά κάθονται ένα-ένα στις καρέκλες. Όταν φτάσουν στον αριθμό στόχο, στο 5, το επαναλαμβάνουν αντίστροφα. Το παιδί, δηλαδή, που κάθισε με το 5 τώρα σηκώνεται όρθιο και η απαρίθμηση συνεχίζεται ως το 1.
6. Δίνουμε σε κάθε παιδί μια συλλογή από 10 μικρά αντικείμενα (πούλια, φασόλια, κουμπιά, κλπ) και ζητάμε να τα βάλουν στη σειρά από τα αριστερά προς τα δεξιά πάνω στα θρανία τους. Λέμε να μετρήσουν, για παράδειγμα, 4 πούλια και να τα κρύψουν/σκεπάσουν με την παλάμη τους. Στη συνέχεια

ρωτάμε πόσα είναι τα κρυμμένα πουλία και τους ζητάμε να αρχίσουν την απαρίθμηση απ' αυτόν τον αριθμό. Δηλαδή, 4 (δείχνουν την παλάμη τους), 5, 6, 7... Επαναλαμβάνουμε και με άλλους αριθμούς.

ε) Ιδέες για επιπλέον δραστηριότητες και υλικό δείτε στο παράρτημα [56](#) & [57](#).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Ενότητα 1η

Καλημέρα για Α3

Καλημέρα όλη μέρα

καλημέρα πέρα ως πέρα

καλημέρα στις μαμάδες, καλημέρα στους μπαμπάδες

καλημέρα στους παππούδες, καλημέρα στις γιαγιάδες.

Καλημέρα όλη μέρα

καλημέρα πέρα ως πέρα

καλημέρα στις δασκάλες, καλημέρα στους δασκάλους

καλημέρα στους μικρούς, καλημέρα στους μεγάλους

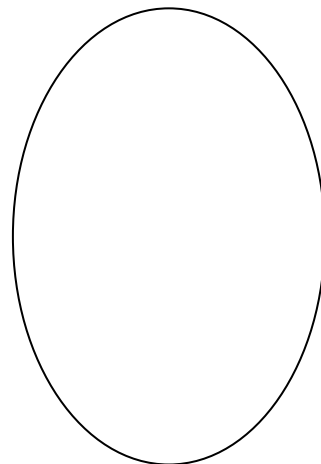
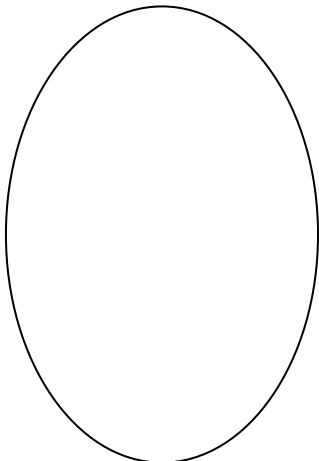
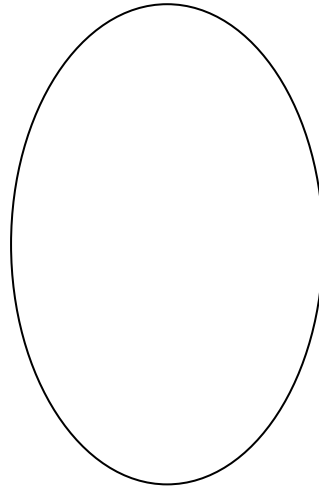
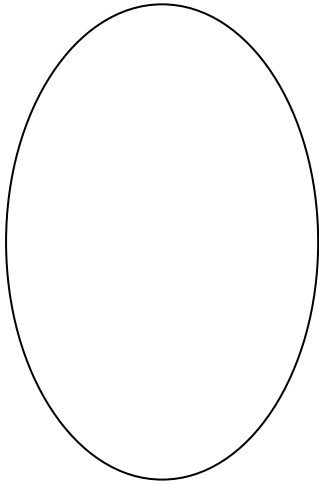
καλημέρα στα γατάκια, καλημέρα στα σκυλάκια

και στου κόσμου τα παιδάκια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Πρόσωπα καλημέρας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

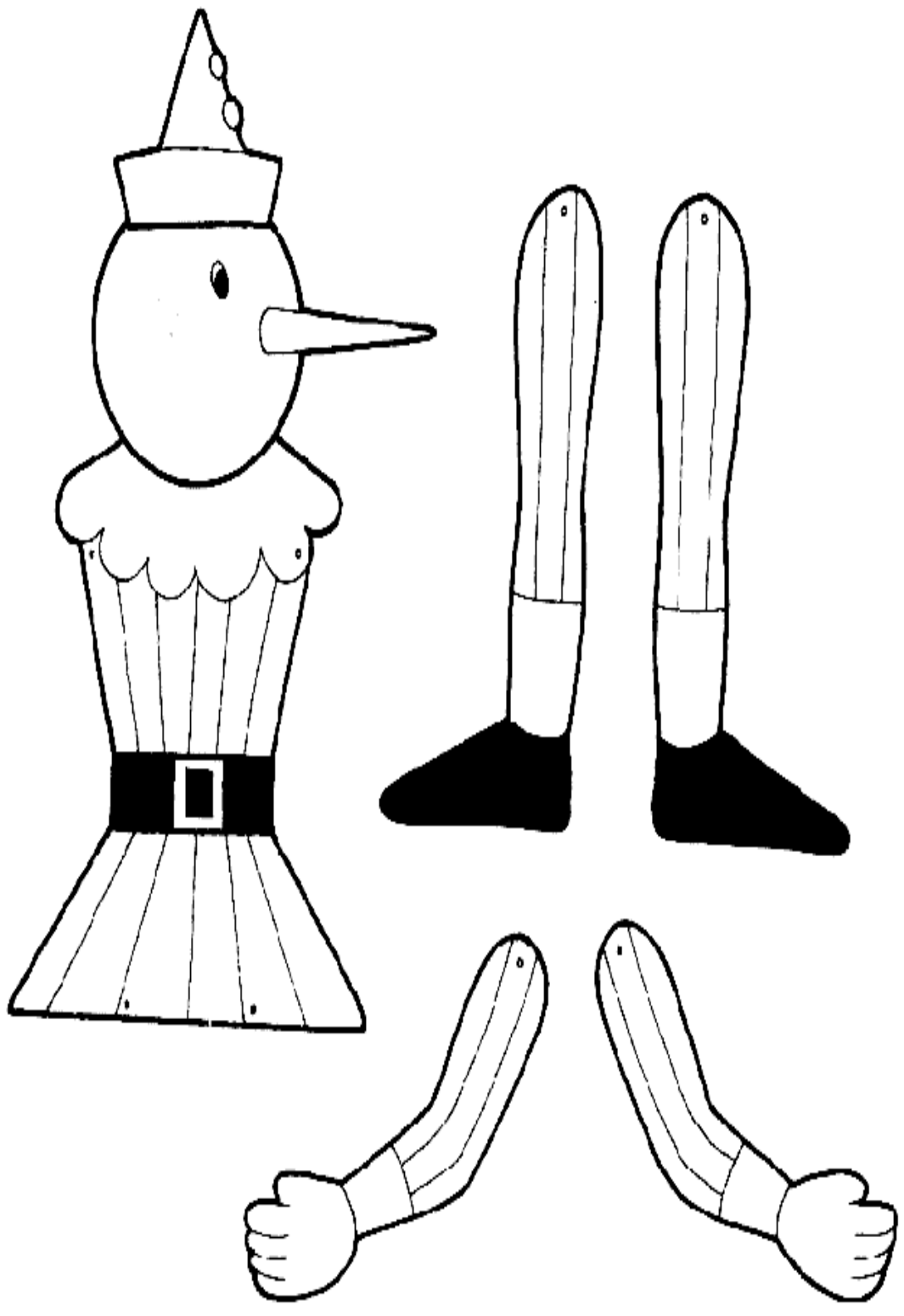

Εξώφυλλο βιβλίου

Ρουσάκη-Βίλλα, Μαρία (2007). *Μια κόκκινη καραμέλα μαζί με την καλημέρα*. Εικονογράφηση: Πωλίνα Παπανικολάου. Αθήνα: Κέδρος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

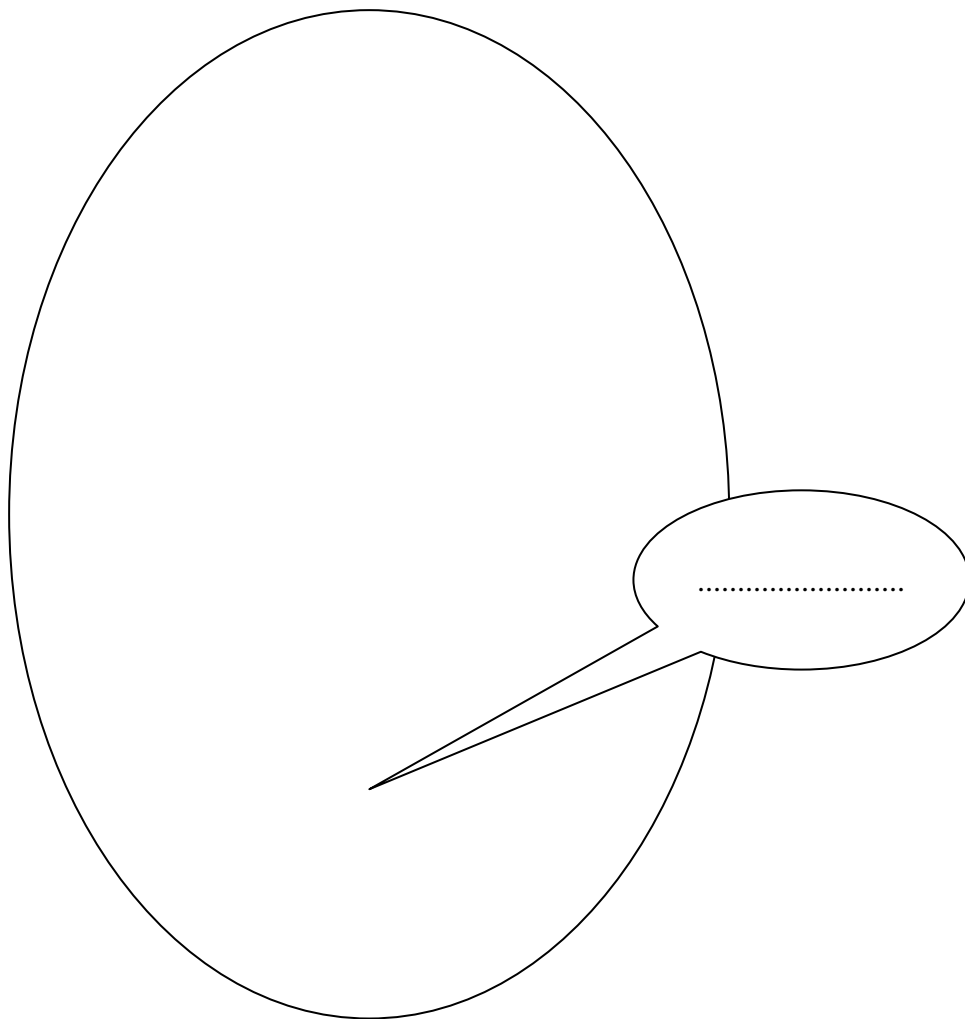

http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=94&Itemid=4
8

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

Χαρακτηριστικά προσώπου – καλημέρα

Όνομα:.....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

Το φωτοτυπούμε σε Α3

Ο Χρήστος και η Χριστίνα
τρελάναν τη Μαρίνα.

Ο Βαλάντης και η Βαλάντω
τα κάνουν άνω κάτω.

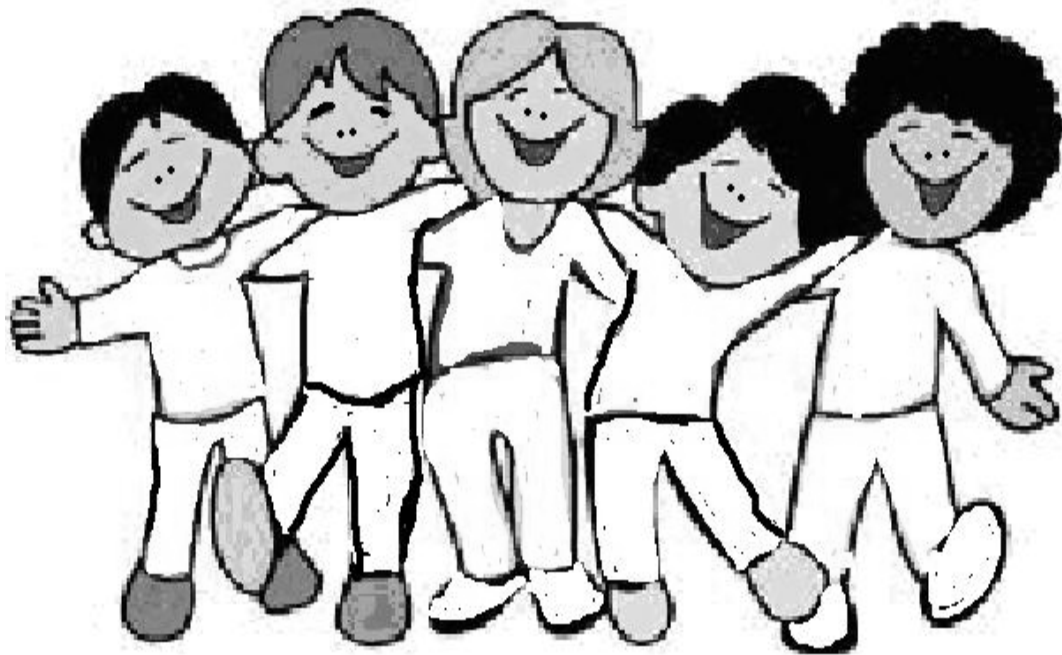
Ο Γιώργος και η Γεωργία
κάνουν φασαρία.

Ο Νίκος και η Νικολέτα
θα φάνε ομελέτα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

Παρέα παιδιών που της δίνουμε ονόματα

blogs.sch.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Όνομα: _____

Όνομα Πατέρα: _____

Επώνυμο πατέρα: _____

Όνομα μητέρας: _____

Επώνυμο μητέρας: _____

Ημερομηνία γέννησης (ημέρα-μήνας-ώρα): _____

Τόπος γέννησης: _____

Ύψος (cm): _____

Διεύθυνση: _____

Κατάσταση (αδελφός, αδελφή, γιος, κόρη): _____

Αδελφότητα: _____

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Εκπαίδευση για όλους

HELLENIC REPUBLIC MINISTRY OF PUBLIC ORDER HELLENIC POLICE HEADQUARTERS	
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙθαΓΕΝΕΙΑ HELLENIC NATIONALITY	ΘΕΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΟΜΑΔΑ ΑΙΜΑΤΟΣ (BLOOD TYPE)	
ΡΟΗ	
ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΚΑΤΟΧΟΥ	

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ
ΔΕΛΤΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ IDENTITY CARD
ΑΡΧΙΜΟΝΟΣ
ΕΚΔΩΘΗΚΕ
ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ
Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9

Ενότητα 2η

Αντικείμενα της τάξης

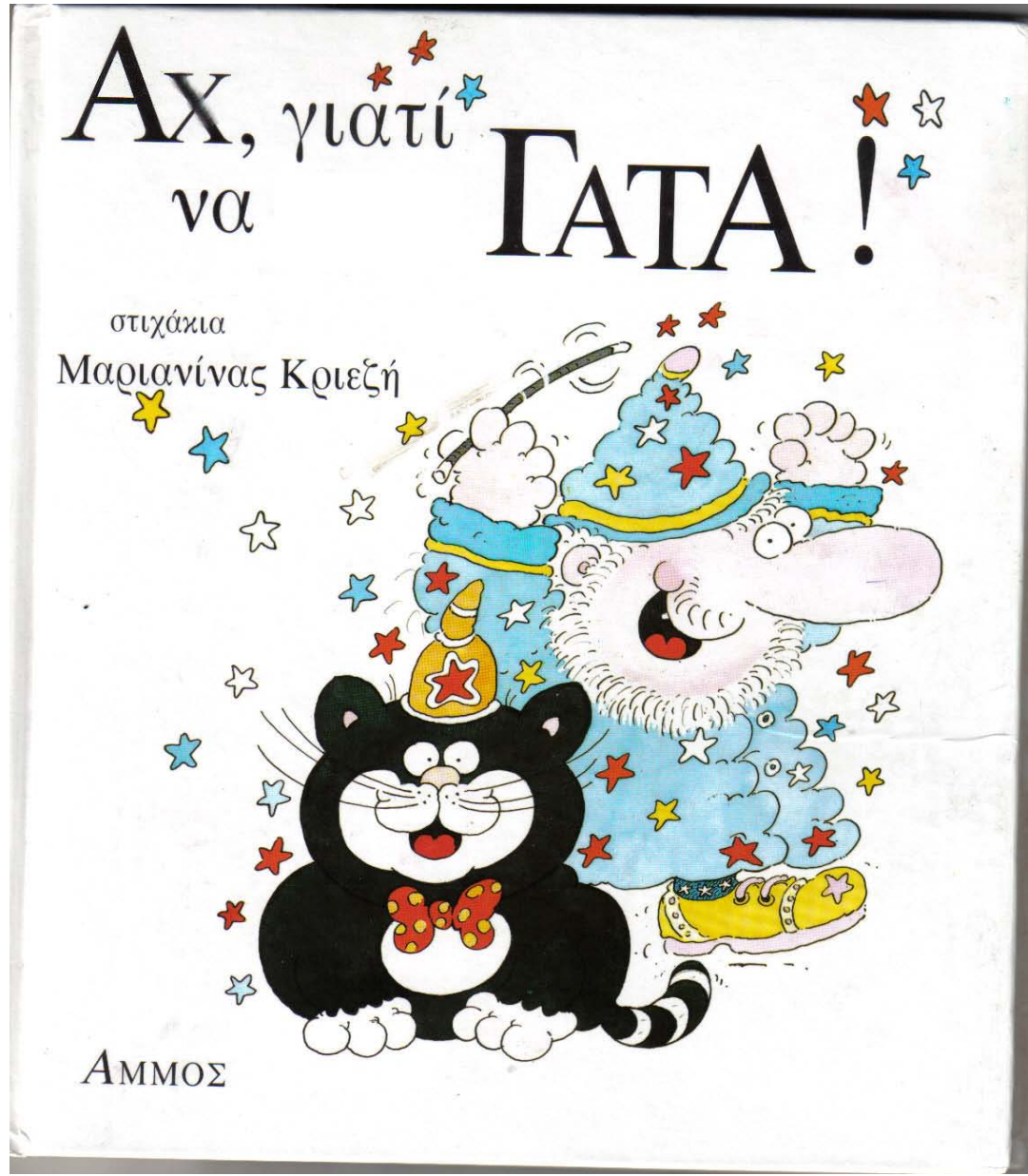
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10

Ενότητα 3η

Hawkins, Colin (1993). *Αχ, γιατί να είμαι γάτα*. Εικονογράφηση: Κόλιν Χώκινς, Τζάκι Χώκινς. Διασκευή: Μαριανίνα Κριεζή. Αθήνα: Άμμος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11

Hawkins, Colin. Αχ, γιατί να είμαι γάτα / Κόλιν Χόκινς, Τζάκι Χόκινς · διασκευή Μαριανίνας Κριεζή ·
εικονογράφηση Κόλιν Χόκινς, Τζάκι Χόκινς. - Αθήνα : Άμμος, 1993. - : εικ. · 24x20εκ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 12

Hawkins, Colin (1993). *Αχ, γιατί να είμαι γάτα*. Εικονογράφηση: Κόλιν Χόκινς, Τζάκι Χόκινς. Διασκευή: Μαριανίνα Κριεζή. Αθήνα: Άμμος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 13

Τι έγινε η γάτα;

Hawkins, Colin (1993). *Αχ, γιατί να είμαι γάτα*. Εικονογράφηση: Κόλιν Χώκινς, Τζάκι Χώκινς. Διασκευή: Μαριανίνα Κριεζή. Αθήνα: Άμμος.

Σε τι μεταμόρφωσε ο μάγος τη γάτα;

Hawkins, Colin (1993). *Αχ, γιατί να είμαι γάτα*. Εικονογράφηση: Κόλιν Χόκινς, Τζάκι Χόκινς. Διασκευή: Μαριανίνα Κριεζή. Αθήνα: Άμμος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 14

Ενότητα 4

Εμπρός Στρουμφς, γρήγορα στις τάξεις σας για μάθημα

Λα-λα-λα...

- Έτοιμοι, αρχίζουμε
- Μάγκες τη στρουμφίζουμε
- Βγάλτε τα βιβλία σας
- Σώστε την υγεία σας
- Διάβασες το μάθημα
- Μάθημα ανάθεμα
- Εργασία και χαρά
- Στρουμφ σημαίνει ξεγνοιασιά
- Τι ήταν οι αρχαίοι θεοί
- Το Σάββατο και η Κυριακή

Δευτέρα κάτι έχω
την Τρίτη δεν αντέχω
Τετάρτη πώς βαριέμαι
την Πέμπτη δεν κρατιέμαι
Παρασκευή πρωί
λα-λα-λα λα-λα λα-λα
απ' όλες τις ημέρες
η Κυριακή μ' αρέσει

- Πρώτη ώρα Ανάγνωση
- Μου την δίνει η Ανάγνωση
 - Δεύτερη Αριθμητική
 - Ομελέτα με τυρί
 - Ποιος θα 'ρθει στον πίνακα
 - Μου την δίνει ο πίνακας
 - Μην ακούω τσιμουδιά
 - Να 'χαμε μια λιχουδιά
 - Παρακάτω ποιος θα πει
 - Σάββατο και Κυριακή
- Δευτέρα κάτι έχω...

Λα-λα-λα...- Η ζωή είναι δύσκολη

- Τα ίδια πάλι θα μας πει
- Πρέπει να προσέχετε
- Στρουμφ πώς τον αντέχετε
- Πρέπει να διαβάζετε
- Ας' τον να κουράζεται
- Σκέφτομαι το μέλλον σας
- Βγάλτε το καπέλο σας
- Του δασκάλου η συμβουλή
- Σχολείο σημαίνει φυλακή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 15

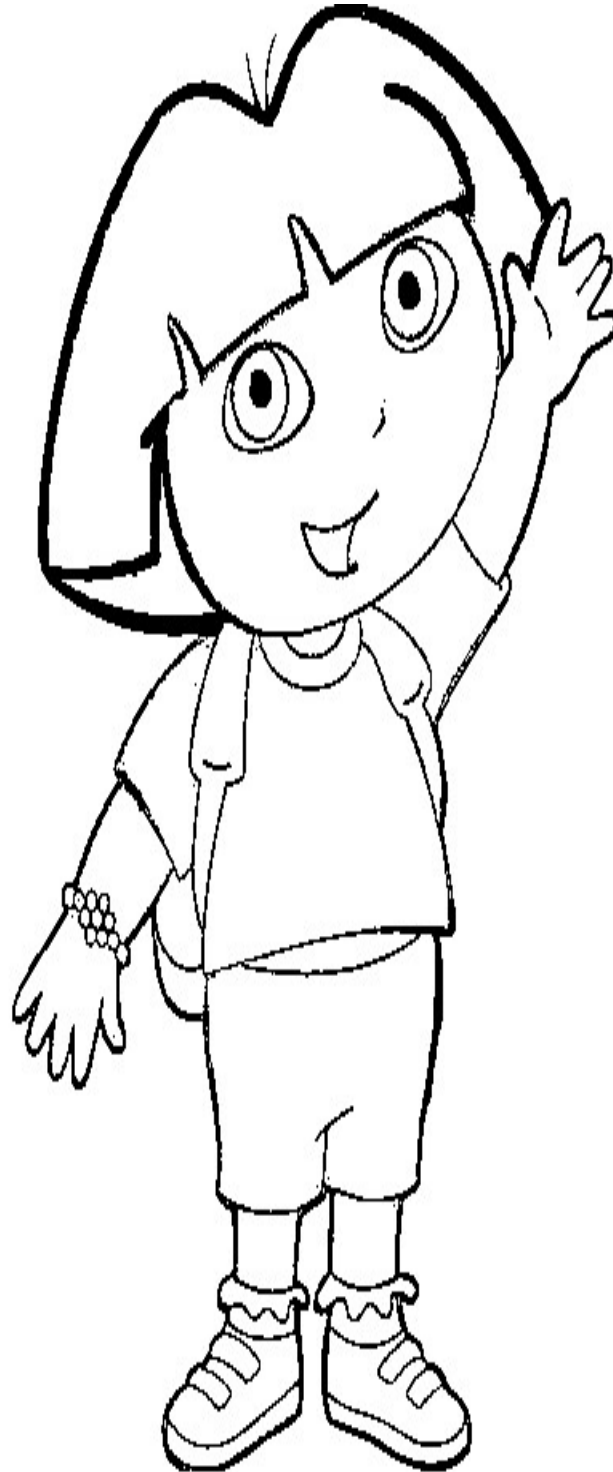
Η Ντόρα σε Α3 έγχρωμη για πλαστικοποίηση να κρατάει τη μέρα της εβδομάδας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 16

Χρωμάτισε τη Ντόρα (μπορούμε να ζητήσουμε συγκεκριμένα χρώματα)

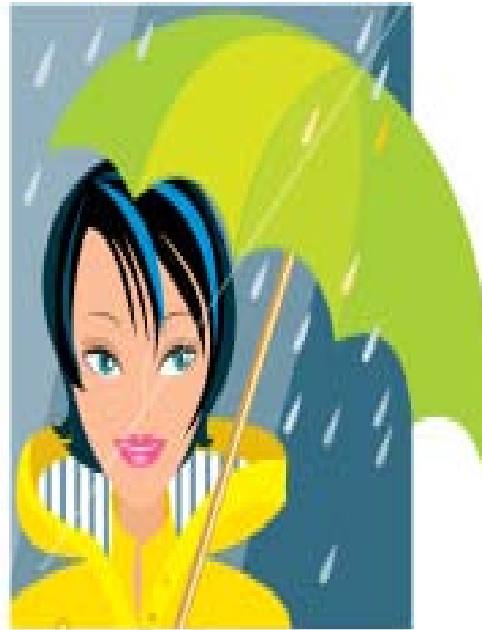
http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=1363&Itemid=449

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 17

Εποχές 1

Εποχές 2

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 18

χειμώνας

Δεκέμβριος

Ιανουάριος

Φεβρουάριος

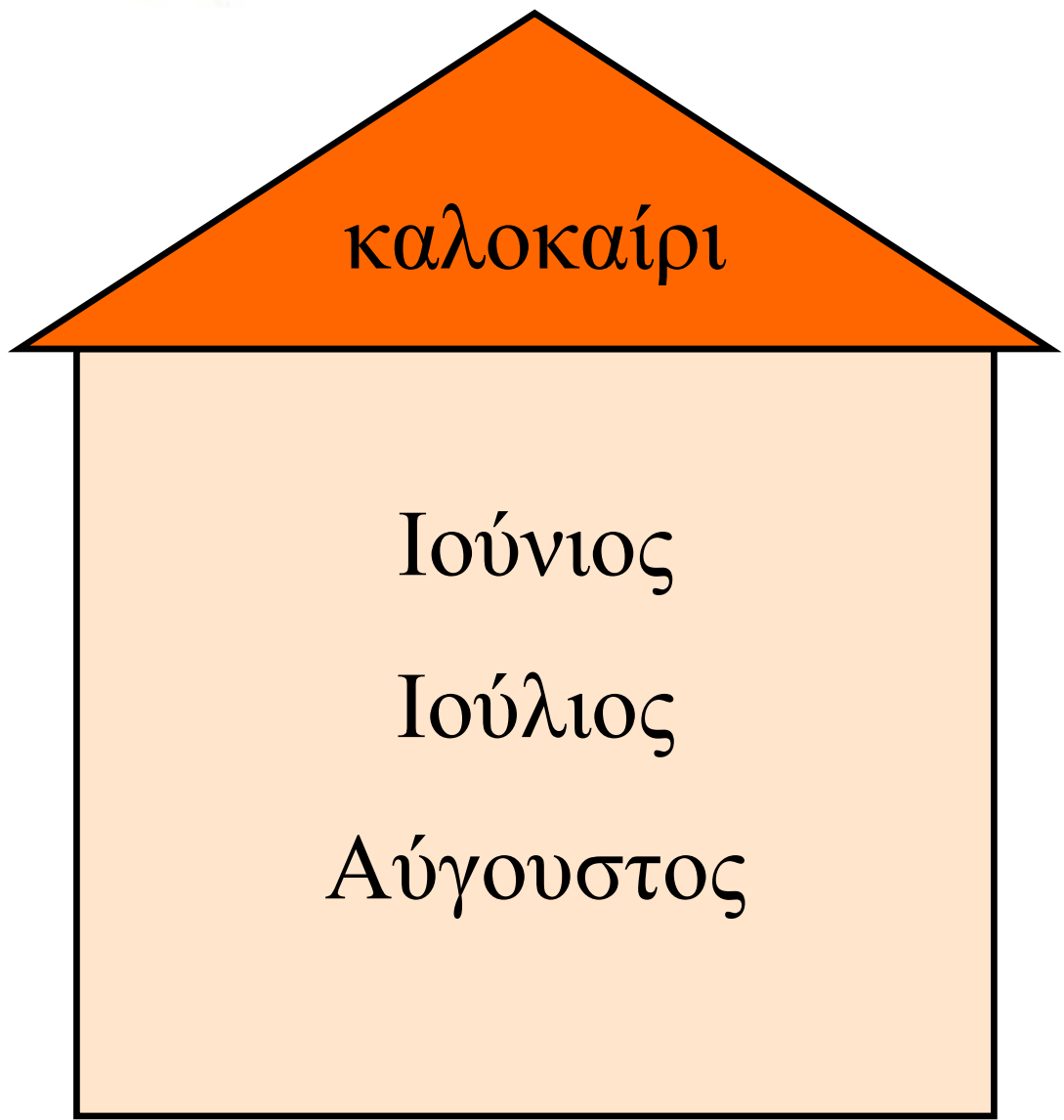
άνοιξη

Μάρτιος

Απρίλιος

Μάιος

καλοκαίρι

Ιούνιος

Ιούλιος

Αύγουστος

φθινόπωρο

Σεπτέμβριος

Οκτώβριος

Νοέμβριος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 19

Το φωτοτυπούμε σε Α3

ΕΧΩ- ΕΧΕΙΣ

Έχω, έχω ένα κουνέλι
έχεις, έχεις λίγο μέλι.
Έχω, έχω ένα καρότο
έχεις, έχεις ένα μπισκότο.

Δίνω μέλι στο κουνέλι
τρώω μπισκότο με καρότο.
Τι αηδία είναι αυτή!
Το στομάχι μου πονεί.

Μια στιγμή, μια στιγμή.
Μάλλον έχουμε μπερδευτεί.
Πάμε πάλι απ' την αρχή.

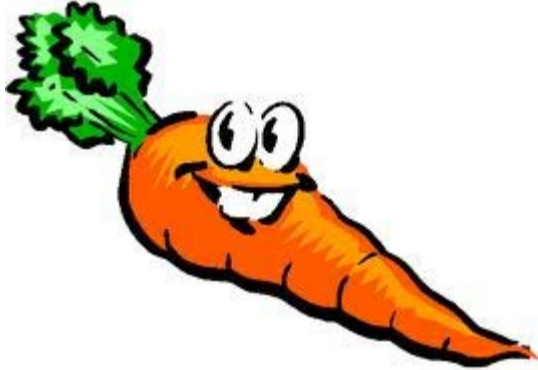
Έχω, έχω ένα κουνέλι
έχεις, έχεις λίγο μέλι.
Έχω, έχω ένα καρότο
έχεις, έχεις ένα μπισκότο.

Δίνω καρότο στο κουνέλι
τρώω μπισκότο με λίγο μέλι.
Τι χαρά, τι ευτυχία
έχουν το κουνέλι και η Μαρία!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 20

Καρτέλες για το ποίημα έχω-έχεις

καρότο

μέλι

μπισκότο

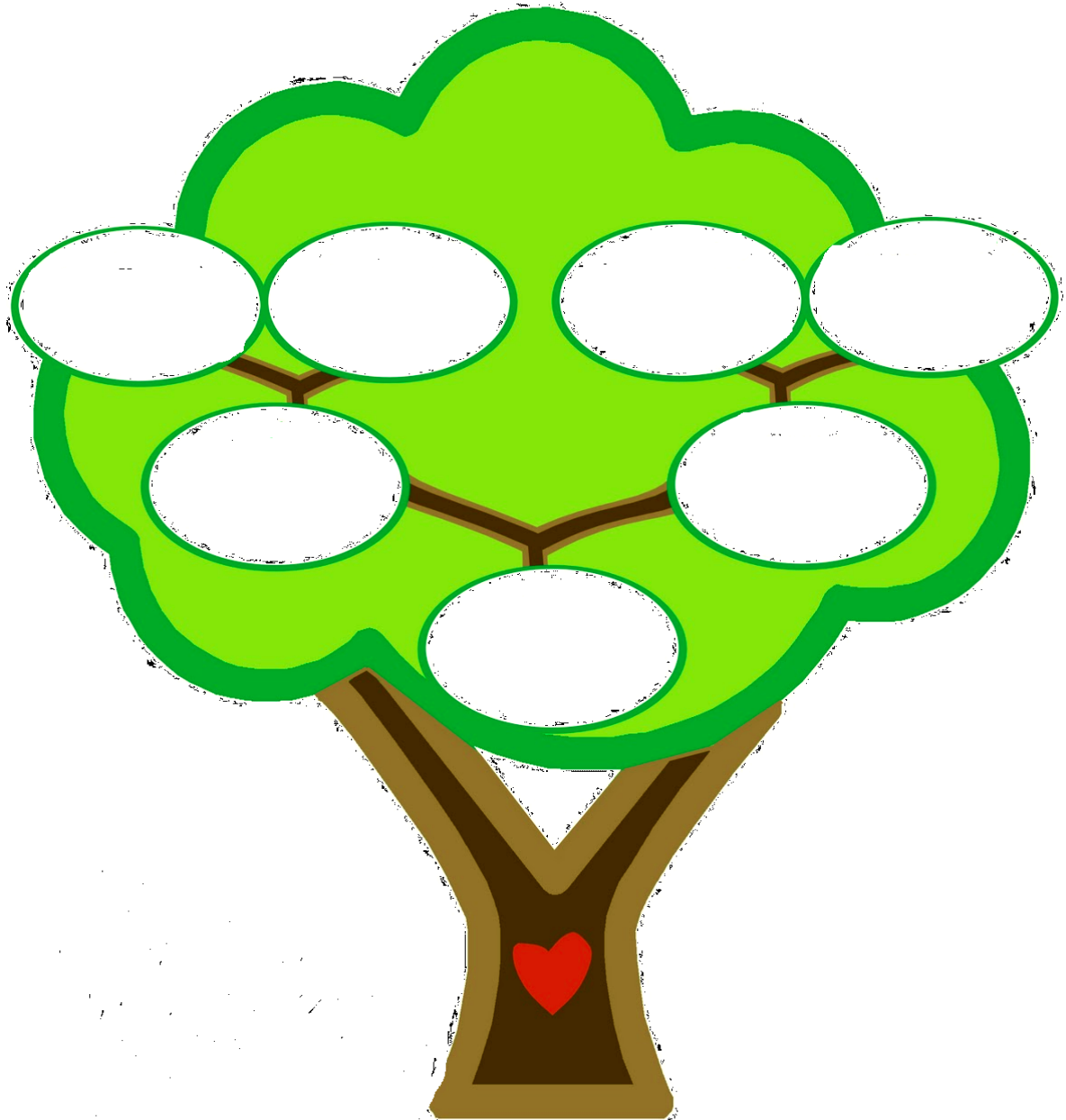

κουνέλι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 21

Το δέντρο της οικογένειάς μου

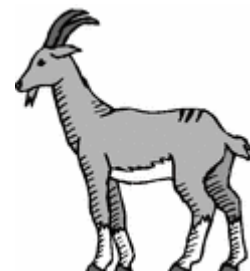
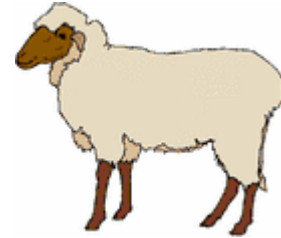
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 22

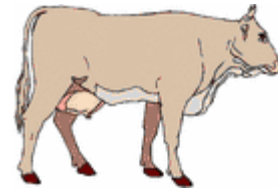
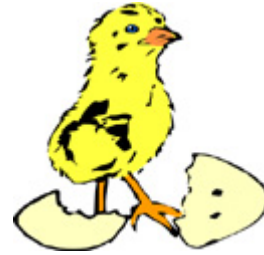
Εικόνες για ζώα

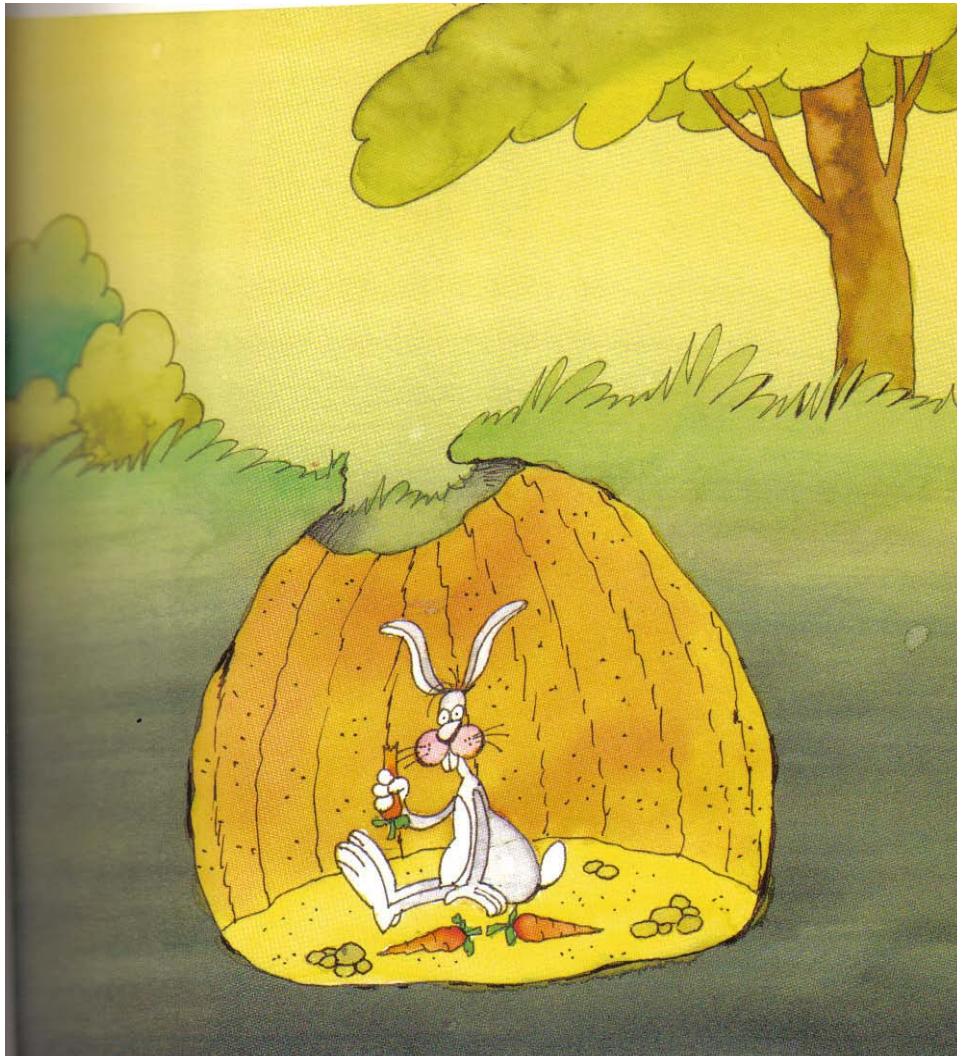
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 23

Ενότητα 6^η

Αυτό το σπίτι τίνος είναι; (για τη διδασκαλία του /ου/)

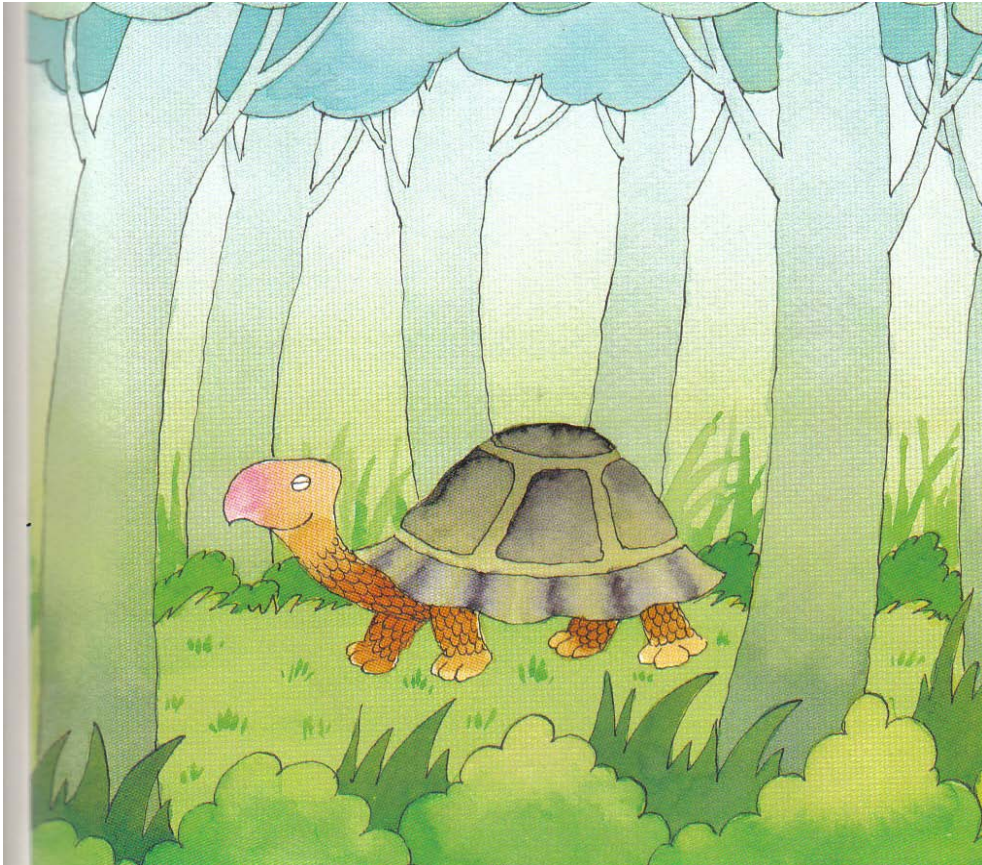
λαγός

Λαγούμι

Παπανικολάου, Ρούλα Α. (1997). *Αυτό το σπίτι τίνος είναι;* Εικονογράφηση: Νίκος Μαρουλάκης. Θεσσαλονίκη: Μικρός Πρίγκηπας.

χελώνα

καβούκι

Παπανικολάου, Ρούλα Α. (1997). *Αυτό το σπίτι τίνος είναι;* Εικονογράφηση: Νίκος Μαρουλάκης. Θεσσαλονίκη: Μικρός Πρίγκιπας.

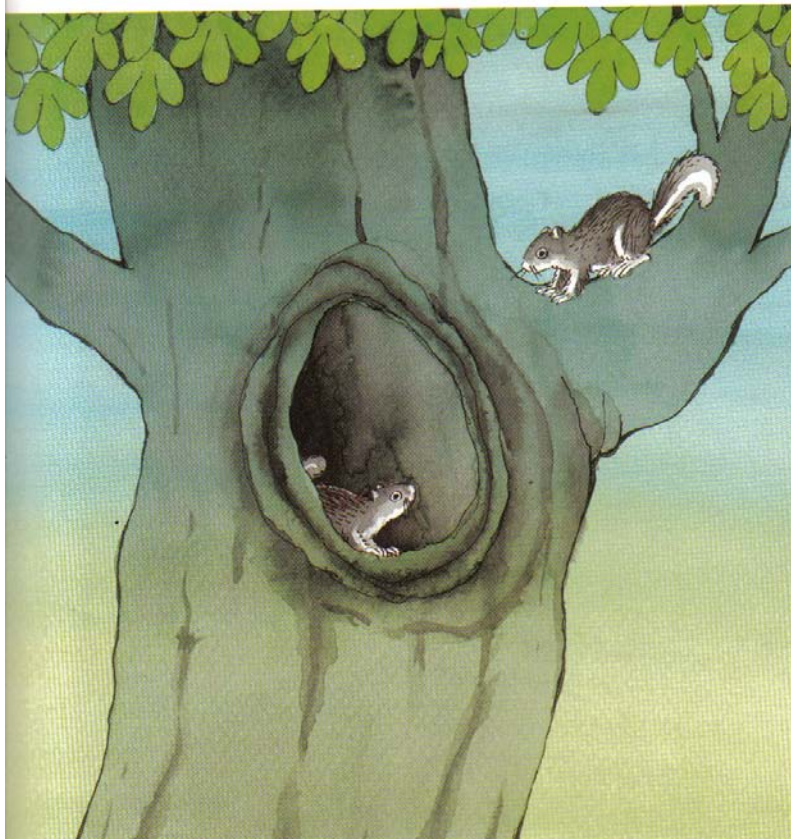
αρκούδα

βουνό

Παπανικολάου, Ρούλα Α. (1997). *Αυτό το σπίτι τίνος είναι*; Εικονογράφηση: Νίκος Μαρουλάκης. Θεσσαλονίκη: Μικρός Πρίγκιπας.

σκίουρος

κουφάλα

Παπανικολάου, Ρούλα Α. (1997). *Αυτό το σπίτι τίνος είναι*; Εικονογράφηση: Νίκος Μαρουλάκης. Θεσσαλονίκη: Μικρός Πρίγκηπας.

πουλί

κλουβί

Παπανικολάου, Ρούλα Α. (1997). *Αυτό το σπίτι τίνος είναι;* Εικονογράφηση: Νίκος Μαρουλάκης. Θεσσαλονίκη: Μικρός Πρίγκηπας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 24

Για το παιχνίδι με το στ και το τσ

αστέρι

κάστανο

σταγόνα

σταφύλι

κάλτσα

στεφάνι

στόμα

πάστα

κάστρο

κατσαρόλα

παπούτσια

οδοντόβουρτσα

κορίτσι

τσίρκο

κατσαβίδι

κατσαρίδα

τσουρέκι

βαλίτσα

τσάντα

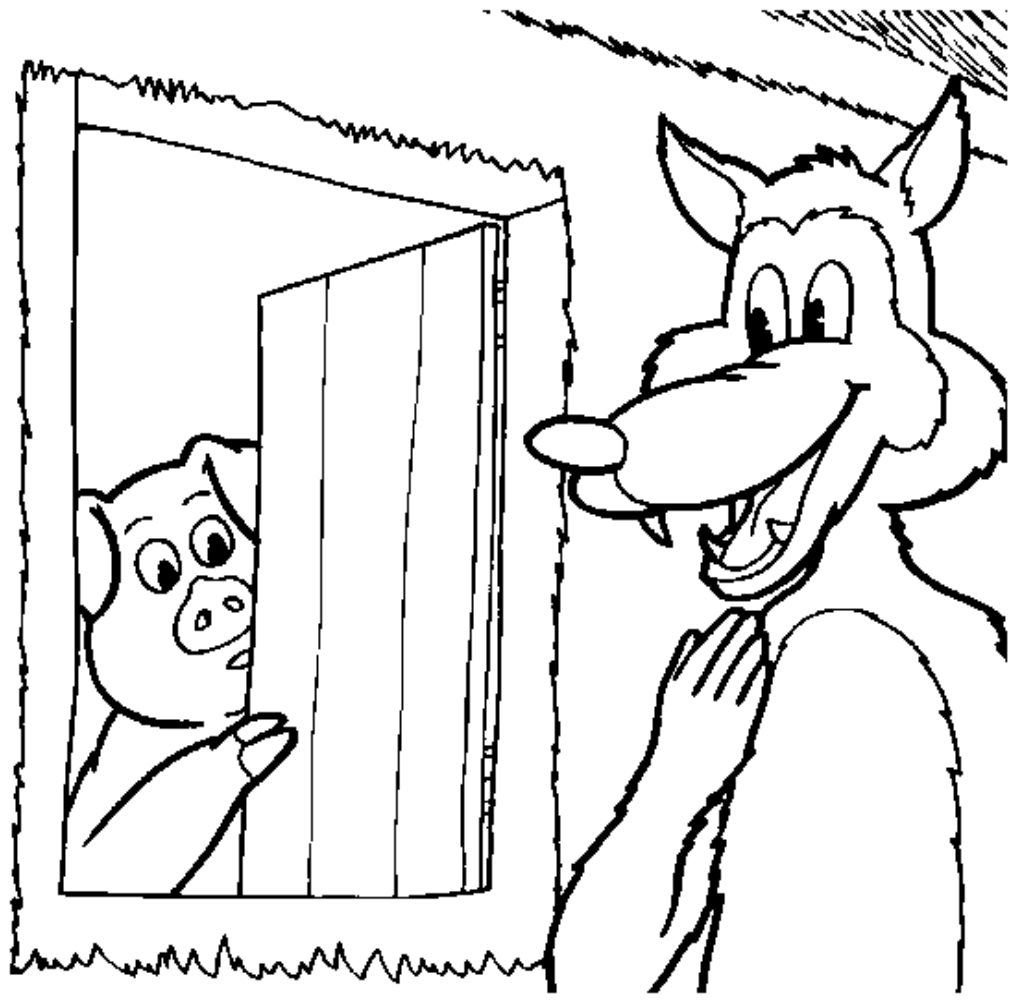
τσεκούρι

τσουλήθρα

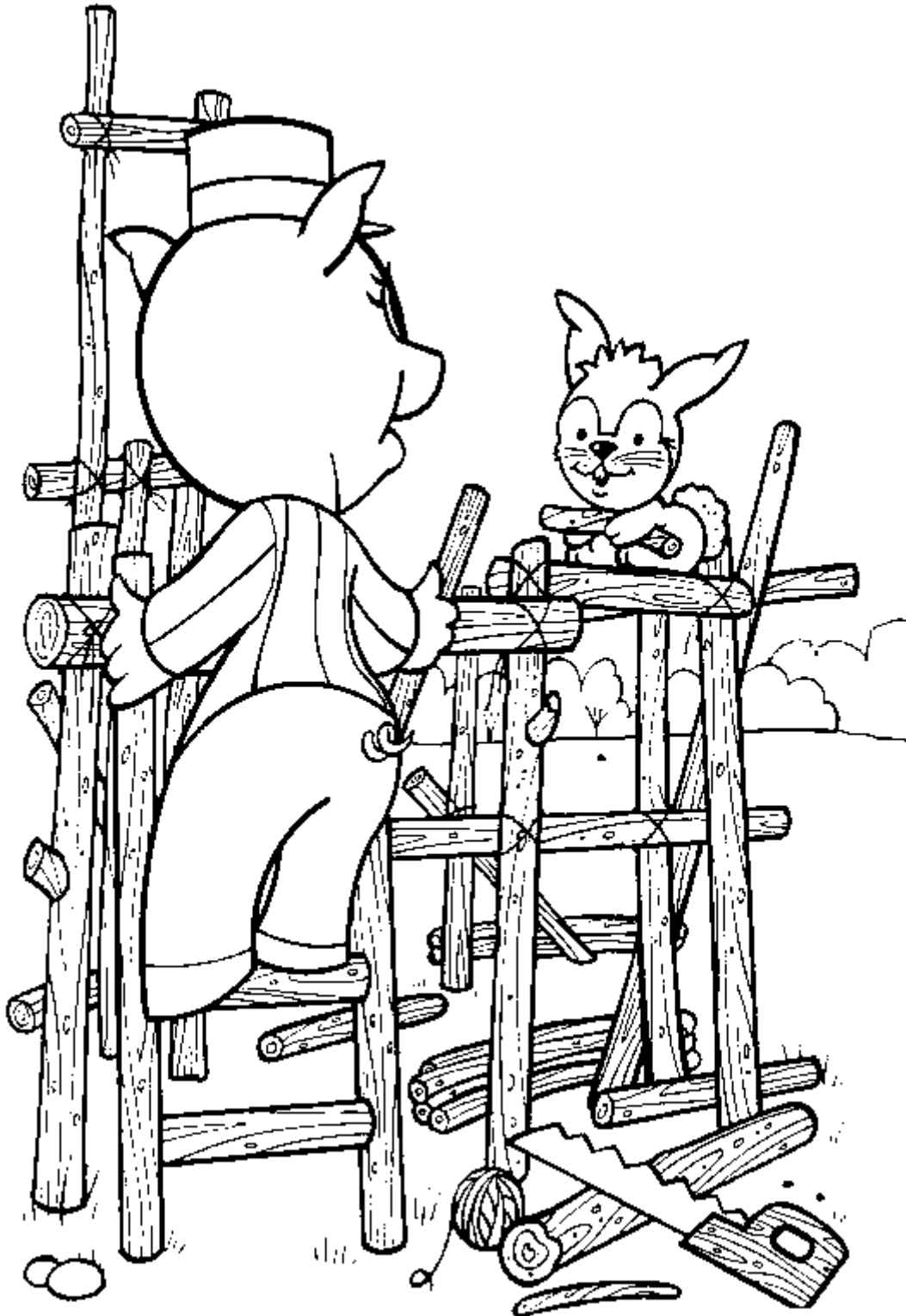
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 25

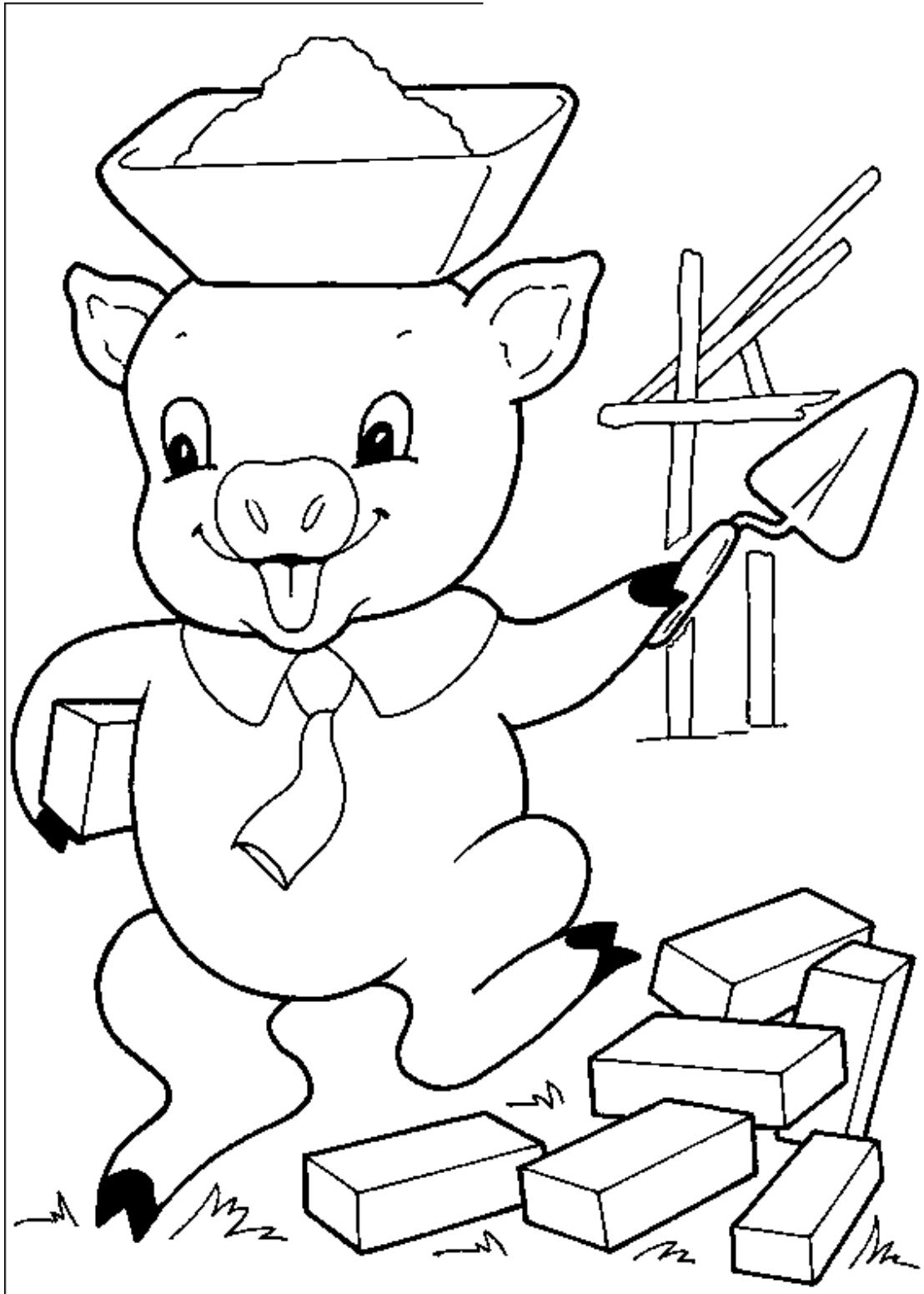
Εικόνες από το παραμύθι «*Τα τρία γουρουνάκια*» για λεζάντες

http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=94&Itemid=4

8

http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=94&Itemid=48

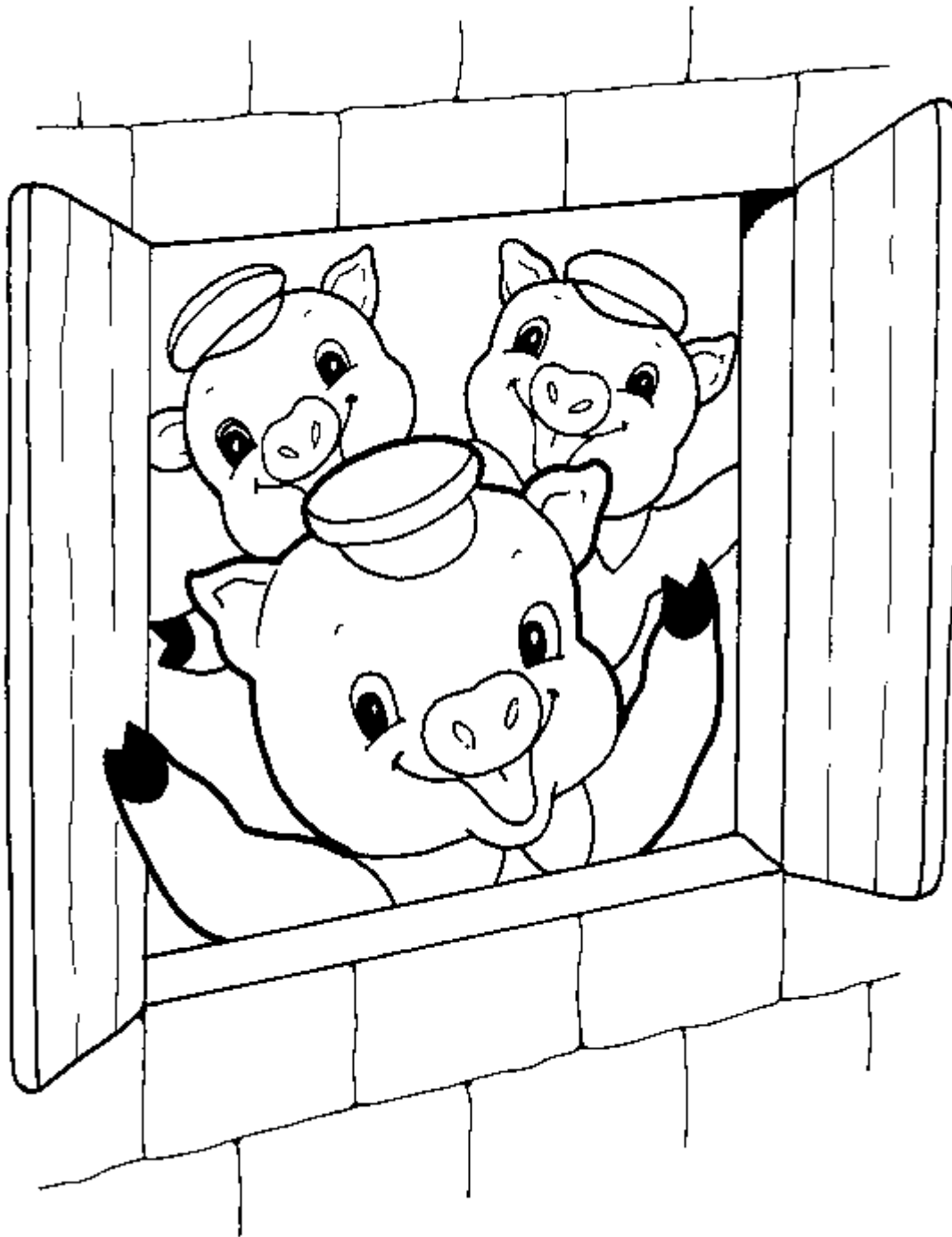
http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=94&Itemid=48

http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=94&Itemid=4
8

http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=94&Itemid=4
8

http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=94&Itemid=4
8

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 26

Τριβιζάς, Ευγένιος. *Τα τρία μικρά λυκάκια*. (1994). Εικονογράφηση: Έλεν Οξέμπερν. Αθήνα: Μίνωας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 27

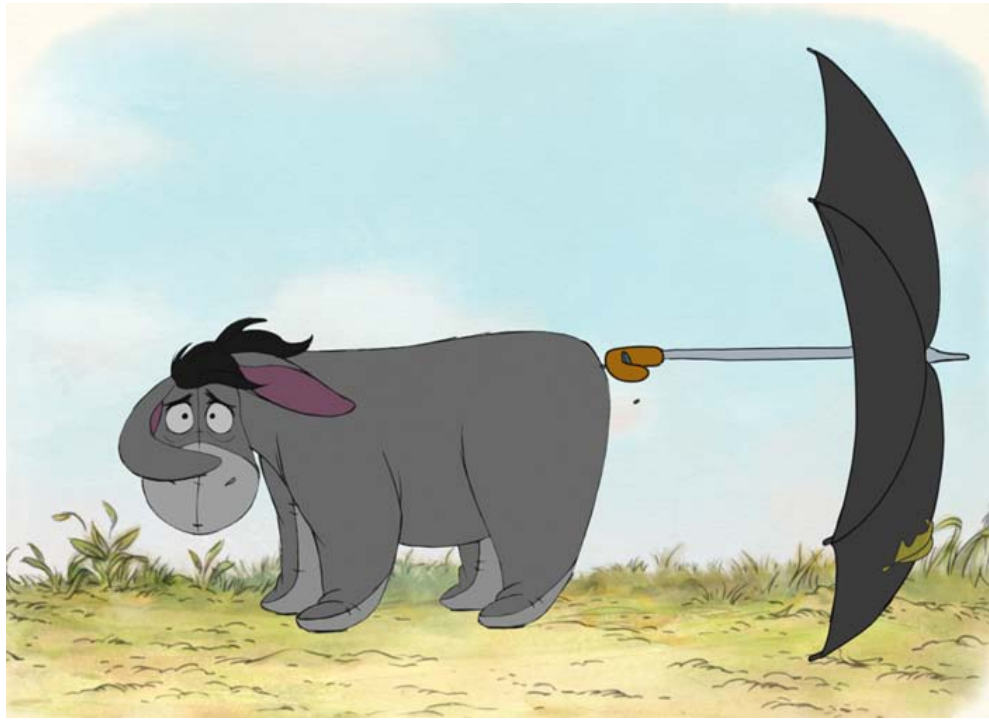

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 28

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 29

Γκαρής

Πλαγκτόν

Γκάρνι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 30

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 31

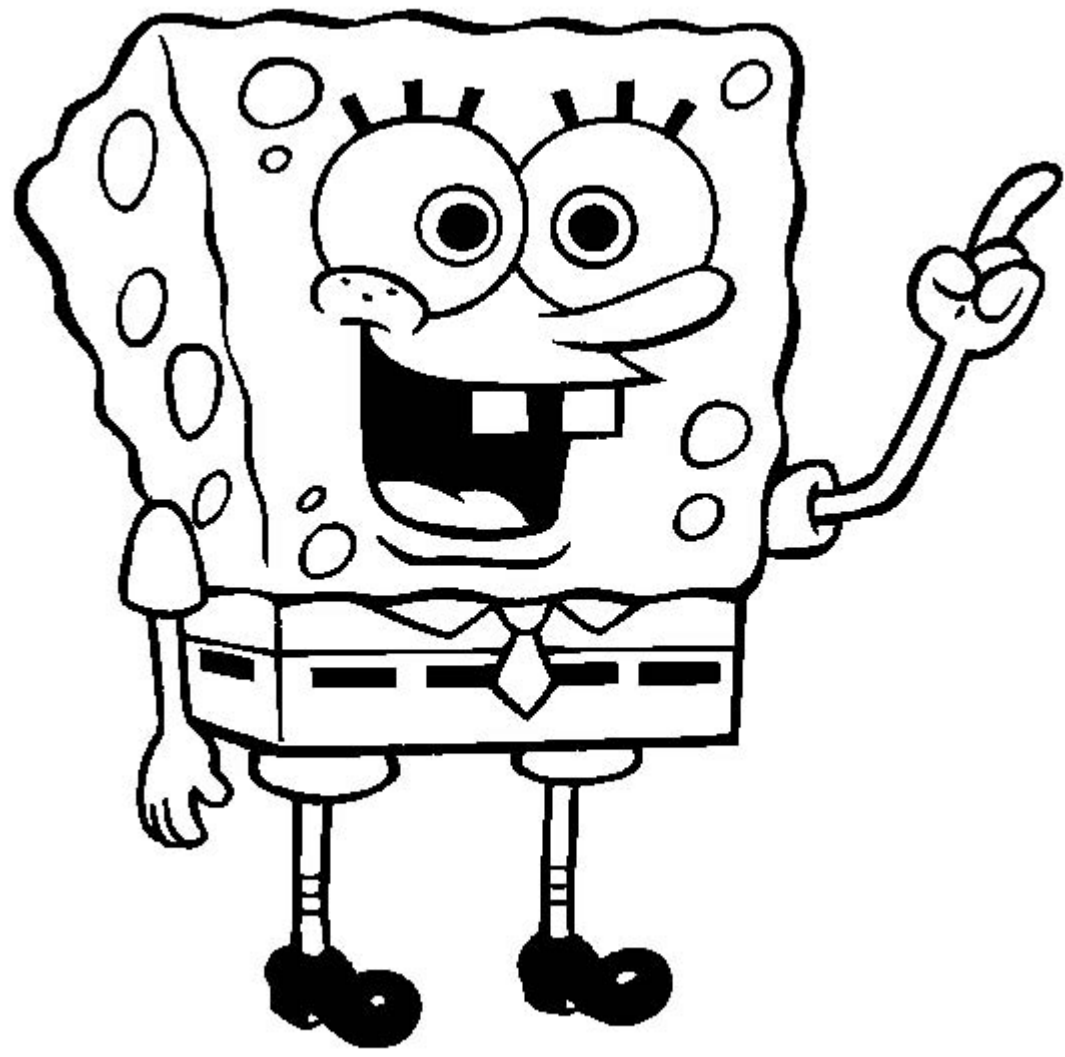

Το σπίτι του Μπομπ του Σφουγγαράκη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 32

Τον χρωματίζω και γράφω λεζάντα με το όνομά του

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 33

Μπομπ Σφουγγαράκης

Γκάρνι

Σάντυ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 34

πιγκουίνος

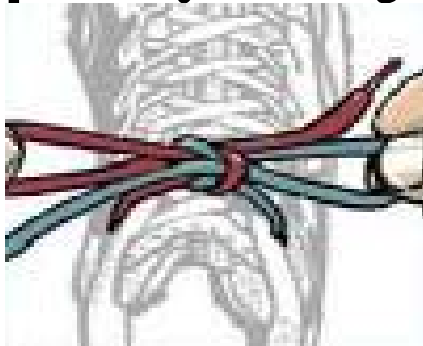
αγκαλιά

αγκάθια

φιόγκος

σπάγκος

κάγκελα

μυρμήγκι

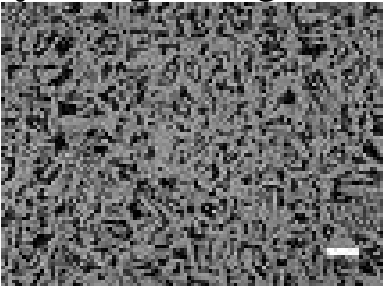
άγκυρα

γκαράζ

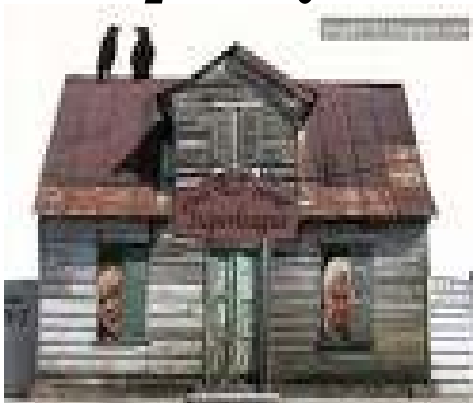
γκρίζο

σαλιγκάρι

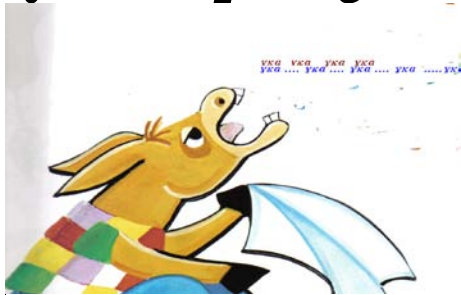
παράγκα

Καραγκιόζης

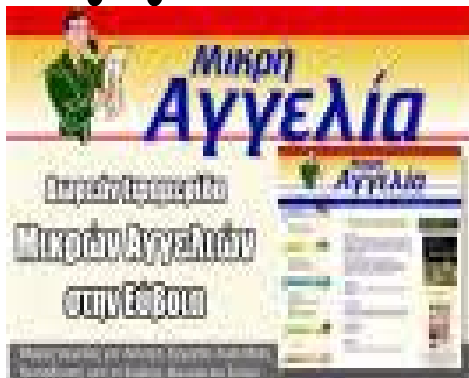
γκαρίζω

αγγούρι

αγγελία

άγγελος

Άγγελος
Αγγελική

σφουγγάρι

σφουγγαρίστρα

σφουγγαρίζω

φεγγάρι

στρογγυλό
φέγγει

σάλπιγγα

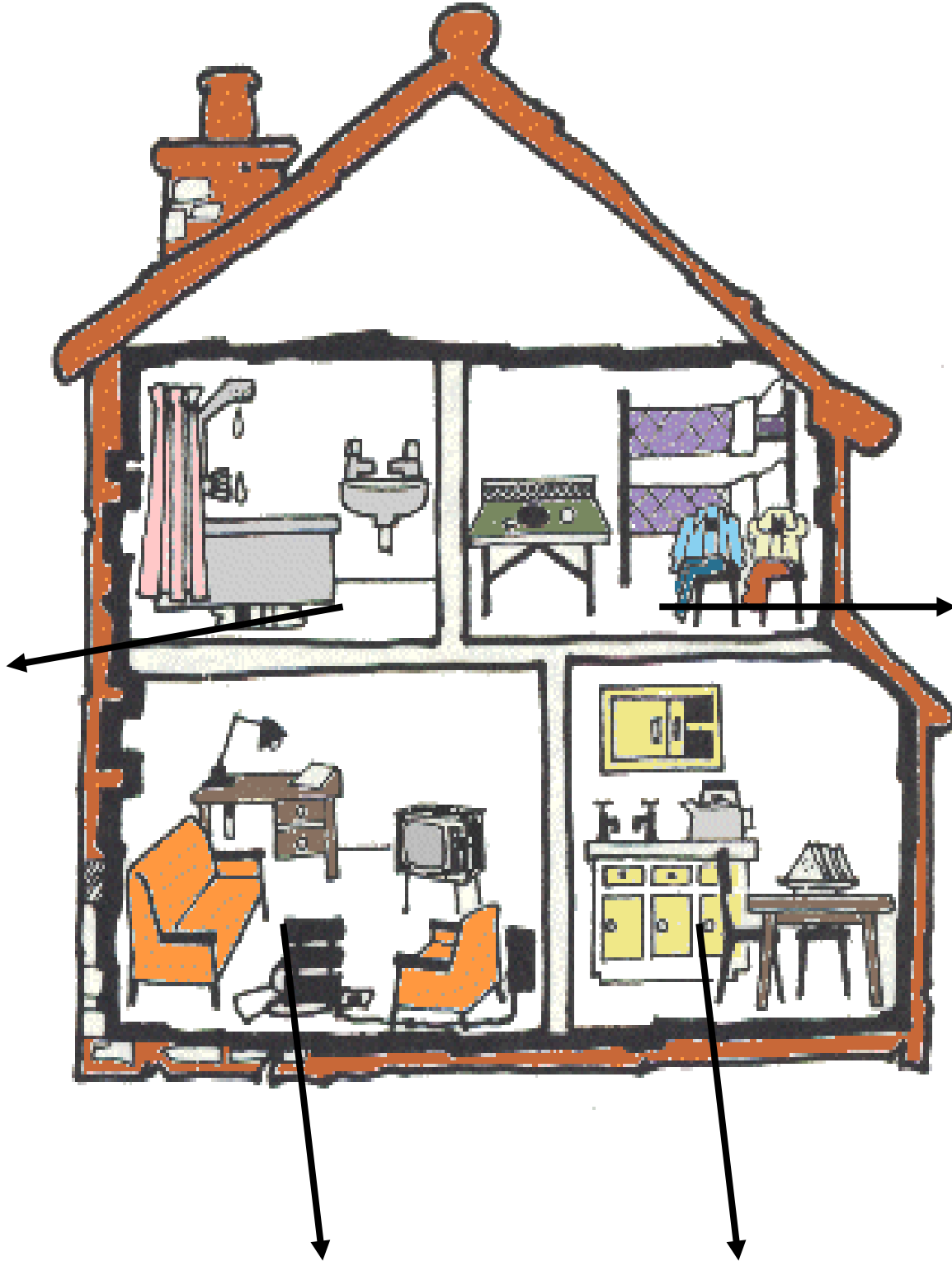
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 35

Για τα δωμάτια του σπιτιού

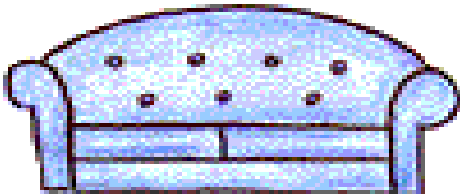
Γράφω τα ονόματα των δωματίων

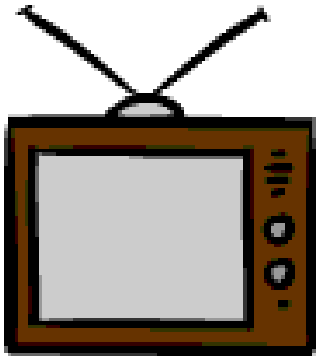
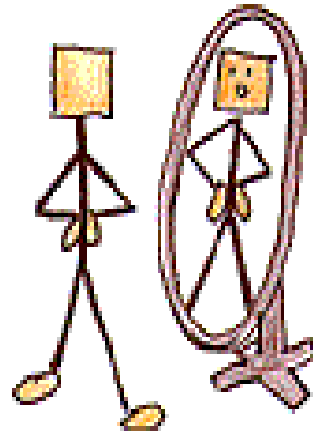
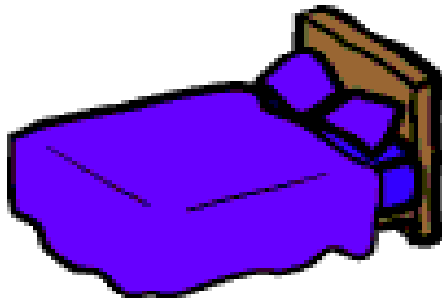
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 36

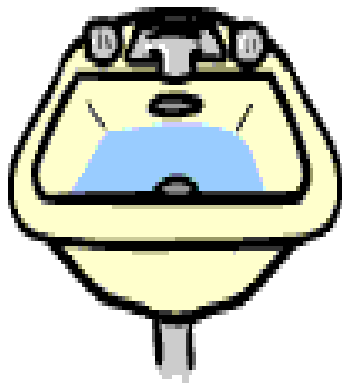
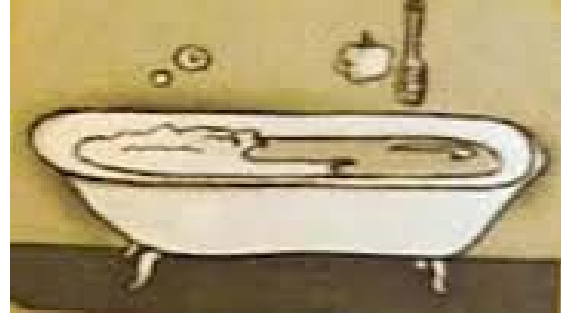

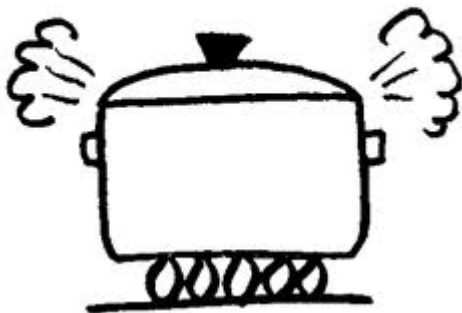
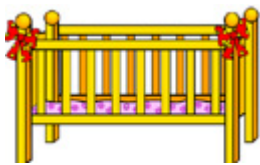
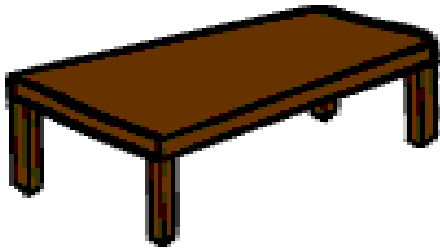
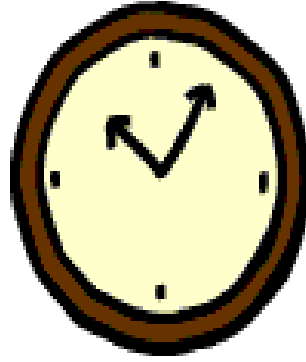
Αντικείμενα που υπάρχουν στο σπίτι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 37

Εναλλακτική ιδέα για κατασκευή εσωτερικού σπιτιού

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 38

Κρεβατοποιήματα

...Αυτά τα κρεβάτια είναι όλα φτιαγμένα
και προορίζονται για μένα, για σένα!

Αυτά τα κρεβάτια είναι όλα φτιαγμένα
για ν' ανέβεις πάνω: περιμένουν εσένα.

Κρεβάτια που πέφτεις για ύπνο τη νύχτα,
που κλείνεις τα φώτα και λες καληνύχτα.
(απόσπασμα)

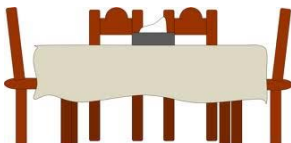

ΣΥΛΒΙΑ ΠΛΑΘ (Εκδόσεις Μελάνι, μετάφραση Αργυρώ Πιπίνη-Φοίβος Δουδώνης, εικονογράφηση Δωροθέα Λαμπρινοπούλου)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 39

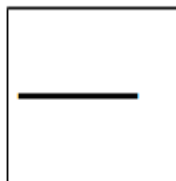
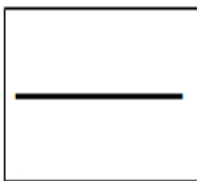
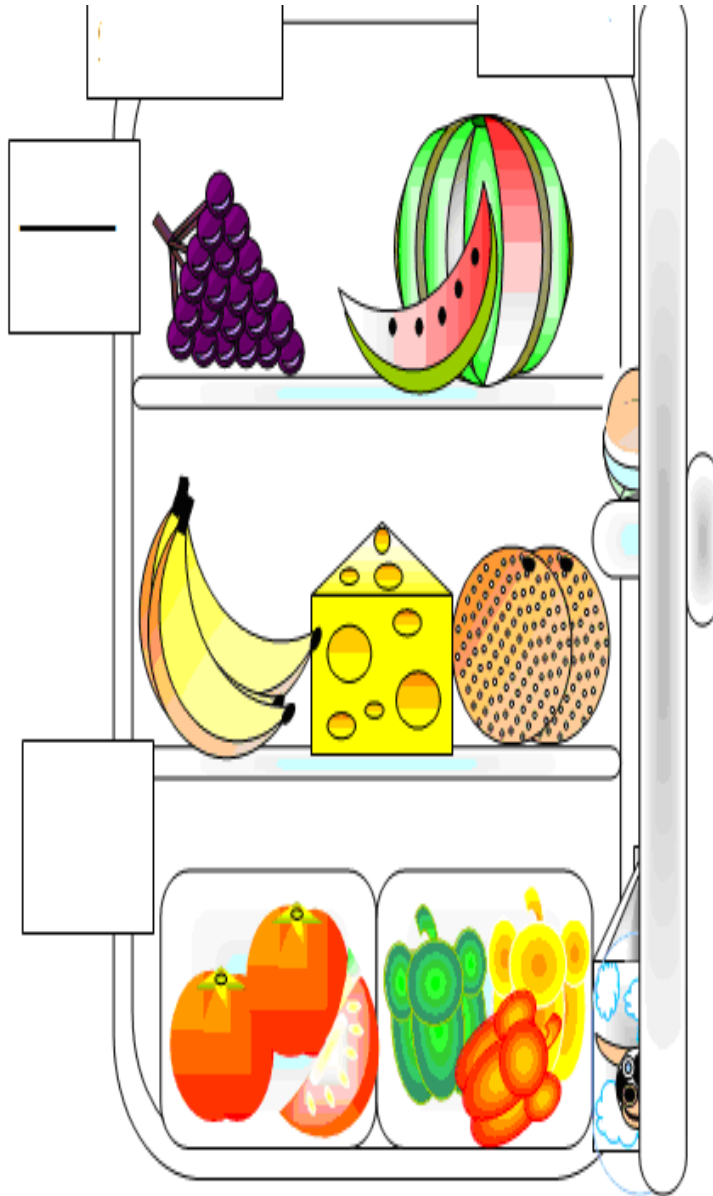
Τραπεζοποηματακια

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 40

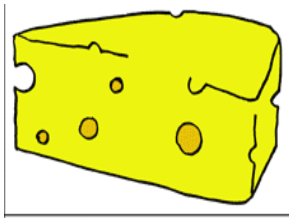

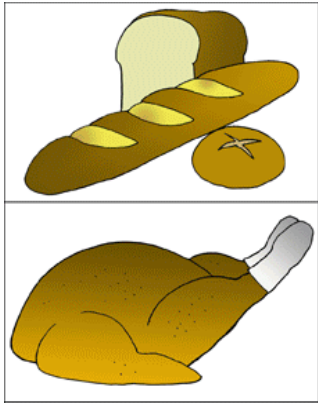
Ενότητα 7η

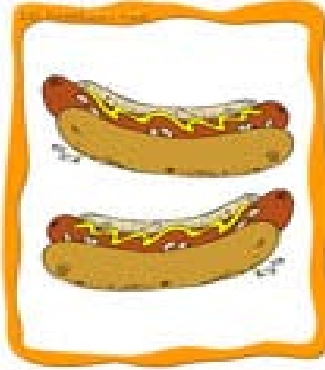
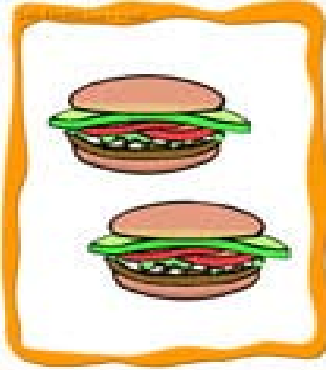

Για τη δραστηριότητα διατροφής (άδειο ψυγείο)

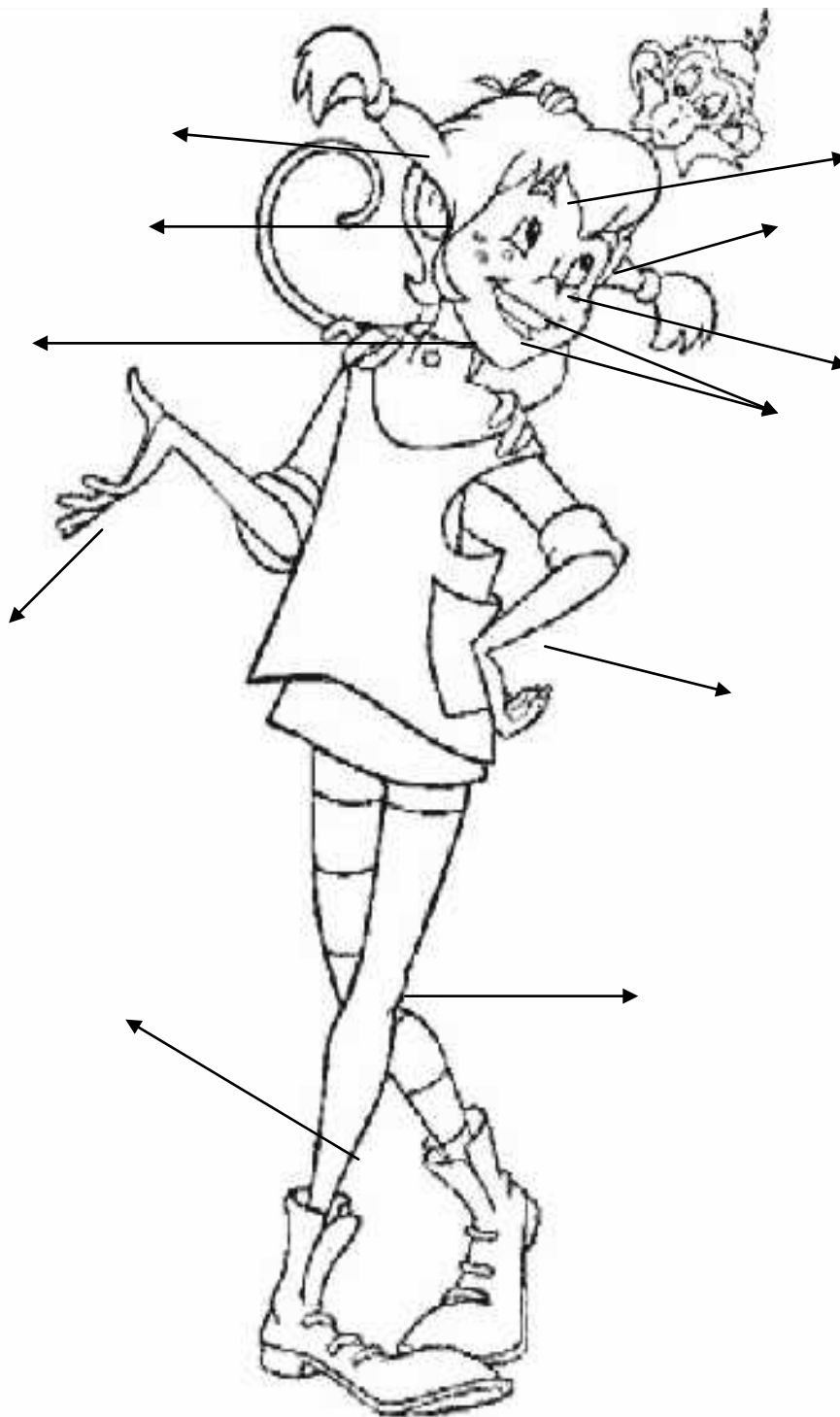

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 41

Ενότητα 8η
Πίπη η Φακιδομύτη

© PnS

<http://www.dinfo.gr/?p=18682> Μπορεί να προβληθεί βίντεο με την Πίπη τη Φακιδομύτη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 42

μάτια

μαλλιά

μύτη

αυτιά

μάγουλα

χείλη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 43

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 44

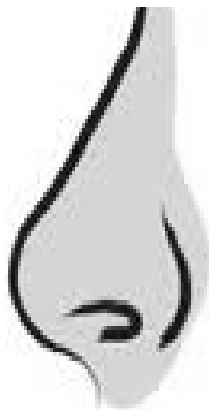
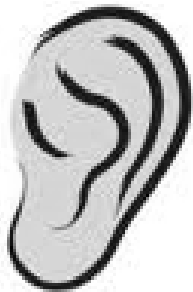
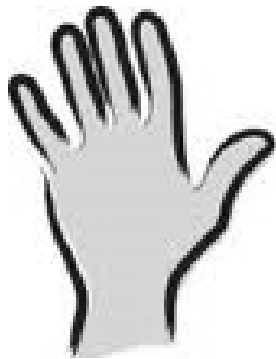
Πού τα φοράμε;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 45

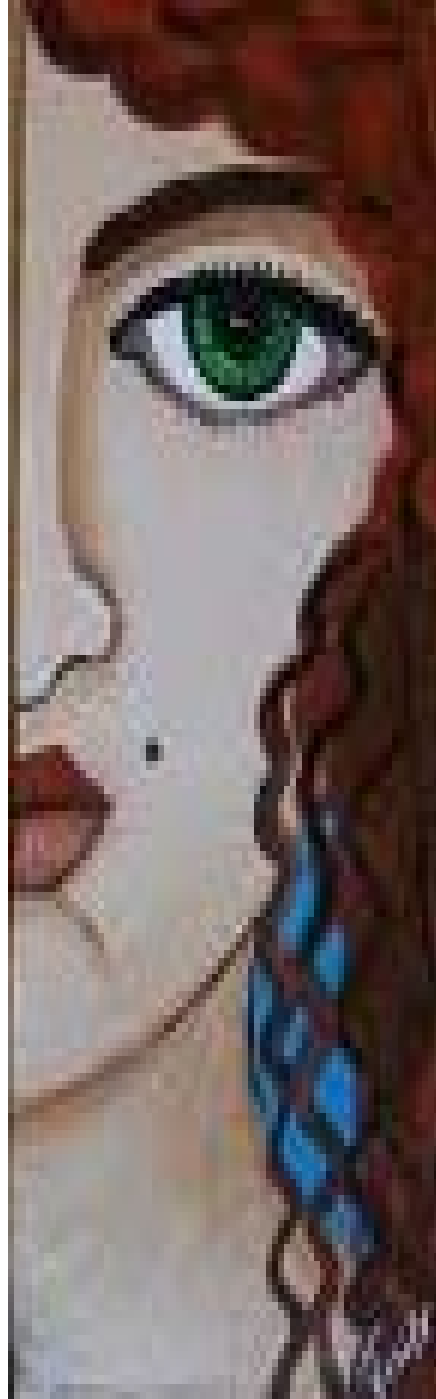
Τι κάνω;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 46

Ζωγράφισε το άλλο μισό

eleteto.blogspot.com

ΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ ΤΗΣ ΒΡΕΜΗΣ

Ένα πρωινό, πολύ νωρίς, ένας γάιδαρος παράτησε το αγρόκτημα όπου ζούσε και πήρε το δρόμο για τη γερμανική πόλη Βρέμη. Είχε δουλέψει πάρα πολλά χρόνια, πολύ σκληρά για το αφεντικό του, αλλά τώρα πια είχε γεράσει και είχε κουραστεί. Καταλάβαινε πως ήταν πια άχρηστος στο αγρόκτημα κι αποφάσισε να κερδίσει τη ζωή του δουλεύοντας ως μουσικός στη Δημοτική Ορχήστρα της Βρέμης.

Αφού περπάτησε κάμποση ώρα, ο γάιδαρος είδε ένα γέρικο κυνηγόσκυλο που χασμουριόταν κι αναστέναζε, ξαπλωμένο στην άκρη του δρόμου.

-Τι έχεις φίλε; Γιατί χασμουριέσαι και αναστενάζεις; ρώτησε ο γάιδαρος σταματώντας.

-Αχ καλέ μου, αναστέναξε ο σκύλος, είμαι πια πολύ γέρος για να κυνηγάω. Ο κύριός μου με χτυπάει κάθε μέρα κι έτσι κι εγώ το 'σκασα. Το μόνο που μου μένει πια, είναι να ξαπλώσω εδώ και να πεθάνω από την πείνα.

-Πηγαίνω στη Βρέμη, να παίξω στην ορχήστρα του Δήμου, γκάριξε ο γάιδαρος. Έλα μαζί μου. Εγώ θα παίξω λαγούτο κι εσύ θα χτυπάς το ταμπούρλο.

Ο γέρο σκύλος έμεινε για λίγο σκεφτικός κι ύστερα σηκώθηκε κι ακολούθησε το γάιδαρο.

Αφού περπάτησαν περίπου μια ώρα, είδανε μια γάτα να κάθεται στην άκρη του δρόμου, μ' ένα ύφος αξιοθρήνητο. Σταμάτησαν μπροστά της κι ο γάιδαρος ρώτησε:

-Γιατί είσαι τόσο κακόκεφη και λυπημένη;

-Γέρασα πολύ και δεν μπορώ πια να κυνηγάω ποντίκια. Προτιμώ να κάθομαι κοντά στο τζάκι και να κοιμάμαι. Η κυρά μου ήθελε να με πνίξει κι εγώ το 'σκασα. Και τώρα δεν ξέρω τι να κάνω.

-Έλα μαζί μας στη Βρέμη, είπε ο γάιδαρος. Πάμε εκεί να παίξουμε στην ορχήστρα του Δήμου. Εσύ τραγουδάς τα βράδια. Μπορείς κι εκεί να τραγουδάς.

Η γάτα συμφώνησε και μαζί με το γάιδαρο και το σκύλο, πήρανε πάλι το δρόμο, ώσπου έφτασαν σ' ένα αγρόκτημα. Εκεί, ανεβασμένος σ' ένα τοίχο, ένας μεγάλος κόκορας λαλούσε όσο πιο δυνατά μπορούσε.

Οι τρεις φίλοι στάθηκαν και τον άκουγαν. Όταν ο κόκορας σταμάτησε να πάρει μια ανάσα και να ξαναρχίσει το λάλημα, ο γάιδαρος ρώτησε:

-Γιατί κάνεις τόση φασαρία;

-Λαλώ όσο πιο δυνατά μπορώ, γιατί ποτέ δεν θα ξαναλαλήσω. απάντησε ο κόκορας. Αύριο θα έρθουν σπουδαίοι ξένοι κι η κυρά μου είπε στο μάγειρα να με κάνει σούπα για το δείπνο. Απόψε το βράδυ θα μου κόψει το κεφάλι. Τραγουδάω, λοιπόν, όσο το έχω ακόμα, γιατί το κεφάλι είναι που μου στέλνει το τραγούδι.

-Εμείς πάμε στη Δημοτική Ορχήστρα της Βρέμης, είπε ο γάιδαρος. Έχεις πολύ ωραία φωνή. Γιατί δεν έρχεσαι μαζί μας; Θα κάνουμε όλοι μια παρέα μουσικών.

Ο κόκορας στάθηκε για λίγο σκεπτικός. Ύστερα, ξύνοντας το κεφάλι του με το νύχι του, είπε:

-Καλύτερα να 'ρθω μαζί σας, παρά να γίνω σούπα.

Έτσι, ο γάιδαρος, ο σκύλος, η γάτα και ο κόκορας, πήραν το δρόμο για τη Βρέμη...

Η πόλη ήταν μακριά ακόμα και κατά το βράδυ οι τέσσερις φίλοι φτάσανε σ' ένα σκοτεινό δάσος.

-Πρέπει να περάσουμε τη νύχτα εδώ, γκάριξε ο γάιδαρος. Αυτός και ο σκύλος ξάπλωσαν κάτω από ένα δέντρο, πάνω σε κάτι στεγνά φύλλα. Η γάτα σκαρφάλωσε στο δέντρο και βολεύτηκε σ' ένα κλαδί. Ο κόκορας πέταξε πάνω και κούρνιασε στο πιο ψηλό κλαδί.

Ο κόκορας, την ώρα ακριβώς που έκλεινε τα μάτια του, είδε ένα αδύναμο φωτάκι ανάμεσα στα δέντρα.

-Νομίζω πως βλέπω ένα σπίτι, φώναξε στους τρεις φίλους του.

-Πάμε να το βρούμε. Δε με νοιάζει πολύ που θα κοιμηθούμε απόψε, γκάριξε ο γάιδαρος και σηκώθηκε.

-Ίσως βρούμε και κάτι να φάμε, γαύγισε ο σκύλος.

Οι τέσσερις φίλοι προχώρησαν μέσα από το σκοτεινό δάσος προς το φως, που έβγαινε από ένα παράθυρο και που γινόταν όλο και πιο δυνατό, καθώς το πλησίαζαν. Όταν έφτασαν, ο γάιδαρος, που ήταν ο πιο ψηλός απ' όλους, κρυφοκοίταξε από το παράθυρο.

-Τι βλέπεις; γαύγισε πολύ σιγανά ο σκύλος.

-Βλέπω ένα τραπέζι με φαγιά και πιοτά. Γύρω του είναι καθισμένοι τέσσερις ληστές και καλοπερνάνε, ψιθύρισε ο γάιδαρος.

-Ό,τι μας χρειάζεται, γαύγισε ο σκύλος. Πώς όμως θα διώξουμε τους ληστές από κει μέσα;

-Πρέπει να καταστρώσουμε ένα σχέδιο. Έχει κανένας από σας κάποια ιδέα; ρώτησε ο γάιδαρος.

Οι τέσσερις φίλοι πλησίασαν τα κεφάλια τους και σιγοκουβέντιασαν. Τέλος, ο γάιδαρος είπε:

-Το σχέδιό μας είναι πολύ καλό. Καθένας μας ξέρει τι θα κάνει. Μόνο προσέξτε! Ούτε ο παραμικρός θόρυβος πριν σας δώσω σήμα.

Ύστερα ο γάιδαρος προχώρησε πολύ σιγανά προς το σπίτι κι έβαλε τα μπροστινά του πόδια στο πεζούλι του παράθυρου. Ο σκύλος πήδηξε στην πλάτη του, η γάτα σκαρφάλωσε στην πλάτη του σκύλου κι ο κόκορας πέταξε και γαντζώθηκε στην πλάτη της γάτας. Όταν ετοιμάστηκαν, έβαλαν όλοι μαζί τις φωνές. Ο γάιδαρος γκάριξε, ο σκύλος γαύγισε, η γάτα νιαούρισε, ο κόκορας λάλησε, όσο πιο δυνατά μπορούσε ο καθένας.

Μέσα στην καλύβα οι ληστές πετάχτηκαν από το τραπέζι κατατρομαγμένοι από το θόρυβο που τους ξεκούφαινε. Όρμησαν έξω, σπρώχνοντας ο ένας τον άλλο, ποιος να πρωτοβγεί κι έτρεξαν μακριά, μέσα στο δάσος.

Τα τέσσερα ζώα μπήκαν στην καλύβα κι έφαγαν ό,τι είχε απομείνει στο τραπέζι. Ύστερα, κατακουρασμένα, έσβησαν το φως και πήγαν να κοιμηθούν. Ο γάιδαρος ξάπλωσε σε μια στοίβα από άχυρο, ο σκύλος βολεύτηκε πίσω από την πόρτα, η γάτα κουλουριάστηκε αντίκρυ στις λαμπερές στάχτες του τζακιού κι ο κόκορας σκάλωσε σ' ένα δοκάρι κοντά στο ταβάνι. Ύστερα από λίγα λεπτά όλοι κοιμόντουσαν βαθιά.

Οι ληστές, από το δάσος, είδαν να σβήνει το φως στην καλύβα. Παντού ήταν ησυχία.

-Ίσως άδικα τρομάξαμε και φύγαμε, είπε ο αρχηγός τους. Πήγαινε να δεις τι γίνεται εκεί πέρα, διέταξε έναν από τους συντρόφους του.

Ο ληστής σύρθηκε ανάμεσα στα δέντρα, πήγε στην καλύβα και στάθηκε να ακούσει. Δεν ακουγόταν τίποτε.

Έσπρωξε την πόρτα και στις μύτες των ποδιών μπήκε στο σκοτεινό δωμάτιο. Είδε τα μάτια της γάτας και νόμισε πως ήταν αναμμένα κάρβουνα. Έσκυψε να τα φύσηξε να βγάλουν φλόγες, μα η γάτα χίμηξε πάνω του και τον γρατζούνισε με τα νύχια της στο πρόσωπο.

Κατατρομαγμένος γύρισε να φύγει. Βγαίνοντας, όμως, από την πόρτα, πάτησε το γάιδαρο που του έδωσε μια κλωτσιά στο ένα πόδι, ξύπνησε το σκύλο που του δάγκωσε το άλλο κι όταν βρέθηκε έξω, άκουσε το ξεκωφαντικό "Κικιρίκου!".

Το 'βαλε στα πόδια και γύρισε μέσα στο δάσος, όσο πιο γρήγορα μπορούσε, κοντά στους άλλους ληστές.

-Εκεί μέσα είναι μια τρομερή μάγισσα, είπε λαχανιασμένος.

- Με χτύπησε και γρατζούνισε το πρόσωπό μου με τα μακριά της νύχια. Ένας άνθρωπος με ένα ρόπαλο έδωσε μια στο ένα μου πόδι κι ένας άλλος πίσω από την πόρτα, πλήγωσε το άλλο μ' ένα μαχαίρι. Κι όταν τέλος βρέθηκα έξω από την καλύβα, κάποιος φώναξε, «Πως είσαι, βρε απατεώνα;»

Οι ληστές δεν τόλμησαν να ξαναγυρίσουν στην καλύβα τους, ούτε όταν ξημέρωσε. Εξάλλου, μάλιστα, δεν ξαναγύρισαν ποτέ. Ο γάιδαρος, ο σκύλος, η γάτα

κι ο κόκορας δεν έγιναν ποτέ μουσικοί της Δημοτικής Ορχήστρας της Βρέμης. Έμειναν στην καλύβα κι απ' όσο ξέρουν όλοι, μπορεί οι τέσσερις φίλοι να βρίσκονται ακόμα εκεί..

<http://paramythimythiko.pblogs.gr/2009/06/oi-moysikoi-ths-bremhs-paramythi-apo-th-germania.html>

«Το πιο γλυκό ψωμί»

Ζούσε κάποτε ένας πολύ πλούσιος και ευτυχισμένος βασιλιάς, που ξαφνικά αισθάνθηκε πλήξη και τίποτα δεν μπορούσε να τον ευχαριστήσει πια. Δεν ενδιαφερόταν για το βασίλειό του, τους υπηκόους του και δεν ήθελε φάει κανένα από τα φαγητά που του ετοίμαζαν οι μάγειροι του παλατιού.

Ο σύμβουλος του βασιλιά καλούσε κάθε μέρα στο παλάτι όλους τους ζακωστούς γιατρούς για να βρουν την αρρώστια του. Κανένας όμως δεν μπορούσε να γιατρέψει το βασιλιά. Σκέφτηκε τότε να καλέσει ένα γερό σοφό, που έμενε μακριά από την πόλη και μπορούσε να δίνει λύσεις σ' όλα τα προβλήματα.

Ο γερο-σοφός ήρθε στο παλάτι, είδε το βασιλιά πολύ αδύνατο κι εξαντλημένο και τον ρώτησε:

«Μήπως, βασιλιά μου, έχεις κάποιο πρόβλημα με το λαό σου;»

«Όχι», απάντησε ο βασιλιάς. «Εμένα δε με νοιάζει για κανέναν».

«Μήπως δουλεύεις πολύ;»

«Όχι, γέροντά μου! Δε με βλέπεις; Είμαι όλη μέρα ξαπλωμένος στο κρεβάτι μου».

«Μήπως επιθύμησες κάτι και δεν το έχεις;» ξαναρώτησε ο γέροντας.

«Ποτέ δε μου έχει συμβεί αυτό», απάντησε ο βασιλιάς. «Ό,τι επιθυμήσω το έχω στη στιγμή».

Ο γέρο-σοφός σκέφτηκε λίγο και μετά συμβούλεψε το βασιλιά να διατάξει τους μάγειρές του να του ζυμώσουν το πιο γλυκό ψωμί.

Οι μάγειρες του παλατιού έψαχναν παντού να βρουν τα πιο αγνά υλικά για να ζυμώσουν το πιο γλυκό ψωμί. Γνήσιο μέλι, φρέσκο γάλα, ψιλή ζάχαρη, αμύγδαλα και καλοκοσκινισμένο αλεύρι.

Ζύμωσαν, έτσι, και ροδόψησαν πολλά καρβέλια ψωμί, που μοσχοβολούσαν σ' όλο το παλάτι, μα ο βασιλιάς δεν μπορούσε να φάει ούτε μια μπουκιά ψωμί.

Τότε ο σύμβουλος του βασιλιά έστειλε τους στρατιώτες να βρουν το γερο-σοφό και να τον τιμωρήσουν αν δεν έβρισκε κάποια άλλη λύση.

Ο γέρο-σοφός ήρθε πάλι στο παλάτι και είπε στο βασιλιά:

« Πάμε μαζί στην καλύβα μου, κι αν σε τρεις μέρες δε σου φτιάξω το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου, μπορείς να με τιμωρήσεις όπως εσύ θέλεις.»

Ο βασιλιάς τότε πήρε την απόφαση ν' ακολουθήσει το γέρο-σοφό στην καλύβα του. Ντύθηκε φτωχικά σαν το γέρο και ξεκίνησαν. Περπάτησαν μαζί ώρες πολλές ασταμάτητα ώσπου να φτάσουν στην καλύβα.

Όταν έφτασαν, ο γέρο-σοφός είπε στο βασιλιά:

«Πάρε, παιδί μου, το μεγάλο μου δρεπάνι και πήγαινε στο χωράφι να θερίσεις το στάρι μου, γιατί εγώ είμαι πια γέρος και ανήμπορος».

Ο βασιλιάς υπάκουσε το γέρο και θέρισε όλη τη μεριά κάτω από τον καυτό ήλιο. Το βράδυ, όταν τελείωσε τη δουλειά, γύρισε στην καλύβα και, κουρασμένος όπως ήταν, καληνύχτισε το γέρο κι έπεσε για ύπνο. Κανένας από τους δυο δεν έκανε κουβέντα για φαγητό.

Πρωί-πρωί, ο βασιλιάς ξύπνησε ξεκούραστος και με όρεξη για δουλειά. Ο γέρος ευχαριστημένος του είπε:

«Μπράβο, παλικάρι μου, χθες δούλεψες σκληρά. Σήμερα πήγαινε να κουβαλήσεις τα δεμάτια στο αλώνι να τα αλωνίσουμε».

Ο βασιλιάς υπάκουσε πάλι στις εντολές του γέρο-σοφού και τελείωσε μέχρι το βράδυ όλη τη δουλειά.

Το βράδυ όμως που γύρισε στην καλύβα αισθάνθηκε για πρώτη φορά πείνα! Αλλά ο γέρο-σοφός του είπε πάλι ευχαριστημένος:

«Καλά τα κατάφερες και σήμερα παιδί μου! Πάμε τώρα να κοιμηθούμε γιατί αύριο μας περιμένει πολλή δουλειά».

Έτσι ο βασιλιάς ντράπηκε να του ζητήσει φαγητό και κοιμήθηκαν για δεύτερη βραδιά κουρασμένοι και νηστικοί.

Τ' άλλο πρωί, ο γέρος βρήκε κι άλλη δουλειά για το βασιλιά:

«Πάρε σήμερα, παιδί μου», του είπε, «τα σακιά με το σιτάρι, πήγαινε τα στο μύλο να τα αλέσεις και σαν τελειώσεις φέρε το αλεύρι στην καλύβα».

Μέχρι το μεσημέρι ο βασιλιάς είχε τελειώσει τη δουλειά, αλλά αισθανόταν μια τρομερή πείνα.

«Γέρο, πεινάω!» είπε ο βασιλιάς μόλις γύρισε στην καλύβα.

Ο γέρο-σοφός του ζήτησε ν' ανάψει το φούρνο και άρχισε να ζυμώνει το ψωμί.

Τρεις φορές ο βασιλιάς φώναξε «πεινάω!» και ο γέρος τον παρακάλεσε να κάνει υπομονή μέχρι να πλάσει, να φουρνίσει και να ψήσει τα καρβέλια.

Μετά από λίγη ώρα, μια μυρωδιά από φρεσκοψημένο ψωμί γαργάλησε τη μύτη του βασιλιά. Και... είχε τόσο μεγάλη πείνα, που άρπαξε ένα ζεστό καρβέλι ψωμί και άρχισε να το τρώει με λαιμαργία.

«Γέρο, μπράβο σου!» φώναξε ενθουσιασμένος ο βασιλιάς. «Κατάφερες να μου φτιάξεις το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου!»

Ο γέρο-σοφός εξήγησε τότε στο βασιλιά ότι το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου είναι αυτό που φτιάχνουμε μόνοι μας, αφού δουλέψουμε σκληρά και κουραστούμε, γι' αυτό και το απολαμβάνουμε μ' ευχαρίστηση.

Την άλλη μέρα ο βασιλιάς γύρισε με χαρά στο παλάτι του και ρίχτηκε στη δουλειά. Ενδιαφερόταν για το λαό του και γύριζε όλες τις γειτονιές του βασιλείου του, κάνοντας μεγάλα έργα.

Asbjornsen, Peter Christen (2001). *Η ιστορία ενός καλοψημένου τηγανόψωμου* (Με βάση ένα λαϊκό ελληνικό και νορβηγικό παραμύθι) 16η έκδ. Μετάφραση: Ρένα Καρθαίου. Εικονογράφηση: Svend Otto S. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Στην ενότητα της διατροφής μπορεί να χρησιμοποιηθεί και το βιβλίο « Η ιστορία ενός καλοψημένου τηγανόψωμου» και να παραχθούν απ' το περιεχόμενό του και γλωσσικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μαθηματικών όπως:

- Σκυταλοδρομία προφορικής αφήγησης του παραμυθιού με συμμετοχή όλων των παιδιών, αφού δίνεται η δυνατότητα ν' αλλάζει ο αφηγητής κάθε που προστίθεται ένα ακόμα πρόσωπο ή ζώο που κυνηγάει το τηγανόψωμο.
- Χρησιμοποιούν το μοτίβο του παραμυθιού και φτιάχνουν το δικό τους παραμύθι βάζοντας στη θέση του τηγανόψωμου κάποιο άλλο φαγητό ή αλλάζοντας τα πρόσωπα ή τα ζώα που το κυνηγούν.
- Δραματοποίηση του παραμυθιού.
- Χρήση του κόμματος και του **και** στην παρατακτική σύνδεση π.χ. Το τηγανόψωμο το κυνηγούσε η μάνα, τα παιδιά, ο παππούς, ή κότα, ο κόκορας, η πάπια **και** το γουρούνι.
- Καθώς τα παιδιά ακούν το παραμύθι μπορούν να υπολογίζουν κρατώντας σημειώσεις με όποιο τρόπο θέλουν (αριθμούς, εικόνες, λέξεις) πόσοι τελικά κυνηγούσαν το τηγανόψωμο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 47

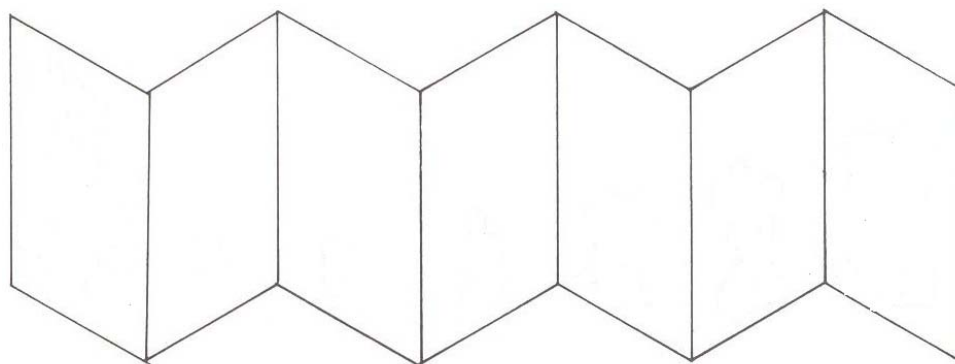
Πρωί – βράδυ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 48

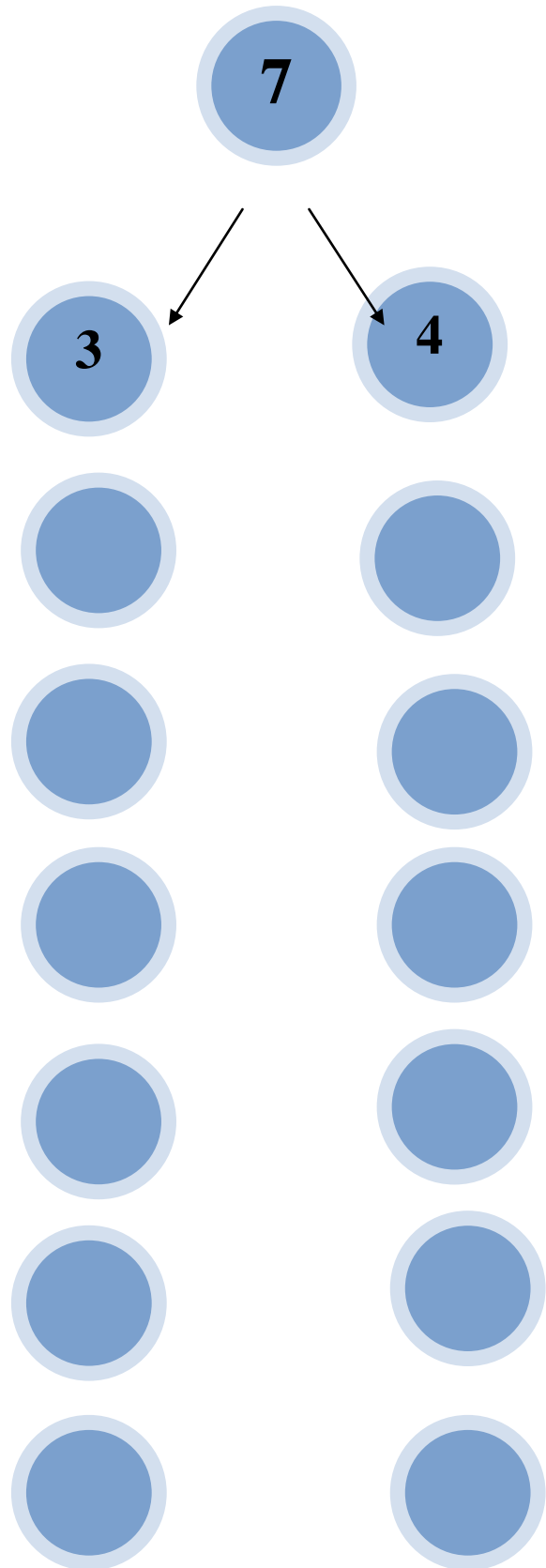
Βιβλίο ζιγκ-ζαγκ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 49
Ο αριθμός 7

	7	
3		4

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 50

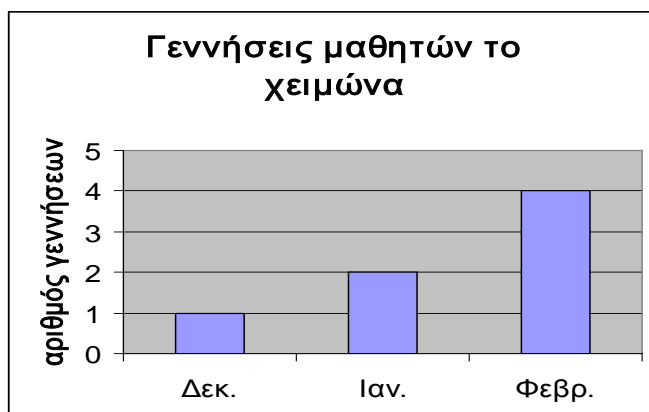

Πίνακας μηνών

1ος	2ος	3ος	4ος	5ος	6ος
Γιάννης 23 Ιαν. 2005					
Μαρία 7 Ιαν. 2005					

Πίνακας δεδομένων

ΧΕΙΜΩΝΑΣ		
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	X	1
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	XX	2
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	XXXX	4
ΣΥΝΟΛΟ	XXXXXX X	7

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 51

Αράχνη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 52

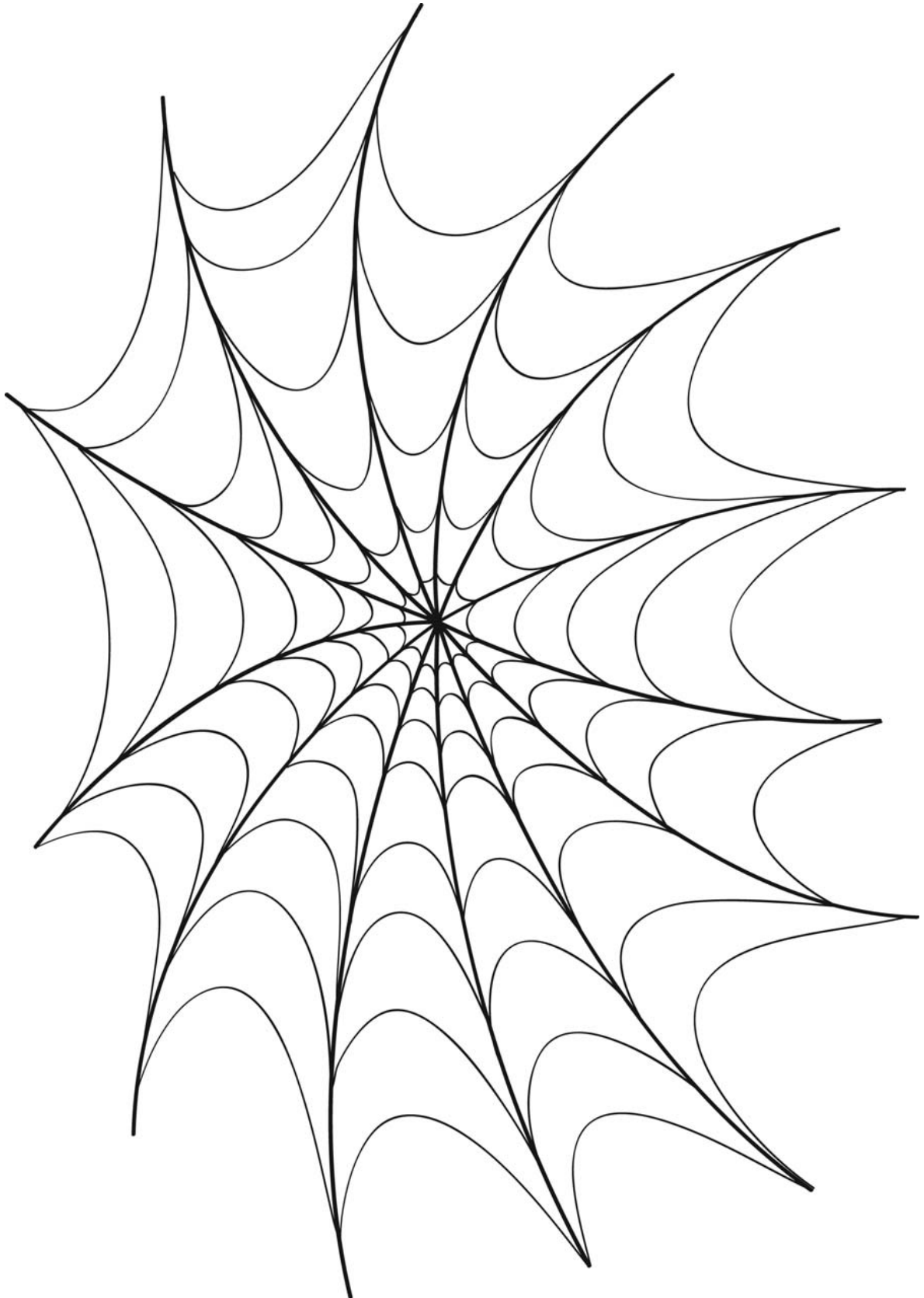

Πλαίσιο του δέκα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 53

Ιστός αράχνης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 54

Επιτραπέζιο παιχνίδι

<p>1</p> <p>Χτίσε σπίτι. Προχώρασε 2 τετράγωνα</p> 	<p>2</p> <p>Χτίσε σπίτι. Προχώρασε 2 τετράγωνα</p> 	<p>3</p>	<p>4</p> <p>Κοιμήθηκες. Χάνεις τη σειρά σου.</p> 	<p>5</p> <p>17 Έχασες τα κλειδιά σου. Πήγαινε πίσω 2 τετράγωνα</p> 	<p>6</p> <p>Έχτισες σπίτι με άχυρο. γύρισε πίσω 2 τετράγωνα</p>
<p>7</p>	<p>8</p>	<p>9</p>	<p>10</p> <p>Κοιμήθηκες. Χάνεις τη σειρά σου.</p> 	<p>11</p>	<p>12</p>
<p>13</p>	<p>14</p> <p>Έχτισες ξύλινο σπίτι. Γύρισε στο κουτάκι 3</p> 	<p>15</p>	<p>16</p>	<p>17</p> <p>Έχασες τα κλειδιά σου. Πήγαινε πίσω 2 τετράγωνα</p> 	<p>18</p>
<p>19</p>	<p>20</p>	<p>21</p> <p>Συνάντησες το λύκο. Γύρισε στο κουτάκι 4</p> 	<p>22</p>	<p>23</p>	<p>24</p> <p>Το ρίξες στο φαγητό. Χάνεις τη σειρά σου</p>
<p>25</p> <p>Έχτισες φωτιά! Γύρισε στο κουτάκι 4</p> 	<p>26</p>	<p>27</p>	<p>28. Σε έπιανε ο λύκος! Φέρε 6 για ξαναπαίξεις</p> 	<p>29</p>	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 55

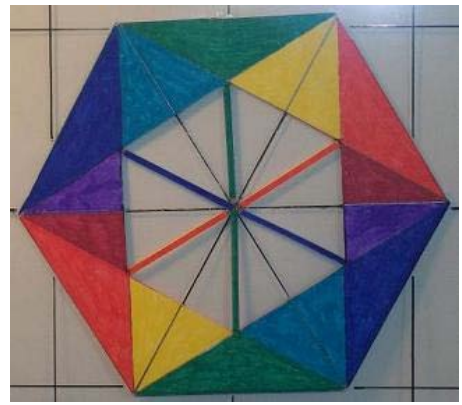

Συμμετρία

α. Δείχνουμε στα παιδιά τις παρακάτω εικόνες (A) και τους ζητάμε να τις σχολιάσουν. Κατά τη συζήτηση αναμένεται να επισημανθεί το θέμα της συμμετρίας. Μπορούμε να δείξουμε και άλλες εικόνες που έχουν συμμετρία ως προς άξονα (B) και να ρωτήσουμε τα παιδιά να μας πουν ιδέες για το πώς θα μπορούσαν και τα ίδια να ζωγραφίσουν κάτι αντίστοιχο.

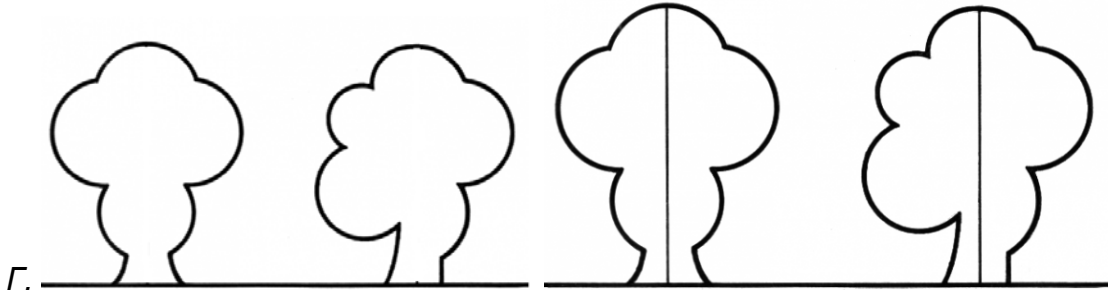

A.

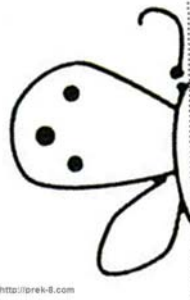
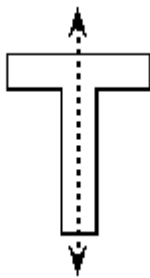
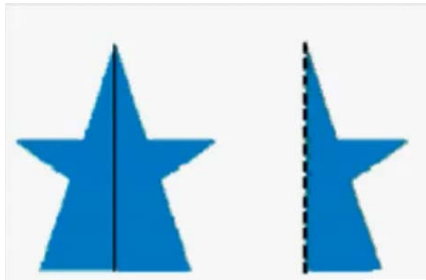

B.

Δεν είναι όλα γύρω μας συμμετρικά. Ποιο από τα παρακάτω δέντρα (έχει άξονα συμμετρίας) είναι συμμετρικό;

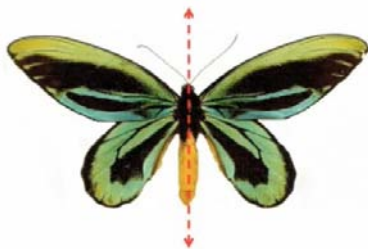

Δείτε μερικά ακόμα παραδείγματα.

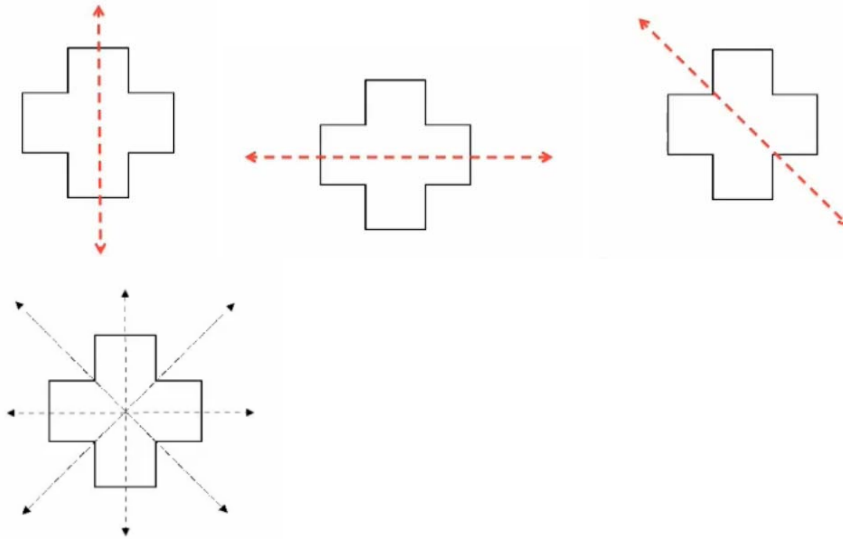

<http://prek-k.com>

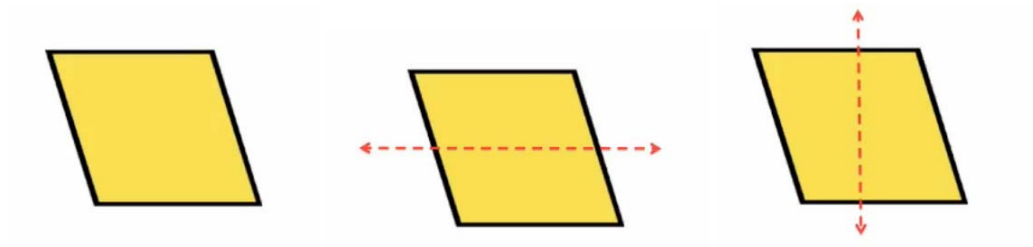
Συμμετρία μπορούμε να συναντήσουμε ακόμη στη φύση, στην αρχιτεκτονική, στην τέχνη.

Μερικά αντικείμενα μπορούν να έχουν περισσότερους από έναν άξονες συμμετρίας.

Κάποια άλλα πάλι κανέναν.

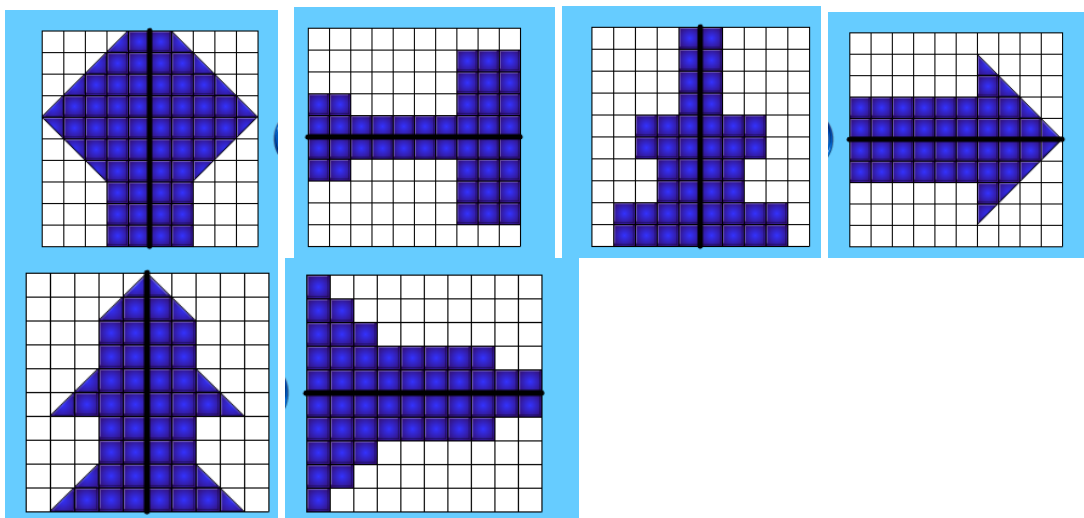

β. Μπορείτε να βρείτε τους άξονες συμμετρίας, αν υπάρχουν, των παρακάτω αντικειμένων;

γ. Στη συνέχεια, δίνουμε στα παιδιά ένα χαρτί με κουτάκια και ζητάμε από κάθε παιδί να χαράξει (με τη βοήθειά μας αν χρειάζεται) μια γραμμή στη μέση της σελίδας είτε

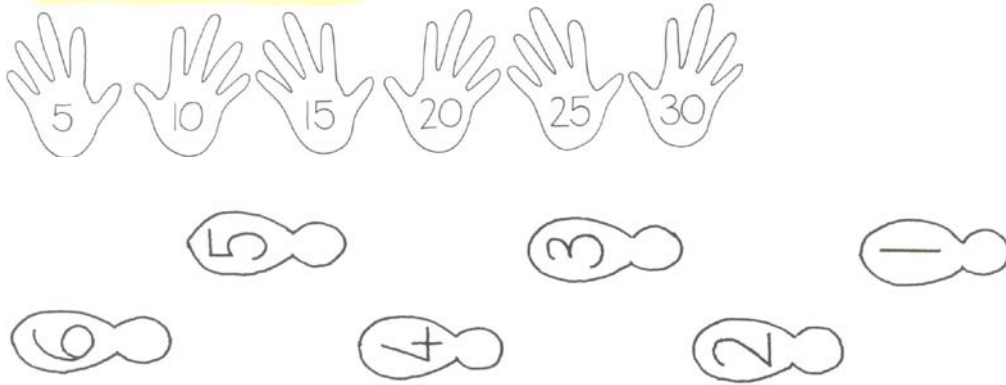
οριζόντια είτε κάθετα. Στη συνέχεια με τους μαρκαδόρους του να φτιάξει ένα συμμετρικό σχέδιο όπως αυτά που βλέπουμε παρακάτω.

δ. Δίνουμε στα παιδιά ένα φύλλο χαρτί και τους λέμε ότι θα ζωγραφίσουν το μισό μιας εικόνας και θα δώσουν το φύλλο τους στο διπλανό τους να το συνεχίσει.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 56

Εποπτικό υλικό τάξης για τα Μαθηματικά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 57

Ιδέες για επιπλέον δραστηριότητες

http://www.hubbardscupboard.org/numbers_and_counting.html

http://www.hubbardscupboard.org/counting_bags.html

